

**PLAN-MER BESTEMMINGSPLANNEN
BUITENGEBIED SALLAND**

GEMEENTEN DEVENTER, OLST-WIJHE, RAALTE

11 december 2009

B02023/CE9/0N8/000039/MW

Inhoud

Samenvatting	7
1 Inleiding	13
1.1 Waarom nieuwe bestemmingsplannen Buitengebied?	13
1.2 Aanleiding planMER	14
1.3 Afbakening	15
1.4 M.e.r.-procedure	16
1.5 Leeswijzer	17
2 Ontwikkelingen en beleid	19
2.1 Ontwikkelingen in de landbouw	19
2.2 Kaderstellend beleid	21
2.2.1 Reconstructieplan Salland/Twente	21
2.2.2 Landschapsontwikkelingsplan (LOP) Salland	22
2.2.3 Ontwerp-partiële herziening (Reconstructieplan Salland-Twente)	22
2.2.4 LOG-visies	23
2.3 Wettelijk kader	24
2.3.1 Wet geurhinder en veehouderij	25
2.3.2 Natuurwetgeving	27
2.3.3 Luchtkwaliteitseisen, titel 5.2 Wet Milieubeheer	28
3 Alternatieven	33
3.1 Inleiding	33
3.2 Referentiesituatie	35
3.2.1 Intensieve veehouderij	35
3.2.2 Scenario rundvee en ammoniak	36
3.2.3 Overige ontwikkelingen	37
3.3 Alternatieven	37
3.3.1 Alternatief Concentreren LOG's	38
3.3.2 Alternatief Verspreiden	38
3.4 Scenario's intensieve veehouderij	39
3.4.1 Nulgroei	39
3.4.2 20% groei	40
4 Effectbeoordeling	41
4.1 Reikwijdte en detailniveau	41
4.2 Beoordelen van alternatieven	41
4.3 Natuur	42
4.3.1 Beleidskader	42
4.3.2 Methodiek	43
4.3.3 Gebiedsbeschrijving/ referentiesituatie	44
4.3.4 Effectbeoordeling ammoniakdepositie (inclusief scenario rundvee)	51
4.3.5 Recreatiedruk op Natura 2000 en EHS	56

4.3.6	Mitigerende maatregelen	57
4.3.7	Leemten in kennis en informatie	58
4.3.8	Conclusies	58
4.4	Geur	59
4.4.1	Beleidskader	59
4.4.2	methodiek	59
4.4.3	Referentiesituatie en alternatieven	60
4.4.4	Effectbeoordeling	62
4.4.5	Mitigerende maatregelen en leemten in kennis en informatie	64
4.4.6	Conclusie geur	64
4.5	Verkeer	64
4.5.1	Methodiek	64
4.5.2	Huidige situatie en referentiesituatie	66
4.5.3	Effectbeoordeling	67
4.5.4	Mitigerende maatregelen & Leemten in kennis en informatie	70
4.5.5	Conclusie verkeer	71
4.6	Geluid	71
4.6.1	Beleidskader	71
4.6.2	Effectbeoordeling	71
4.6.3	Mitigerende maatregelen & Leemte in kennis en informatie	74
4.6.4	Conclusie geluidsbelasting	74
4.7	Luchtkwaliteit	74
4.7.1	Beleidskader	75
4.7.2	Methodiek	75
4.7.3	Referentiesituatie	75
4.7.4	Effectbeoordeling	79
4.7.5	Mitigerende maatregelen en Leemten in KENNIS	86
4.7.6	Conclusie luchtkwaliteit	86
4.8	Landschap, cultuurhistorie en archeologie	86
4.8.1	Landschap	88
4.8.2	Cultuurhistorie	96
4.8.3	Archeologie	97
4.8.4	Conclusie landschap, cultuurhistorie en archeologie	101
4.9	Water	102
4.9.1	Conclusie bodem en water	105
4.10	Overige effecten intensieve veehouderij	105
4.10.1	Windturbines	105
4.10.2	Broeikas	106
4.10.3	Gezondheid	106
4.10.4	Biomassa	106
4.11	Monitoring en aanzet evaluatieprogramma	106
5	Milieuanalyse	107
5.1	Vergelijking van alternatieven	107
5.2	Conclusies	109
Bijlage 1	Advies Commissie m.e.r.	113
Bijlage 2	Verklarende woordenlijst	119

Bijlage 3	Reconstructiekaart	121
Bijlage 4	Uitgangspunten en randvoorwaarden in de alternatievenontwikkeling	123
Bijlage 5	Huidige vergunde bedrijven Salland	127
Bijlage 6	Kaart veehouderijen in Salland	129
Bijlage 7	Natuurgebieden in Salland	131
Bijlage 8	Natuurwetgeving	133
Bijlage 9	Ammoniakdepositie in natuurgebieden: tabellen	137
Bijlage 10	Ammoniakdepositie: kaarten	141
Bijlage 11	Kaarten geur	143
Bijlage 12	Kaarten fijn stof	145
Bijlage 13	Gezondheid	147
Bijlage 14	Literatuurlijst	151
Colofon		153

Samenvatting

AANLEIDING

Nieuw bestemmingsplan
buitengebied Salland

Inleiding

Begin 2006 hebben drie gemeenten in Salland, Raalte, Olst-Wijhe en Deventer, het besluit genomen om gezamenlijk hun bestemmingsplannen buitengebied te herzien. De nieuwe bestemmingsplannen worden een vertaling van het Reconstructieplan, het Landschapsonwikkelingsplan (LOP) en de visies op de Landbouwonwikkelingsgebieden (LOG's) van de drie gemeenten. De Nota van Uitgangspunten van de drie gemeenten geldt als uitgangspunt voor de bestemmingplannen. Aanleiding voor de gezamenlijke herziening is de wens tot het afstemmen van het beleid in Salland.

PLANMER

- Intensieve veehouderij
- Natura 2000

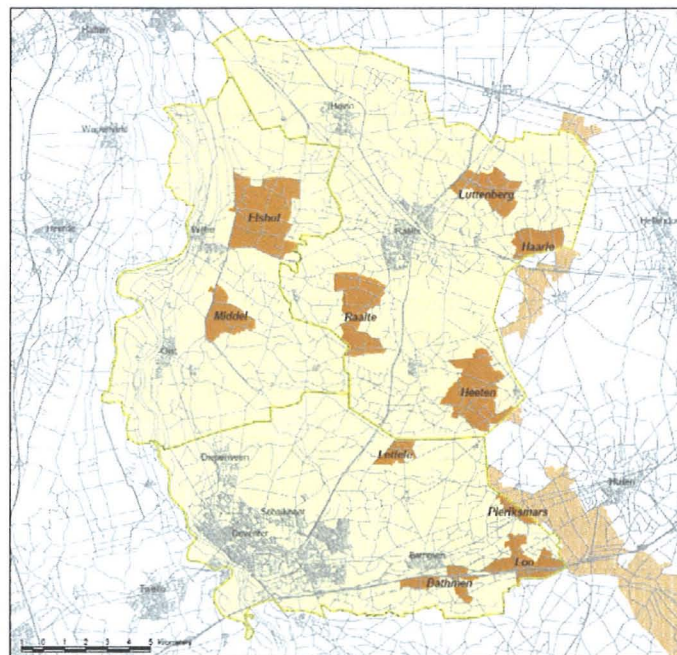
Dit PlanMER is geschreven om het milieu als volwaardig onderdeel in de besluitvorming mee te nemen. In dit PlanMER zijn de effecten onderzocht van de verschillende ontwikkelingsmogelijkheden van landbouwbedrijven. Een planMER is verplicht op grond van de Wet milieubeheer indien sprake is van wettelijk of bestuursrechtelijk verplichte plannen die het kader vormen voor toekomstige m.e.r.-(beoordelings)plichtige besluiten. De aanwezigheid van veel intensieve veehouderijen (IV) in het gebied en de nabijheid van Natura 2000-gebieden brengen deze m.e.r.-plicht met zich mee. De nieuwe bestemmingsplannen bepalen immers het vestigingsbeleid voor intensieve veehouderijen en zijn daarmee een opmaat voor latere m.e.r.-(beoordelings)plichtige projecten.

PLANGEBIED

Onder het plangebied van de op te stellen bestemmingsplannen valt het agrarisch buitengebied van de gemeenten Raalte, Olst-Wijhe en Deventer. In totaal bevinden zich tien LOG's in het plangebied. Twee in Olst-Wijhe (Middel en Elshof), vier in Deventer (Lettele, Bathmen, Pieriksmars en Loo) en vier in Raalte (Luttenberg, Haarle, Raalte en Heeten).

Afbeelding S.1

Plangebied inclusief LOG's

**DE REFERENTIESITUATIE IS
DE VERGUNDE
MILIEUSITUATIE WAARIN
ALLE BEDRIJVEN VOLDOEN
AAN DE AMVB-
HUISVESTING.**

De alternatieven

Toetsing van de milieueffecten vindt plaats aan de hand van de referentiesituatie, twee alternatieven en drie scenario's (twee voor de IV en een voor rundvee en ammoniak). De referentiesituatie bestaat uit de huidige vergunde situatie en een autonome ontwikkeling waarin alle bedrijven voldoen aan het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij (AMvB-Huisvesting). Voor de natuurtoets op ammoniak geldt daarnaast een referentiesituatie, die zonder de autonome ontwikkeling, is bepaald door de huidige situatie. De AMvB-Huisvesting is vanaf 1 april 2008 van kracht en bepaalt dat dierenverblijven, waar emissie-arme huisvestingssystemen voor beschikbaar zijn, op den duur emissie-arm moeten zijn uitgevoerd. Hiertoe bevat het besluit zogenaamde maximale emissiewaarden.

In dit planMER zijn de beschikbare beleidsruimte en de milieugebruiksruimte in kaart gebracht voor de ontwikkeling van de intensieve veehouderij in het plangebied. De beleidsruimte is vooral bepaald door de Nota van uitgangspunten voor de bestemmingsplannen en het Reconstructieplan. Voor de milieugebruiksruimte is de Wet geurhinder en veehouderij en de Natuurbeschermingswet 1998 kaderstellend.

Binnen deze ruimte zijn twee alternatieven ontwikkeld. In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau van 19 juni 2009 staat evenwel een andere formulering van de alternatieven. Deze luidt: alternatief Handhaving vergunde rechten en het alternatief Herverdeling. Inmiddels is van deze keuze afgeweken en is ervoor gekozen om meerdere herverdelingsvarianten uit te werken. Dit naar aanleiding van het gelijklopend advies van de Commissie MER van 24 september 2009. De alternatieven zijn nu genoemd: alternatief Verspreiden en het alternatief Concentreren LOG's. Hiermee worden twee bandbreedtes aangeduid en wordt een scherper inzicht te geven in de milieueffecten van het verspreid of het geconcentreerd bieden van ontwikkelruimte in het buitengebied van Salland. De alternatieven zijn gebaseerd op ontwikkelingen in de markt voor de intensieve veehouderij. Door schaalvergroting stoppen vooral de wat kleinere bedrijven en de grote bedrijven met milieuruimte groeien. Door de vrijgekomen productierechten van 'stoppers' modelmatig toe te kennen aan 'groeiers' kan een ontwikkelingsrichting worden bepaald. Een 'blijver' is een bedrijf met voldoende economische omvang maar dat niet kan groeien door de beperkte ruimte.

**ALTERNATIEF
CONCENTREREN LOG'S**

Het alternatief Concentreren LOG's gaat uit van de ontwikkelruimte voor intensieve veehouderijen, zoals vastgelegd in de visies voor de tien LOG's. De LOG's zijn de zoekzones waar bestaande bedrijven kunnen groeien en waar nieuwe intensieve veehouderijen zich kunnen vestigen. De vrijkomende productieruimte (in NGE's) van de stoppers wordt herverdeeld over de locaties voor nieuwvestiging.

ALTERNATIEF VERSPREIDEN

Bij het alternatief Verspreiden komt de productieruimte van de stoppers in zijn geheel terecht bij bestaande bedrijven met voldoende uitbreidingsmogelijkheden ten aanzien van geurhinder en ammoniak in zowel de landbouwontwikkelingsgebieden als het verwevingsgebied.

DRIE SCENARIO'S

Aanvullend op deze twee alternatieven zijn twee scenario's doorgerekend waarin bepaalde ontwikkelingen, binnen de mogelijkheden van de bestemmingsplannen, toch tot een milieuprobleem kunnen leiden:

- 20% en 0% scenario: Wat is het milieueffect als de veestapel in het agrarische buitengebied niet groeit of wel met 20% groeit?
- Scenario rundvee en ammoniak: Wat is het aandeel aan ammoniakdepositie op de relevante Natura 2000-gebieden vanuit de rundveebedrijven (incl. 10% groei) in het agrarische buitengebied?

Het milieueffect van de alternatieven en scenario's is vergeleken met het milieueffect van de huidige vergunde milieusituatie van veehouderijbedrijven.

De effecten

In de onderstaande tabel zijn de effectscores per alternatief en per aspect weergegeven ten opzichte van de referentiesituatie. Het 0%- en het groeiscenario (20% groei) zijn hierin meegenomen. Aan het scenario rundvee en ammoniak zijn geen effectscores toegediend, omdat deze geen deel uitmaken van de alternatieven.

Thema	Beoordelingscriterium	Alternatief Verspreiden			Alternatief Concentreren LOG's	
		HS/AO	0% groei	20% groei	0% groei	20% groei
Natuur	Natura 2000	0	+	+	+	+
	EHS	0	0	0	0	0
	Soorten	0	0	0	0	0
Geur	Binnen de bebouwde kom (aantal geurgevoelige objecten)	0	0	0	0	0
	Buiten de bebouwde kom (aantal geurgevoelige objecten)	0	0	0/-	0	0/-
	Leefklimaat algemeen (indicatieve achtergrondbelasting)	0	0/-	0/-	0	-
Geluid	Geluidsbelasting door productie op de bedrijven.	0	0	0	0	0
	Geluidsbelasting door verkeersbewegingen van en naar de intensieve veehouderijen.	0	0	0	0	0
Verkeer	Verkeersafwikkeling	0	0	0/-	0	0
	Verkeersveiligheid	0	0	0/-	0	0
Luchtkwaliteit	Verkeer fijn stof (PM10)	0	0	0	0	0
	Verkeer stikstofdioxide (NO2)	0	0	0	0	0
	Bedrijfsvoering fijn stof (PM10)	0	0	0	0	0
	Bedrijfsvoering Stikstofdioxide (NO2)	0	0	0	0	0
Landschap en cultuurhistorie	Geomorfologie	0	0	n.v.t.	0	n.v.t.
	Karakter van gebieden	0	0/-	n.v.t.	-	n.v.t.
	Maat en schaal openheid en beslotenheid	0	0	n.v.t.	0/-	n.v.t.
	Historische bouwwerken	0	0	n.v.t.	0/-	n.v.t.
Archeologie	Aantasting archeologische waarden	0	-	-	-	-
Bodem en water	Bodembeschermingsgebied	0	0	0	0	0
	Grondwaterbeschermingsgebied	0	0	0	0	0
	Waterwingebied	0	0	0	0	0
	Boringsvrije zone	0	0	0	0	0
	Waterkwaliteit en -kwantiteit	0	0	0	0	0

Score: ++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; -- = zeer negatief

EFFECTEN NATUUR

Alle alternatieven leveren een verlaging op van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden ten opzichte van de huidige situatie en de referentiesituatie. Dit komt met name door de invoering van AMvB Huisvesting. Dit leidt vanuit Natura 2000 voor alle alternatieven tot een positieve beoordeling. Geringe wijzigingen in agrarische grondwaterwinningen zullen nauwelijks merkbaar zijn. Dat betekent dat er door het voorziene nieuwe bestemmingsplan geen effecten zijn te verwachten op de instandhoudingsdoelen voor habitat- en vogelrichtlijnsoorten. Dit geldt ook voor de EHS. Over het effect op soorten is op het niveau van dit bestemmingsplan nog niet veel te zeggen, omdat exacte bouwlocaties niet bekend zijn. Bij nadere concretisering van de plannen is het van belang een soorteninventarisatie uit te voeren.

EFFECTEN GEUR

Het leefklimaat in Salland wordt beoordeeld op basis van geur. De verschillen tussen de referentiesituatie en de twee alternatieven met 0% groei zijn zo klein dat deze niet te duiden zijn. Zowel binnen als buiten de bebouwde kom wordt het verschil gemaakt door de autonome ontwikkeling. Zowel de alternatieven als de scenario's met 20% groei zijn neutraal beoordeeld.

EFFECTEN GELUID

In het merendeel van de LOGvisies liggen de nieuwvestigingslocaties minimaal op 100 meter van omliggende bouwblokken, buiten de hinderafstand van geur. Vanwege het beperkte aantal extra vrachtwagen- en personenverkeersbewegingen per dag over een relatief groot gebied is de toename van de geluidsbelasting door aan- en afrijdend verkeer beperkt. De alternatieven zijn wat geluidhinder betreft niet onderscheidend.

EFFECTEN VERKEER

De alternatieven hebben zonder groei van de productieomvang (0%) geen effect op de verkeersafwikkeling of -veiligheid. Aangezien de groei van de productieomvang met 20% een relatief kleine toename betreft levert dit naar verwachting geen problemen op. Als bedrijven verspreid zijn over het gebied, is het minder makkelijker om verkeersveiligheidsmaatregelen te nemen. Het alternatief Verspreiden is daardoor licht negatief beoordeeld.

EFFECTEN LUCHTKWALITEIT

De achtergrondconcentratie voor fijn stof en stikstofdioxide ligt onder de grenswaarde. De 20% groei van IV-bedrijven in beide scenario's en de mogelijkheid tot nieuwvestiging van 16 bedrijven in de LOG's leiden tot relatief weinig extra emissie. Het transport van en naar de bedrijven heeft geen relevant effect op de luchtkwaliteit bij de verschillende alternatieven.

EFFECTEN LANDSCHAP EN CULTUURHISTORIE

Gezien de globale en kwalitatieve beoordelingsmethode voor landschap valt 20% extra groei van de intensieve veehouderij weg binnen de nauwkeurigheid van de beoordeling die voor landschap mogelijk is. Het is daarom niet betekenis vol om de scenario's apart te beoordelen voor landschap en cultuurhistorie.

In het alternatief Verspreiden zal dankzij de beperktere groei, het "opnamevermogen" van het landschap en de spreiding van nieuwe bebouwing slechts beperkte beïnvloeding plaatsvinden. In het alternatief Concentreren LOG's zullen diverse gebieden door het op korte afstand van elkaar voorkomen van uitbreiding behoorlijk beïnvloed kunnen worden in karakter en openheid. Het effect op het karakter en de herkenbaarheid van geomorfologische patronen door nieuwe bebouwing is verwaarloosbaar en bovendien niet onderscheidend.

ARCHEOLOGIE

Uitbreiding van bestaande locaties of ontwikkelingen van nieuwe locaties zal gepaard gaan met bodemversturende activiteiten, zowel binnen als buiten de LOG's. Daar zijn diverse gebieden met hoge archeologische waarden. Bij beide alternatieven is de kans op negatieve effecten op archeologische waarden aanwezig. Concrete effecten zijn afhankelijk van de daadwerkelijk locaties van uitbreiding en/of nieuwvestiging.

WATER

Omdat er waterneutraal (incl. vloeistofdichte vloeren) wordt gebouwd is het aspect water niet onderscheidend voor de locatiekeuze van de bouwblokken voor her- en nieuwvestiging. Er treden op dit aspect geen milieueffecten op.

Conclusie

Op basis van de bevindingen kan gesteld worden dat de beschikbare ontwikkelruimte voor intensieve veehouderij bedrijven vooral wordt beperkt door natuur- en milieuwetgeving. Met name de Natuurbeschermingswet 1998 en de Wet geurhinder en veehouderij beperken de ontwikkelruimte voor intensieve veehouderijen aanzienlijk.

LICHTE VOORKEUR VOOR HET ALTERNATIEF CONCENTREREN LOG'S

Verschillen tussen de alternatieven zijn relatief klein. Het aspect landschap leidt tot een negatieve beoordeling voor het alternatief Concentreren LOG's. De aspecten verkeer en geur daarentegen zijn juist negatiever beoordeeld voor het alternatief Verspreiden.

SCENARIO NULGROEI LICHT POSITIEVER.

De scenario's met 20% groei worden met name buiten de bebouwde kom negatiever beoordeeld op het aspect geur. Dit betekent dat het scenario met nulgroei met zeer weinig verschil toch als net iets positiever kan worden onderscheiden.

AMMONIAKDEPOSITIE OP NATURA 2000 VERMINDERT IN PLANPERIODE MAAR LOST HET PROBLEEM NIET OP

Een groot deel van de afname aan stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden wordt veroorzaakt door de AMvB Huisvesting. Bedrijven zijn wettelijk verplicht om in de planperiode te voldoen aan strengere emissie-eisen. Daarenboven zorgen beide alternatieven, vooral door de ontwikkelingen in de markt, voor een extra afname aan ammoniak op Natura 2000-gebieden. Echter het aandeel vanuit Salland op de achtergronddepositie lost het probleem van overbelasting niet op. Het scenario rundvee en ammoniak laat zien dat een deel van de huidige depositie op Natura 2000-gebieden wordt veroorzaakt door stalemissies van melkveehouderijen (ongeveer 50%).

HOOFDSTUK 1 Inleiding

1.1

WAAROM NIEUWE BESTEMMINGSPLANNEN BUITENGEBIED?

BESTEMMINGSPLAN

Nieuwe bestemmingsplannen

Begin 2006 hebben drie gemeenten in Salland: Raalte, Olst-Wijhe en Deventer het besluit genomen om gezamenlijk hun bestemmingsplannen buitengebied te herzien.

Om voldoende in te spelen op de nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied van de drie gemeenten, zoals schaalvergroting en verbreding van de landbouw, stoppende agrariërs, etc. is nu een integrale herziening gewenst. Tevens is besloten om deze herziening in een gezamenlijke procedure te behandelen, teneinde het beleid over het landelijk gebied in Salland beter af te stemmen. Deze aanpak is bijzonder omdat dit met de drie gemeenten in Salland samen wordt opgesteld. Uitgangspunt is een bestemmingsplan dat praktisch en direct toetsbaar is en dat bijdraagt aan de economische en sociale vitaliteit van het buitengebied van Salland. Een bestemmingsplan waarbij cultuurhistorische, landschappelijke en natuurlijke waarden worden behouden, en waar mogelijk worden versterkt. Het doel is dus eenduidig en helder beleid voor het Sallandse buitengebied op te stellen.

Voorafgaand aan het opstellen van de nieuwe bestemmingsplannen Buitengebied voor de drie gemeenten is een partiële herziening voor de intensieve veehouderij opgesteld. In deze herzieningen is het Reconstructieplan Salland-Twente wat betreft de regelingen voor de intensieve veehouderij vertaald in de bestemmingsplannen. De drie herzieningsplannen voor de drie gemeenten zijn (gewijzigd) in november en december 2007 door de drie gemeenteraden vastgesteld. In juni 2008 zijn de plannen (gedeeltelijk) goedgekeurd door Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel.

De nieuwe bestemmingsplannen worden een vertaling van het Reconstructieplan, het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) en de visies op de Landbouwonwikkingsgebieden (LOG's) van de drie gemeenten. De partiële herziening van het Reconstructieplan van 2009 voor de intensieve veehouderij wordt een op een overgenomen. De Nota van Uitgangspunten van de drie gemeenten geldt als uitgangspunt voor de bestemmingsplannen. Het LOP biedt op hoofdlijnen kaders en spelregels voor de toekomst van het landschap van Salland en wordt vertaald in de bestemmingsplannen buitengebied. Ook het LOP is door de drie gemeenten gezamenlijk opgesteld.

De herziening van de bestemmingsplannen buitengebied is hoofdzakelijk gericht op het ruimte bieden voor ontwikkeling van de landbouw. Meer in het algemeen heeft deze herziening tot doel:

1. Bijdragen aan de sociale en economische vitaliteit van het buitengebied van Salland.
2. Ruimte bieden voor nieuwe functies in vrijkomende gebouwen.
3. Ruimte bieden voor kleinschalige recreatie.

Het voorontwerp van de bestemmingsplannen wordt opgesteld door het ruimtelijke ordeningsadvies bureau RBOI te Rotterdam.

RECONSTRUCTIEPLAN

Reconstructieplan

Het Reconstructieplan Salland-Twente biedt voor de schaalvergroting van bedrijven uit de intensieve veehouderij ontwikkelingsruimte, o.a. in het buitengebied van de gemeenten Deventer, Salland en Olst-Wijhe. Schaalvergroting naar minder maar grotere bedrijven is voor de landbouw een gegeven. Hiermee speelt de sector in op ontwikkelingen in de markt, maar ook op wettelijke bepalingen vanuit de overheid zoals de eisen voor dierenwelzijn en voor natuur & milieu. Met een lagere kostprijs door schaalvergroting compenseert de sector vervolgens de extra investeringen.

Het Reconstructieplan beoogt ook een vermindering van de ammoniakuitstoot en het verplaatsen van intensieve veehouderijen uit de omgeving van natuurgebieden. Veehouderijen hebben namelijk een aanzienlijk effect op de natuur. Veel natuurgebieden op de zandgronden in Oost- en Zuid-Nederland zijn erg gevoelig voor en overbelast door de ammoniakemissies uit de veehouderij, door stalemissies en het uitrijden van mest. Een belangrijk deel van deze stalemissies is afkomstig van de intensieve veehouderijen met varkens en kippen. Op de zandgronden in Oost- en Zuid-Nederland zijn deze bedrijven geconcentreerd aanwezig. Ook de rundveehouderij draagt bij aan de emissie van ammoniak. Voor enkele natuurgebieden met de Natura 2000-status, in en om de gemeenten, is de milieugebruiksruimte voor veehouderijen beperkt.

De uitdaging voor de drie gemeenten is om de landbouwsector ontwikkelingsruimte te bieden binnen de krappe milieugebruiksruimte en daarmee de opgaven uit het Reconstructieplan ruimtelijk vast te leggen in de drie Bestemmingsplannen Buitengebied.

1.2

AANLEIDING PLANMER

De aanleiding voor de plan-m.e.r.-procedure is dat drie nieuwe bestemmingsplannen voor het buitengebied worden opgesteld, die plan-m.e.r.-plichtig zijn. In deze drie bestemmingsplannen wordt de ontwikkelruimte voor de tien LOG's en voor de bestaande bouwpercelen van intensieve veehouderijen in het verwevingsgebied vastgelegd. Het toekennen van ontwikkelruimte aan bedrijven met een intensieve veehouderijtak dient te worden beschouwd als m.e.r.(beoordelings)-plichtige activiteiten. Daarnaast maken de bestemmingsplannen buitengebied ontwikkelingen mogelijk waarbij een kans bestaat op het optreden van significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden.

M.e.r.-plicht

planMER vloeit voort uit de Europese richtlijn 'betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's (nr. 2001/42/EG). Deze richtlijn is in september 2006 omgezet in de Nederlandse wet- en regelgeving door wijziging van de Wet milieubeheer (Wm) en het hieraan gekoppelde Besluit m.e.r. 1994.

M.E.R.- (BEOORDELINGS)PLICHTIG

Bij de voorbereiding van de bestemmingsplanbesluiten is sprake van de plicht voor een plan-m.e.r. Deze plicht geldt voor wettelijk of bestuursrechtelijk verplichte plannen die zgn. kaderstellend zijn voor toekomstige m.e.r.-(beoordelings)plichtige besluiten.

KADERSTELLEND

Kaderstelling m.e.r.

In de bestemmingsplannen wordt ruimte geboden voor het oprichten, wijzigen of uitbreiden van een veehouderij. Deze voorgenomen activiteiten kunnen m.e.r.-(beoordelings)plichtig zijn, zoals weergegeven in Tabel 1.1. Een m.e.r.-beoordelingsplicht houdt in dat een beoordelingsprocedure voorafgaat aan een eventuele m.e.r.-plicht. De bestemmingsplanbesluiten zijn dus kaderstellend voor latere m.e.r.-(beoordelings)plichtige besluiten. Overigens blijft de besluit-m.e.r.-plicht voor individuele bedrijven, na het doorlopen van de plan-m.e.r.-procedure, onverkort van kracht.

Tabel 1.1

Latere m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten (bron: bijlage bij het Besluit m.e.r.).

Activiteit	m.e.r.-beoordelingsplichtig	m.e.r.-plichtig
Oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting voor het fokken, mesten of houden van pluimvee of varkens	≥ 60.000 plaatsen voor mesthoenders	≥ 85.000 plaatsen voor mesthoenders
	≥ 45.000 plaatsen voor hennen	≥ 60.000 plaatsen voor hennen
	≥ 2.200 plaatsen voor mestvarkens	≥ 3.000 plaatsen voor mestvarkens
	≥ 350 plaatsen voor zeugen	≥ 900 plaatsen voor zeugen

Passende Beoordeling

PASSENDE BEOORDELING

De plan-m.e.r.-plicht geldt ook voor plannen waarvoor een Passende Beoordeling vereist is. Oorspronkelijk zou volstaan worden met een Voortoets, echter mede n.a.v. het advies van de Commissie m.e.r. is direct gekozen voor een Passende Beoordeling, omdat niet uit te sluiten is dat de ontwikkelingen in de bestemmingsplannen mogelijk significante effecten op Natura 2000-gebieden hebben. Wij komen hierop terug in paragraaf 4.3.

1.3

AFBAKENING

AFBAKENING

Dit planMER richt zich uitsluitend op de planologische (on)mogelijkheden voor uitbreiding en nieuwvestiging van bedrijven met een intensieve veehouderij en de effecten hiervan op het milieu. Er zullen namelijk naar verwachting in de bestemmingsplanbesluiten geen andere onderwerpen gedefinieerd zijn die kaderstellend zijn, of waarvoor nog geen besluit-m.e.r.-procedure loopt. Ten aanzien van nevenactiviteiten in het buitengebied geldt voor de 3 gemeenten het advies uit de memo van 28 januari 2009 aan de Gemeenteraad van Deventer. Deze notitie betreft de omgang in bestemmingsplannen met extra bebouwing voor nevenactiviteiten in het buitengebied. In de memo wordt ervan uitgegaan dat een nevenactiviteit binnen de bestaande bebouwing mag plaatsvinden en dat deze een maximale oppervlakte van 35% van de totale bebouwingsoppervlakte mag bevatten. Er wordt geadviseerd om, indien deze niet binnen de bestaande bebouwing past, een bebouwing van maximaal 100 m² mogelijk te maken. Dit om grenzen te stellen aan de verstening van het buitengebied.

Overige ontwikkelingen en functies zoals waterberging en functieverandering van grondgebruik zijn niet aan de orde in dit planMER.

Ten aanzien van recreatie zal in de bestemmingsplannen, conform de Nota van Uitgangspunten, een ontheffingsmogelijkheid worden opgenomen om kleinschalige kampeertreinen aan te leggen bij agrarische bedrijven en burgerwoningen in het buitengebied voor maximaal 25 standplaatsen gedurende het seizoen. De toename van de recreatiedruk op de leefomgeving is voor dit planMER verwaarloosbaar. De in de gemeente Raalte en Deventer nieuw aan te leggen hoofdtransportgasleiding kent een eigen besluit-m.e.r.procedure met een eigen analyse van de milieueffecten. Aangezien de exacte ligging van deze leiding nog niet bekend is, kan in dit planMER hierop niet vooruit gelopen worden.

Initiatiefnemer van dit planMER zijn de drie colleges van Burgemeester en Wethouders van de gemeenten Deventer, Raalte en Olst-Wijhe. Bevoegd gezag zijn de gemeenteraden van deze drie gemeenten.

De begrippen, die in dit rapport worden gebruikt, zijn terug te vinden in de verklarende woordenlijst in Bijlage 2.

1.4

M.E.R.-PROCEDURE

Overzicht procedure plan-m.e.r.

In onderstaande Afbeelding 1.2 staat de m.e.r.procedure in relatie tot de bestemmingsplanprocedure kort weergegeven.

AFGEROND

De volgende stappen zijn afgerond:

Een korte toelichting:

- De officiële start bestaat uit een openbare kennisgeving van het voornemen om de bestemmingsplannen buitengebied te herzien en hiervoor een plan-m.e.r. te doorlopen.
- Raadpleging van de betrokken bestuursorganen over de inhoud (reikwijdte en detailniveau) van het milieueffectrapport. Hiervoor is de Notitie Reikwijdte & Detailniveau opgesteld en voorgelegd aan de Commissie voor de m.e.r. en aan betrokken bestuursorganen. Er zijn geen reacties van betrokken bestuursorganen ontvangen, wel het advies van de Commissie m.e.r. over de reikwijdte en het detailniveau van het planMER d.d 24 september 2009 (rapportnummer 2301-29). Hoe is omgegaan met het advies van de Commissie m.e.r. is terug te vinden in bijlage 1.
- Vervolgens hebben wij het onderzoek uitgevoerd en het planMER opgesteld. Hierbij is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van al bestaande informatiebronnen: provinciale waardenkaarten, milieumeetnetten, internetsites (CBS, LEI), etc.

Nog uit te voeren fasen:

ONAFHANKELIJKE TOETSING

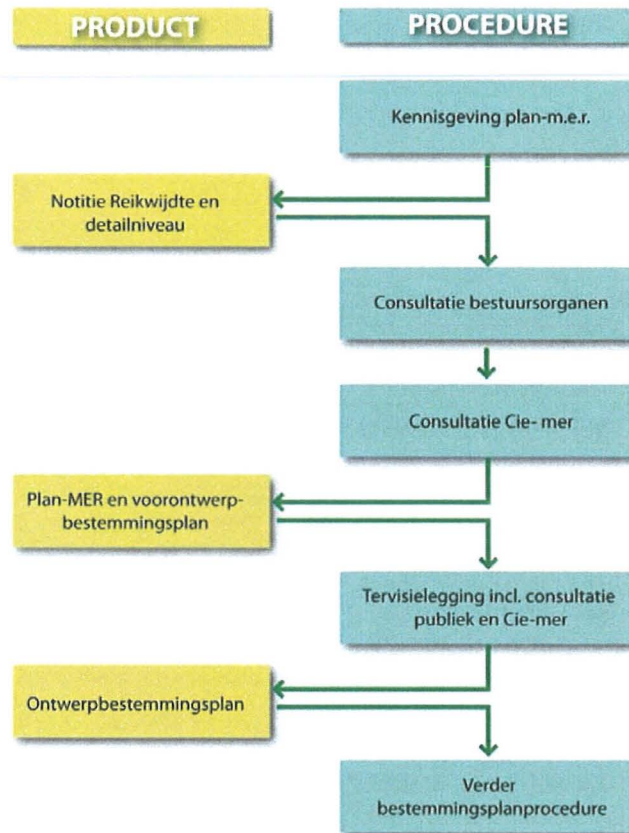
- Het planMER wordt gelijk met het voorontwerpbestemmingsplan *ter visie* gelegd. In deze fase is ruimte voor inspraak en consultatie. Een speciaal aandachtspunt is toetsing van het planMER door de onafhankelijke Commissie m.e.r.

MER EN BESTEMMINGSPLAN TER VISIE

- In deze fase is nog één verplichting toegevoegd; een expliciete *motivering* van de rol van het planMER en de inspraakreacties bij het definitieve besluit waarmee het herziene bestemmingsplan wordt vastgesteld.

Afbeelding 1.2

Gekozen procedure voor het planMER bestemmingsplan

1.5**LEESWIJZER**

Hoofdstuk 2 beschrijft de ontwikkelingen en het beleid in de markt voor veehouderijbedrijven en vervolgens de alternatieven en scenario's binnen de beschikbare ontwikkelruimte. In hoofdstuk 3 zijn de alternatieven beschreven. Hoofdstuk 4 beschrijft en beoordeelt vervolgens de effecten per alternatief en scenario. In hoofdstuk 5, tenslotte, zijn de alternatieven vergeleken.

HOOFDSTUK 2 Ontwikkelingen en beleid

2.1 ONTWIKKELINGEN IN DE LANDBOUW

VERDUURZAMING VEEHOUDERIJ

Er is op landelijk niveau veel aandacht voor de ontwikkelingen in de intensieve veehouderij. In januari 2008 heeft de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit een toekomstvisie op de veehouderij gepubliceerd¹. De minister roept op om de komende 15 jaar de sector te verduurzamen, dat wil zeggen te produceren met respect voor mens, dier en milieu waar ook ter wereld. Speerpunten van de visie zijn: systeminnovaties (staltechnieken en houderijsystemen), welzijn en gezondheid van dieren, maatschappelijke inpassing (inpassing van veehouderijen in hun omgeving, niet alleen fysiek maar ook qua beleving), energie en milieu (beperken uitstoot schadelijke stoffen), markt en ondernemerschap (ruimte voor de ondernemer) en verantwoord consumeren.

INTENSIEVE VEEHOUDERIJ 20% WERKGELEGENHEID IN AGRARISCHE SECTOR

Het cluster intensieve veehouderij, inclusief veevoer, verwerking, handel en distributie, is in economisch opzicht belangrijk binnen het agrocomplex. De sector zorgt voor ruim éénvijfde (22%) van de toegevoegde waarde (€ 5,2 miljard in 2003) in agrarisch Nederland². De varkenshouderij heeft met een bijdrage van 55 tot 60% hierin het grootste aandeel. De sector zorgt met 80.000 arbeidsplaatsen voor 20% van de werkgelegenheid in de agrarische sector.

Huidige trend

TERUGGANG AANTAL INTENSIEVE VEEHOUDERIJEN

Het aantal veehouderijbedrijven gaat flink achteruit. In 2004 telde Nederland 6.700 gespecialiseerde bedrijven in de intensieve veehouderij, tegenover 10.000 bedrijven in 1990. Behalve op gespecialiseerde bedrijven worden ook varkens, pluimvee of gehouden als tweede tak. De afname van het aantal bedrijven met hokdieren is duidelijk te zien in Afbeelding 2.3. Vooral na 2002 is deze algemene daling te zien. In deze afbeelding is ook te zien dat het aantal varkens en kippen zich stabiliseert. Eerder daalde de varkenshouderij vanaf 1990 van bijna 14 miljoen dieren naar ruim 11 miljoen stuks. De pluimveehouderij daalde sterk in 2003, maar is weer toegenomen.

CONCENTRATIEGEBIEDEN INTENSIEVE VEEHOUDERIJ

De intensieve veehouderij is van oudsher geconcentreerd in Noord-Brabant, Noord-Limburg en delen van Gelderland en Overijssel. Bovenstaande trend is ook zichtbaar in de provincie Overijssel³.

¹ Brief van de Minister van LNV aan de Tweede Kamer d.d. 16 januari 2008 met kenmerk DL.2007/3569

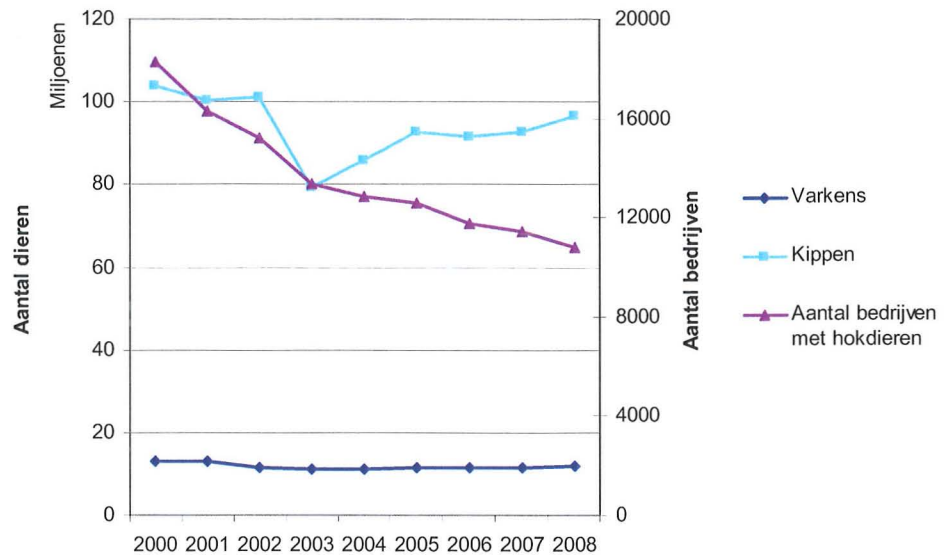
² Oosterkamp, E.B. et al. 2006. *Agrocluster Oost in beeld; Een onderzoek naar het belang van en de perspectieven voor het agrocluster in Gelderland en Overijssel*. LEI, Den Haag.

³ CBS Statline

Het gaat grotendeels om verstedelijkte landelijke gebieden en gebieden die erg in trek zijn om te wonen, te werken en te recreëren. Dat heeft invloed op de ontwikkelingsmogelijkheden van de intensieve veehouderij aldaar.

Afbeelding 2.3

Aantal varkens, kippen en bedrijven met hokdieren 2000-2008 (bron: CBS Statline)

NL- EN EU-REGELGEVING: SUBSTANTIËLE AFNAME INTENSIEVE VEEHOUDERIJEN

Verwachte trend

De AMvB-Huisvesting is sinds 1 april 2008 van kracht. Nieuwe bouwblokken moeten nu al hieraan voldoen, voor bestaande stallen geldt een overgangstermijn. Grote en middelgrote bedrijven hebben tot 2010⁴ om aan deze AMvB te voldoen, kleine bedrijven tot 2013. Veel (kleine) intensieve veehouderijen moeten gaan investeren om aan de AMvB te voldoen. In 2013 worden daarnaast de Europese dierenwelzijnseisen van kracht. De consequentie hiervan is een verbod op legbatterijen en gemiddeld 20% meer ruimte voor varkens. Het is de verwachting dat beide ontwikkelingen er toe leiden dat een substantieel aantal intensieve veehouderijen zal stoppen.

VOORDELEN ZULLEN OPWEGEN TEGEN NADELEN

Toekomstvisie op de veehouderij

Eenzijds verdwijnen er waarschijnlijk bedrijven in de buurt van natuurgebieden en woonkernen. Anderzijds kan door nieuwe bedrijven wel milieuhinder door geur en fijn stof, ammoniakdepositie en aantasting van het landschap lokaal toenemen. De voordelen zullen per saldo opwegen tegen de nadelen, mits de oude stallen worden gesloopt en de nieuwe stallen voldoen aan de meest recente normen van dierenaantallen, dierenwelzijn, geur, fijn stof, etc.

⁴ In de Tweede Kamer is op 22 januari 2009 de datum van 2010 ter discussie is komen te staan. Onder bepaalde voorwaarden kan deze naar achteren (tot 2013) worden geschoven.

2.2 KADERSTELLEND BELEID

BELEID

Met de volgende beleidskaders wordt in dit planMER, naast de wettelijke kaders, rekening gehouden:

- Nota Ruimte (2004).
- Omgevingsvisie Overijssel en Omgevingsverordening (2009).
- Reconstructieplan Salland-Twente (2004).
- Partiële herziening Reconstructieplan Salland-Twente (2009).
- Landschapsonwikkelingsplan Salland (2008).
- Nota van uitgangspunten voor bestemmingsplan buitengebied (2008).
- Partiële herziening bestemmingsplannen (2007).
- Visies op de volgende Landbouwonwikkelingsgebieden (LOG's): Elshof, Middel, Lettele, Loo, Bathmen, Pieriksmars, Luttenberg, Haarle, Heeten en Raalte (2009).

2.2.1 RECONSTRUCTIEPLAN SALLAND/TWENTE

UITWERKING RECONSTRUCTIEWET: KADERS VOOR ONTWIKKELING INTENSIEVE VEEHOUDERIJEN

Het Reconstructieplan Salland-Twente is opgesteld in opdracht van het College van Gedeputeerde Staten van Overijssel. Op 15 september 2004 hebben Provinciale Staten het Reconstructieplan Salland Twente vastgesteld. Het Reconstructieplan Salland-Twente is een uitwerking van de Reconstructiewet en geeft kaders waarbinnen de intensieve veehouderij zich kan ontwikkelen in Salland en Twente. Voor het reconstructieplan is tevens een MER opgesteld. Een eerste vertaalslag van het Reconstructieplan naar de bestemmingsplannen buitengebied heeft in 2007 plaatsgevonden als partiële herziening van de bestemmingsplannen. De tweede vertaalslag volgt nu met de herziening van de bestemmingplannen van het gehele buitengebied. Bovendien zijn voor de landbouwonwikkelingsgebieden ontwikkelingsvisies opgesteld. Met deze visies kunnen de gemeenten in de bestemmingsplannen buitengebied het beleid voor nieuwvestiging van intensieve veehouderij bedrijven in de landbouwonwikkelingsgebieden opnemen.

Integrale zonering

Specifiek zijn de ontwikkelingsmogelijkheden voor de intensieve veehouderij vervat in een integrale zonering:

- Extensiveringsgebied: Een ruimtelijk begrensd gedeelte van een reconstructiegebied met het primaat wonen of natuur, waar uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van in ieder geval intensieve veehouderij onmogelijk is of in het kader van de reconstructie onmogelijk zal worden gemaakt.
- Verwevingsgebied: Een ruimtelijk begrensd gedeelte van een reconstructiegebied gericht op verweving van landbouw, wonen en natuur, waar hervestiging of uitbreiding van de intensieve veehouderij mogelijk is mits de ruimtelijke kwaliteit of functies van het gebied zich daar niet tegen verzetten.
- Landbouwonwikkelingsgebied (LOG): Een ruimtelijk begrensd gedeelte van een reconstructiegebied met het primaat landbouw. Een landbouwonwikkelingsgebied voorziet geheel of gedeeltelijk in de mogelijkheid tot uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van intensieve veehouderij, of zal daar in het kader van de reconstructie in voorzien.

Deze zonering is reeds onderzocht voor het MER Reconstructieplan Salland-Twente.

De integrale zonering dekt niet alle drie de gemeenten volledig. Een gedeelte van de gemeente Raalte, namelijk voormalige gemeente Heino, valt niet binnen de Reconstructiewet. In dit planMER is Heino meegenomen in het verwevingsgebied. Daarbij zijn echter wel andere regels van toepassing: de geurnorm voor niet-concentratiegebieden is van toepassing; alle bedrijven kunnen groeien, dus ook de IV-bedrijven en sterlocaties zijn niet mogelijk (zie §3.3.2 voor een nadere toelichting over sterlocaties).

In bijlage 3 is een kaart opgenomen van het reconstructiegebied met de integrale zonering. De grens van het plangebied voor de herziening van de bestemmingsplannen buitengebied Salland is aangegeven met een rode lijn.

STERLOCATIES

In het verwevingsgebied ligt een groot aantal intensieve veehouderijbedrijven en gemengde bedrijven met een intensieve tak. Ruimtelijk geschikte en milieuverantwoorde locaties kunnen aangewezen worden als 'sterlocatie'; dit gebeurt op aanvraag door de betreffende ondernemer. In een bestemmingsplan wordt rond het bouwblok van een, als sterlocatie aangewezen, intensief agrarisch bedrijf omgevingsruimte gereserveerd voor ontwikkeling tot een omvang van minimaal 175 NGE. Voor een gemengd bedrijf met een intensieve tak dient hiervan minimaal 140 NGE voor de intensieve tak te zijn. Binnen deze ruimte worden geen nieuwe, de intensieve veehouderij belemmerende, functies toegestaan en kunnen bestaande belemmeringen worden opgeheven.

2.2.2

LANDSCHAPSONTWIKKELINGSPLAN (LOP) SALLAND

VISIE OP HET LANDSCHAP

Het LOP Salland gaat uit van de bestaande kwaliteiten en potenties van het landschap en het beschrijft de gewenste ontwikkelingen. Met het Landschapsonwikkelingsplan wordt een visie op het landschap uitgewerkt, uitgedrukt in zowel wensen als concrete en uitvoerbare projecten. Het biedt een kader om ruimtelijke ingrepen in het landschap te toetsen. Ook is de landschappelijke inpassing van uitbreidingen nader uitgewerkt.

2.2.3

ONTWERP-PARTIËLE HERZIENING (RECONSTRUCTIEPLAN SALLAND-TWENTE)

AANPASSINGEN AAN NIEUWE VISIE

Op 24 maart 2009 is door Gedeputeerde Staten van Overijssel een ontwerp partiële herziening van het Reconstructieplan Salland-Twente vastgesteld. Hiermee is het beleid voor de vestiging en uitbreiding van agrarische bouwpercelen van intensieve veehouderijen aangepast aan de ontwerp-Omgevingsvisie Overijssel. Het Reconstructieplan is vastgesteld op en is op de volgende onderdelen herzien:

- Het beleid voor de vestiging van intensieve veehouderijen in landbouwontwikkelingsgebieden. De belangrijkste wijziging is dat de vestiging van nieuwe agrarische bouwpercelen in een landbouwontwikkelingsgebied voortaan in het algemeen alleen mogelijk is op voorwaarde dat elders in Overijssel een bouwperceel van een intensieve veehouderij opgeheven wordt.
- Het beleid voor de uitbreiding van intensieve veehouderijen in landbouwontwikkelingsgebieden en op sterlocaties in verwevingsgebieden. De belangrijkste wijziging betreft het opnemen van de aanvullende voorwaarde dat bij grootschalige uitbreidingen aangetoond moet worden dat verlies aan ecologische en landschappelijke kwaliteit in voldoende mate wordt gecompenseerd door investeringen ter versterking van de ruimtelijke kwaliteit in de omgeving.

2.2.4

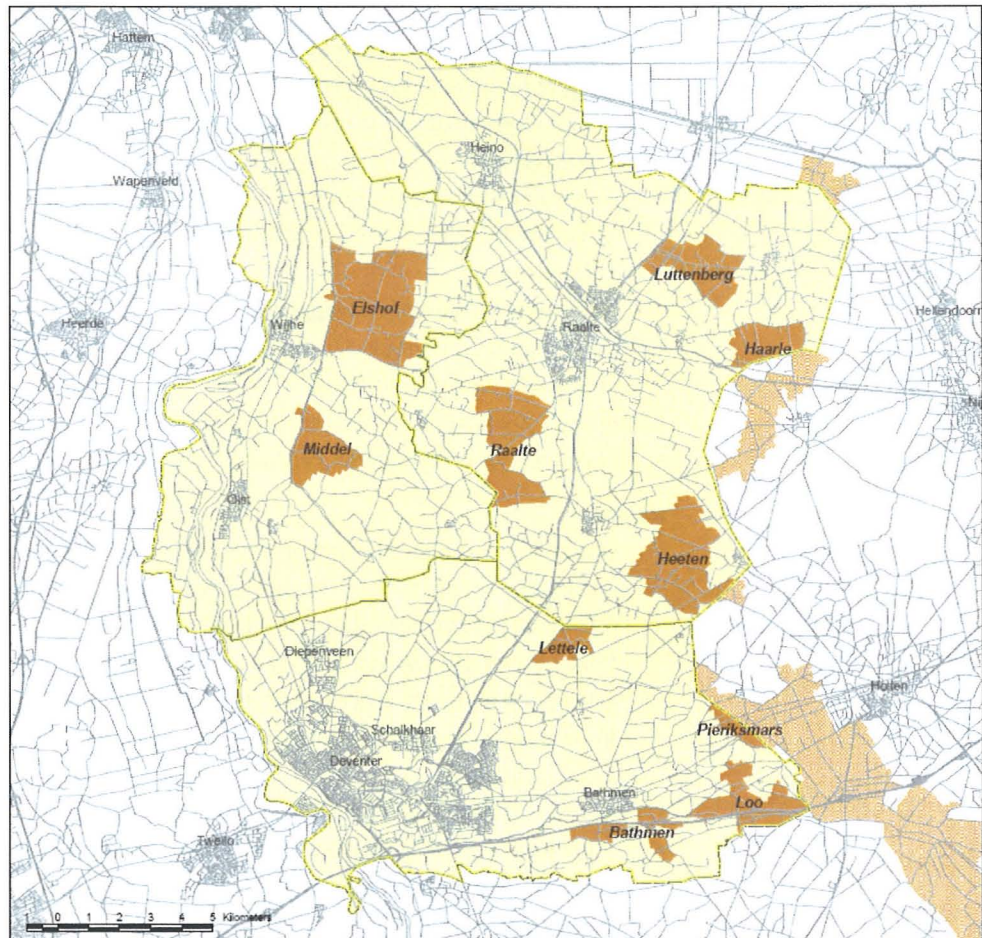
LOG-VISIES

DRIE GEMEENTEN
TIEN LOG'S

De drie gemeenten hebben ieder ontwikkelvisies voor de LOG's opgesteld. In deze visies wordt een ontwikkelkader gegeven voor nieuwvestiging, hervestiging en ontwikkeling van bestaande intensieve veehouderijen. In totaal bevinden zich tien LOG's in het plangebied. Twee in Olst-Wijhe (Middel en Elshof), zes in Deventer (Lettele, Bathmen, Pierikmars en Loo) en vier in Raalte (Luttenberg, Haarle, Raalte en Heeten).

Afbeelding 2.4

LOG's in Salland.

De LOG-visies wijken op een aantal punten per gemeente van elkaar af. De LOG-visie van de gemeente Raalte is in september 2008 vastgesteld. De laatste LOG-visie van de gemeente Deventer is in april 2009 en die van de gemeente Olst-Wijhe zijn in september 2009 vastgesteld. Onderstaand wordt een kort overzicht gegeven van de hoofdpunten per gemeente.

Deventer

- Omvang van een nieuw agrarisch bouwblok mag maximaal 1,5 hectare zijn.
- Het bouwblok van bestaande bedrijven mag onder voorwaarden groeien tot een omvang van maximaal 2 hectare door een wijzigingsbevoegdheid in het bestemmingsplan buitengebied.
- Nieuwe bedrijven worden na 5 jaar aangemerkt als bestaand en kunnen op dat moment gebruik maken van de mogelijkheid om, onder de gestelde voorwaarden, te groeien naar 2 hectare door middel van een wijzigingsbevoegdheid.
- Het bouwblok dient bij voorkeur te zijn voorzien van een bedrijfswoning.

- Minimale afstand tot omliggende bouwblokken bedraagt 100 meter.
- Her- en nieuwvestiging is alleen mogelijk op minimaal 500 meter van woonkernen een aaneengesloten lintbebouwing.
- Het aantal nieuwvestigingen per LOG is gelimiteerd: 5 in Bathmen en 1 in Lettele.

Olst-Wijhe

- Omvang van een nieuw agrarisch bouwblok mag 1 hectare zijn, met een wijzigingsbevoegdheid om te groeien tot een maximale omvang van 2 hectare.
- Bestaande bedrijven mogen onder strikte voorwaarden groeien tot een omvang van maximaal 2,5 hectare. Onder bestaande bedrijven wordt verstaan, bedrijven waar:
 - op het moment van vaststelling van de visie een agrarische bestemming aanwezig is;
 - op het moment van vaststelling van de visie een geldende milieuvergunning aanwezig is;
 - zowel de milieuvergunning als de agrarische bestemming in de periode tussen de vaststelling van de visie en het moment van aanvraag van uitbreiding, niet zijn ingetrokken.
- Clustering van bedrijven is mogelijk.
- Her- en nieuwvestiging is alleen mogelijk op minimaal 500 meter van woonkernen een aaneengesloten lintbebouwing.
- Hervestiging is alleen mogelijke in bepaalde zones.
- Het aantal nieuwvestigingen per LOG is gelimiteerd.

Raalte

- Omvang van een nieuw agrarisch bouwblok mag 1 hectare zijn met een wijzigingsbevoegdheid om te groeien tot een maximale omvang van 2 hectare, met maximaal 2 nieuwvestigingen per LOG.
- Voor hervestiging op een bestaand agrarisch bouwblok en voor uitbreiding van reeds gevestigde intensieve veehouderijbedrijven wordt een bouwblok tot 2,5 ha toegestaan.
- Voor nieuwvestiging van intensieve veehouderijbedrijven zijn per LOG maximaal twee locaties mogelijk.
- Nieuwvestiging kan in principe binnen de aangegeven zones op de visiekaarten.
- Voor andere ontwikkelingen, zoals wonen en recreatie en toerisme, geldt dat deze alleen mogelijk zijn, zolang ze geen invloed hebben op de ontwikkelingsruimte voor de intensieve veehouderij in de LOG's.

2.3

WETTELIJK KADER

Naast het beleidskader is wetgeving uiteraard ook van belang. Een aantal milieu- en natuurwetten bepaalt de milieugebruiksruimte in het buitengebied van Salland.

De volgende wetten bepalen de ontwikkelingsruimte binnen de veehouderij:

1. Wet ruimtelijke ordening (Wro).
2. Reconstructiewet concentratiegebieden.
3. Wet ammoniak en veehouderij.
4. Wet geurhinder en veehouderij.
5. AMvB Huisvesting.
6. Wet geluidhinder.
7. Natuurbeschermingswet 1998.
8. Flora en Faunawet.
9. Europese IPPC-Richtlijn.
10. Luchtkwaliteitseisen uit Wet Milieubeheer (Hoofdstuk 5).

Deze Europese en landelijke wetten en regels stellen randvoorwaarden aan de ontwikkeling van intensieve veehouderijen en de te doorlopen procedures bij besluitvormingstrajecten. Ook de gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte moet zich hier aan houden bij het opstellen van een bestemmingsplan en het verlenen van vergunningen. De eigen beleidsvrijheid daarin is in de regel beperkt. Uitzonderingen zijn de Wet geluidhinder en de Wet geurhinder en veehouderij. Deze wetten bieden de gemeenten de mogelijkheid om, binnen een bepaalde bandbreedte, eigen normen te stellen. Vooral de normstelling vanuit de Wet geurhinder en veehouderij en de natuurbeschermingswet is van direct belang voor de ontwikkelingsmogelijkheden van intensieve veehouderij.

Om te voldoen aan wetgeving op het gebied van dierenwelzijn zoals het Varkensbesluit, het Legkippenbesluit 2003 en het Vleeskuikenbesluit, bieden de voorontwerpbestemmingsplannen voldoende ruimte. Via een wijzigingsbevoegdheid is het immers mogelijk om het bouwblok uit te breiden om te voldoen aan de welzijnseisen. Wetgeving op het gebied van dierenwelzijn is daarmee niet kaderstellend voor het ontwikkelen van de alternatieven. Wel is rekening gehouden met een minimale afstand van 100 meter tussen bouwblokken vanuit het oogpunt van de verspreiding van dierziekten. Dit is in overeenstemming met het advies van de Nederlandse Vereniging van Varkenshouders (NVV).

De Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde (NSVV) heeft een aantal richtlijnen uitgebracht voor het beoordelen van lichthinder. Ze gelden algemeen als maatgevend en worden onder andere bij serrekassen en openbare verlichting geraadpleegd. Naast deze richtlijnen bestaan er in Nederland (nog) geen specifieke wetten rond lichthinder. Deze mogelijke toename van hinder wordt dan ook verder niet in dit MER meegewogen.

De Wet geurhinder en veehouderij, de natuurwetgeving en de Wet Milieubeheer (luchtkwaliteitseisen) worden vanwege hun grote belang voor dit planMER in de navolgende paragraaf toegelicht. De overige wetten komen elders in dit MER aan de orde of zijn minder relevant om toe te lichten.

2.3.1

WET GEURHINDER EN VEEHOUDERIJ

De Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) is vanaf 1 januari 2007 van kracht en stelt eisen aan de maximale geurbelasting die een veehouderij mag veroorzaken op een voor geurhinder gevoelig object⁵, zoals een woning. De geurbelasting wordt berekend in "Odour Units" (OU) en geurgevoelige objecten krijgen een beschermingsfactor toegewezen. In een reconstructiegebied is de standaard geurnorm voor een geurgevoelig object binnen de bebouwde kom 3 OU/m³ en buiten de bebouwde kom 14 OU/m³. De Wgv biedt de gemeenten de mogelijkheid om bij verordening gebiedsgericht geurbeleid vast te stellen en hiermee af te wijken van de standaardnorm voor geur. De gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte kiezen voor het toepassen van de standaardnorm. Alleen heeft Raalte een afwijkende geurnorm vastgesteld voor de ZeggeVII. Daarnaast is het gebied van de voormalige gemeente Heino geen reconstructie gebied, en heeft afwijkende geurnormen. Ook hier is rekening mee gehouden.

⁵ Geurgevoelige objecten zijn gebouwen, bestemd voor en volgens aard, indeling en inrichting geschikt om te worden gebruikt voor menselijk wonen of menselijk verblijf en die daarvoor permanent of een daarmee vergelijkbare wijze van gebruik, worden gebruikt (bron: Wet geurhinder en veehouderij).

Bij beoordeling van vergunningaanvragen wordt bepaald of deze normen voor geurbelasting op een geurgevoelig object worden overschreden.

Nieuwvestiging van een intensieve veehouderij (of omschakeling van niet-intensief naar intensief) gaat altijd gepaard met een uitbreiding van de geuremissie. Uitbreiding van bestaande intensieve veehouderijen (meer dierplaatsen) kan gepaard gaan met de uitbreiding van de vergunde geuremissie, maar dat is niet noodzakelijkerwijs het geval. Door toepassing van moderne stalsystemen of luchtwassers is het ook mogelijk om, binnen het vergunde emissieniveau, uit te breiden.

In bijlage 11 is een kaart opgenomen met de indicatieve milieuruimte ten aanzien van geurhinder. Deze milieuruimte wordt bepaald door de geurgevoelige objecten en de daaraan gekoppelde geurnorm. Hierin is de cumulatie aan geurhinder niet meegenomen. Naast de berekening van de indicatieve geurhinder is rekening gehouden met de vaste afstandnormen uit de Wgv van 25 meter tussen bouwblokken en 50 meter tussen het emissiepunt en de naastgelegen bedrijfswoning. Deze normen vallen echter binnen de 100 meter dat minimaal nodig is tussen bouwblokken om het risico op het verspreiden van dierziekten te voorkomen (advies NVV)⁶.

Uitgangspunt is een standaard bedrijf met 500 zeugen gesloten⁷. Daar waar de geurcontouren grenzen aan een geurgevoelig object kan het betreffende bedrijf alleen uitbreiden binnen het vergunde emissieniveau door het toepassen van moderne stalsystemen of luchtwassers. Een standaard varkensbedrijf met 500 zeugen en een gesloten bedrijfsvoering heeft een geurruimte nodig van 82.640 OU.

UITGANGSPUNT VOOR HET ONTWIKKELEN VAN DE ALTERNATIEVEN

De alternatieven waarin een ontwikkeling plaatsvindt van bestaande en nieuwe agrarische locaties naar een standaard varkensbedrijf, vindt daarom alleen plaats binnen een indicatieve geurruimte van 100.000 tot 250.000 OU.

STANDAARD VARKENSBEDRIJF MET 500 ZEUGEN GESLOTEN

In diverse rapportages van het Landbouw Economisch Instituut (LEI) wordt gewerkt met een standaard varkensbedrijf met 500 zeugen gesloten. Dit bedrijf is economisch verantwoord, gezien de marktontwikkelingen. Het standaardbedrijf houdt biggen, zeugen, vleesvarkens en gebruikt bepaalde stalsystemen. De berekeningen zijn gebaseerd op de getallen in bijlage 5. Een verklaring van de gebruikte termen kunt u vinden in bijlage 4.

Tabel 2.2

Basisgetallen 500 zeugen gesloten

	Aantal	Stalsysteem	Ammoniakemissies		Geuremissies	
		(Rav-code)	Nh3 factor	Nh3	Ou factor	Ou
Gespeende biggen	1800	D1.1.1.2	0,230	414	5,400	9720
Kraamzeugen	100	D1.2.13	2,900	290	27,900	2790

⁶ In Olst-Wijhe is de verplichte afstand tot nieuwvestigingen 200 meter.

⁷ De volgende basisgetallen zijn gebruikt voor het berekenen van de emissies van een gesloten varkensbedrijf met 500 zeugen: 1.800 gespeende biggen (Ravcode D1.1.1.2); 100 kraamzeugen (Ravcode D1.2.13); 400 guste/dragende zeugen (Ravcode D1.3.10); 3.500 vleesvarkens (Ravcode D3.2.3.1). Dit komt overeen met 334 NGE als maat voor de economische omvang van de bedrijfsactiviteiten.

Guste/dragende zeug	400	D1.3.10	2,600	1040	18,700	7480
Vleesvarkens	3500	D3.2.3.1	1,400	4900	17,900	62650
Totaal				6644		82640

Naast het feit dat de Wgv bepalend is voor de ontwikkeling van de alternatieven is deze wet ook sturend voor het leefklimaat binnen en buiten de bebouwde kom. Deze beoordeling is te vinden in paragraaf 4.4.

2.3.2

NATUURWETGEVING

De door het bestemmingsplan geboden ontwikkelingsruimte voor veehouderijbedrijven kan gevolgen hebben voor de natuur. Het gaat dan enerzijds om effecten op beschermde en waardevolle natuurgebieden en anderzijds om effecten op beschermde soorten. Natuurgebieden worden beschermd door de Natuurbeschermingswet (Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten) en de Nota Ruimte (Ecologische Hoofdstructuur). Alle in het wild voorkomende soorten worden beschermd door de Flora- en Faunawet.

In en nabij het plangebied komen gebieden voor met verschillende beschermingsregimes. De Natura 2000-gebieden Boetelerveld, Sallandse Heuvelrug, Uiterwaarden IJssel, Vecht- en Beneden-Regge, Veluwe, Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht, Wierdense Veld en Borkeld en de Beschermde natuurmonumenten Oostermaet (waaronder ook het gebied De Slenk valt) en Vosbergen zijn beschermd onder de Natuurbeschermingswet 1998. Daarnaast bevat het plangebied delen die zijn begrensd als Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS-gebieden overlappen voor een deel met de Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten

Invloed op natuurgebieden ontstaat voornamelijk door ammoniakdepositie. Nieuwe veehouderijbedrijven in het agrarische buitengebied van Salland kunnen vanwege de externe werking van hun emissies leiden tot aantasting van de natuurwaarden binnen deze beschermde natuurgebieden. In deze paragraaf wordt specifiek op het thema ammoniakdepositie ingegaan. Een uitgebreide beschrijving van de Natuurbeschermingswet 1998, het beschermingskader van de EHS en de Flora- en Faunawet is te vinden in bijlage 8.

Ammoniakdepositie op Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten

Bepalend voor de milieugebruiksruimte is de ammoniakdepositie op de Natura 2000-gebieden in en nabij het plangebied als gevolg van de huidige luchtkwaliteit. Binnen de grenzen van het plangebied ligt het Natura 2000-gebied Boetelerveld. De zogenaamde achtergronddepositie in dit gebied is hoger dan de kritische depositiewaarde van het meest gevoelige habitatype van het gebied. Wanneer de achtergronddepositie hoger is dan de kritische depositiewaarde kan iedere verdere toename van stikstofdepositie leiden tot significant negatieve gevolgen voor de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied.

De overige Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten in de nabijheid van het plangebied liggen op grotere afstand. Hierdoor is de bijdrage van de emissies uit het plangebied aan de stikstofdepositie op deze gebieden beperkt. Er is echter ook in deze gebieden momenteel al sprake van een overbelaste situatie, waardoor significant negatieve effecten niet bij voorbaat uitgesloten kunnen worden.

UITGANGSPUNT VOOR HET ONTWIKKELEN VAN DE ALTERNATIEVEN

Bij het ontwikkelen van de alternatieven moet sprake zijn van een *stand still*, dan wel een gemiddelde afname, aan ammoniakdepositie. Hierbij kan lokaal wel sprake zijn van een toename van de emissie van stikstof, maar dit mag niet leiden tot een toename van de depositie op een Natura 2000-gebied of Beschermd natuurmonument.

Omdat het bestemmingsplanbesluit genomen wordt op basis van een plan met potentieel significante effecten op Natura 2000-gebieden, is volgens de Natuurbeschermingswet 1998 (art. 19j) een passende beoordeling vereist. Voor zover het past bij het detailniveau van het bestemmingsplanbesluit staan de vragen uit de handreiking, vastgesteld door LNV n.a.v. het advies van de Commissie Trojan, zoveel mogelijk centraal in de effectbeschrijving voor de Natura 2000-gebieden en de Beschermd natuurmonumenten.

PROGRAMMATISCHE AANPAK

Inmiddels heeft de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit half november 2009 met de provincies de zogeheten programmatische aanpak stikstof op hoofdlijnen. Deze programmatische aanpak biedt mogelijkheden geeft tot maatwerk en dus bedoeld is voor concrete plannen in de vorm van vergunningaanvragen. Rijk en provincies hebben half november 2009 overeenstemming bereikt over een aanpak van de stikstofproblemen in en nabij Natura 2000-gebieden, die aansluit bij het door de Tweede Kamer in november 2009 aangenomen wetsvoorstel Crisis- en Herstelwet. Een nieuw artikel in de Natuurbeschermingswet moet regelen dat activiteiten die niet of per saldo niet, leiden tot een toename van de stikstofdepositie, doorgang kunnen vinden. Op projectniveau, dus niet op planMER niveau, moet worden verzekerd dat geen toename van depositie plaatsvindt en zelfs een afname is verzekerd, er per definitie geen significante effecten te verwachten zijn als vervolg van die activiteit. Er is dan geen passende beoordeling nodig.

Ammoniakdepositie op EHS-gebieden

Delen van de EHS zijn tevens begrensd als Natura 2000-gebied of Beschermd natuurmonument. Voor deze overlappende delen zal de beoordeling plaatsvinden volgens het striktere beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998 (zie §4.3). Voor de overige delen vindt toetsing plaats via het beleidskader Spelregels EHS. De effectbeschrijving concentreert zich op de voor stikstof gevoelige natuurgebieden. Deze EHS-gebieden zijn aangewezen in het kader van de Wet ammoniak veehouderij (Wav).

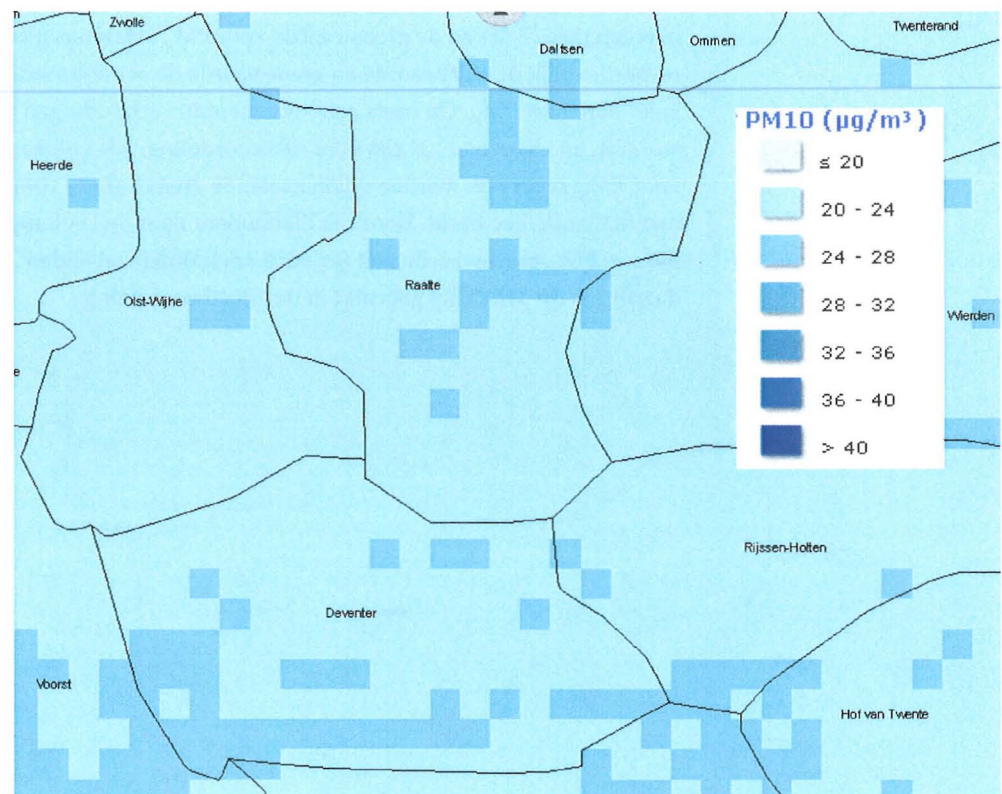
2.3.3

LUCHTKWALITEITSEISEN, TITEL 5.2 WET MILIEUBEHEER

De Wet milieubeheer geeft grenswaarden voor concentraties van stoffen in de buitenlucht. Voor de LOG's is fijn stof (PM_{10}) van belang. De concentratie mag de norm van $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (jaargemiddelde) niet overschrijden. Uit de Grootschalige Concentratiekaart Nederland (www.pbl.nl) blijkt dat in 2008 de jaargemiddelde achtergrondconcentratie van fijn stof (PM_{10}) in het buitengebied van Salland 20 tot $28 \mu\text{g}/\text{m}^3$ bedraagt (zie §4.7 en Afbeelding 2.6). Gemiddeld liggen de waarden rond de 24 à $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$. In 2010 zal deze achtergrondconcentratie hetzelfde zijn en in 2020 zal deze concentratie circa $4 \mu\text{g}/\text{m}^3$ lager zijn. Voornoemde waarden zijn exclusief de aftrek voor de zeezoutcorrectie. De zeezoutcorrectie bedraagt voor de gemeente, Deventer, Olst-Wijhe en Raalte $4 \mu\text{g}/\text{m}^3$. De jaargemiddelde achtergrondconcentratie van maximaal $24 \mu\text{g}/\text{m}^3$ inclusief zeezoutaftrek ligt dus ruimschoots onder deze grenswaarde.

Afbeelding 2.5

Achtergrondconcentratie fijn stof PM10 in 2008 (bron: Grootschalige Concentratiekaart Nederland)

Naast de norm voor het jaargemiddelde aan fijn stof (PM_{10}) geldt ook een norm voor het 24 uurgemiddelde. Hiervoor geldt dat een concentratie van $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ als 24 uurgemiddelde concentratie, maximaal 35 maal per jaar mag worden overschreden. Op grond van de statistische relatie tussen het jaargemiddelde en het 24 uur gemiddelde concentratie fijn stof kan gesteld worden, dat bij een jaargemiddelde concentratie van maximaal $32,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$, het aantal overschrijdingsdagen 41 bedraagt. Rekening houdend met de zeezoutcorrectie van 6 dagen is dan sprake van 35 overschrijdingsdagen. Dit betekent dat bij een jaargemiddelde concentratie van $32,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ net voldaan wordt aan de norm voor het aantal overschrijdingsdagen. Aangezien de jaargemiddelde concentratie in Salland lager ligt, wordt het aantal overschrijdingsdagen niet overschreden.

Voor fijn stof $PM_{2,5}$ geldt een richtwaarde van $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$ als jaargemiddelde concentratie die met ingang van 1 januari 2010 voor zover mogelijk moet worden bereikt. Met ingang van 1 januari 2015 zal een grenswaarde van $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$ als jaargemiddelde concentratie gelden, alsmede een blootstellingsconcentratieverplichting van ten hoogste $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$, gedefinieerd als gemiddelde blootstellingsindex. Tevens geldt er een richtwaarde inzake vermindering van de blootstelling van de mens die met ingang van 1 januari 2020 voor zover mogelijk moet worden bereikt. Deze richtwaarde is afhankelijk van de gemiddelde blootstellingsindex in 2010.

Voor $PM_{2,5}$ is nog geen Grootschalige Concentratiekaart Nederland vastgesteld. Wel is er een indicatieve kaart beschikbaar, zie Afbeelding 2.6. Hieruit kan worden afgeleid dat in 2010 de achtergrondconcentratie $PM_{2,5}$ in Salland $15 \mu\text{g}/\text{m}^3$ of lager is. Hiermee wordt ruimschoots voldaan aan de richtwaarde voor 2010. Er is nog geen nauwkeurige informatie beschikbaar van de emissie van $PM_{2,5}$ van veehouderijen, maar uit informatie van de Commissie m.e.r. blijkt dat de emissie voor primair $PM_{2,5}$ grofweg gelijkgesteld kan worden aan 20% van de PM_{10} emissies. Daarnaast is er nog een geringe bijdrage van secundair $PM_{2,5}$ dat ontstaat door de omzetting van geëmitteerd NH_3 in NH_4 -deeltjes. De richtwaarde voor $PM_{2,5}$ komt effectief

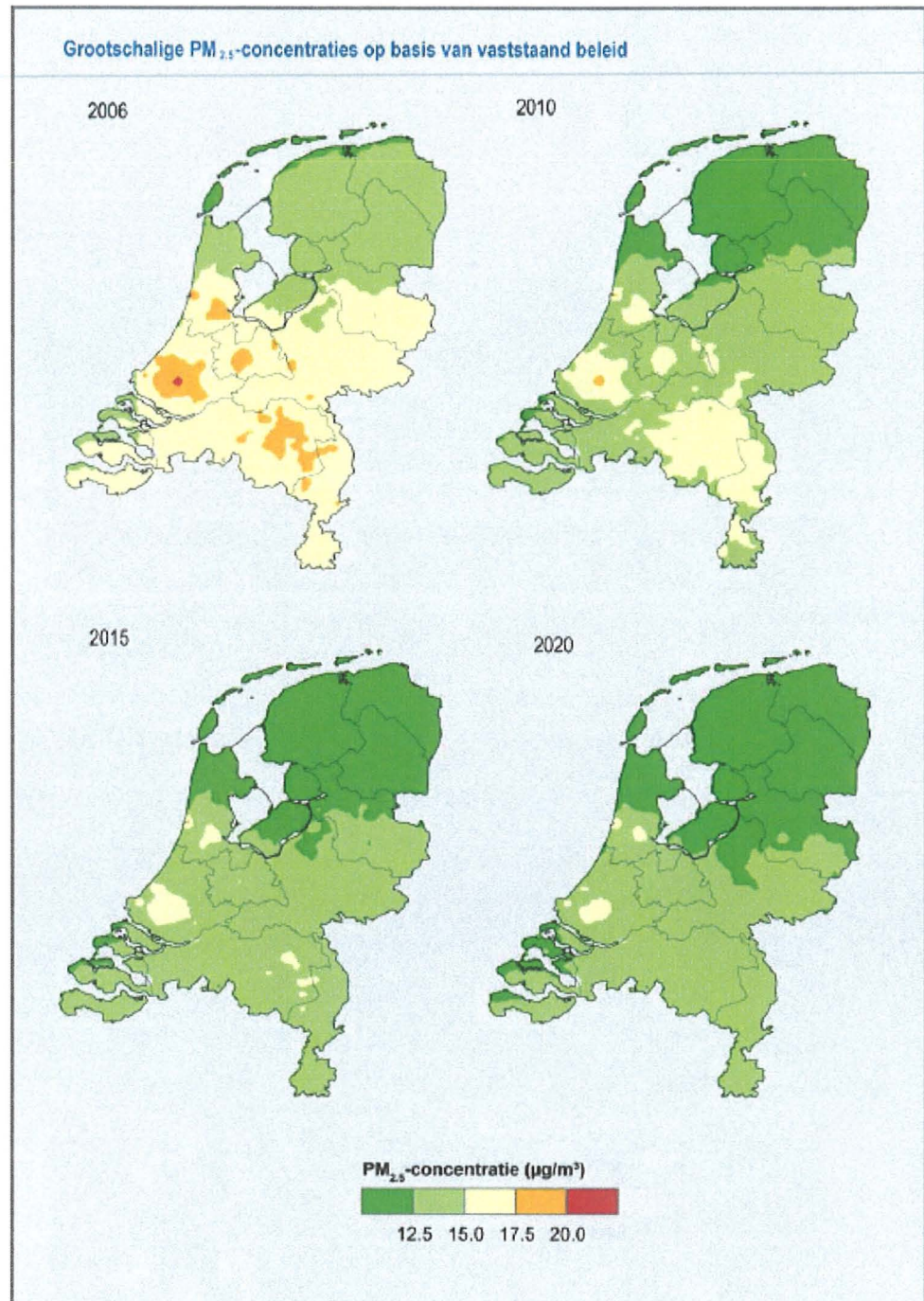
overeen met 77 % van de grenswaarde voor PM_{10} ⁸. Daarnaast is ten opzichte van respectievelijk de richtwaarde en grenswaarde de achtergrondconcentratie voor $PM_{2,5}$ relatief lager dan voor PM_{10} . Op basis van voornoemde verhoudingen kan gesteld worden dat fijn stof PM_{10} maatgevend zal zijn voor de beoordeling. Als voldaan wordt aan de grenswaarde voor PM_{10} zal er ook worden voldaan aan de grenswaarde voor $PM_{2,5}$. Dit komt ook overeen met het landelijke beeld. Door het Planbureau voor de Leefomgeving wordt verwacht dat de nieuwe $PM_{2,5}$ grenswaarde niet tot extra knelpunten zal leiden⁹. De parameter $PM_{2,5}$ wordt daarom in dit MER niet gebruikt in de effectbeoordeling.

⁸ Uitgaande van de norm voor het aantal overschrijdingsdagen.

⁹ Rapport Concentratiekaarten voor grootschalige luchtverontreiniging in Nederland. Rapportage 2009, Planbureau voor de Leefomgeving, Rapportnr. 500088005, 14 juli 2009

Afbeelding 2.6

Achtergrondconcentratie fijn stof PM_{2,5} (bron: MNP rapport 500088003/2007)

De luchtkwaliteit moet in principe overal buiten de inrichtingsgrens getoetst worden, met uitzondering van de plaatsen waar het publiek geen toegang heeft of waar geen significante blootstelling plaatsvindt. Dit betekent dat op bijvoorbeeld akkerland en op de rijbaan van wegen geen toetsing hoeft plaats te vinden.

HOOFDSTUK

3 Alternatieven

3.1

INLEIDING

Bij een planMER is het gebruikelijk om de redelijkerwijs te beschouwen alternatieven in beeld te brengen (art. 7.10 lid 1 onderdeel b1 Wet milieubeheer). De referentiesituatie (of het nulalternatief) is de situatie waarmee de alternatieven vergeleken worden. Deze is verder uitgewerkt in paragraaf 3.2.

Voor dit planMER zijn twee uitgangspunten mogelijk: vergunde aantallen dieren en werkelijke aantallen dieren. Naar verwachting is de feitelijke stalbezetting minder dan de vergunde situatie. Een planMER is een middel om mogelijke effecten met bepaalde bandbreedten in beeld te brengen. Met een worst case situatie komen deze het beste tot uitdrukking, reden waarom hiervoor gekozen is. Hiervoor is uitgegaan van de vergunde aantallen dieren. Een eventuele situatie met minder dieren zal vervolgens binnen de bandbreedte van de alternatieven en scenario's vallen.

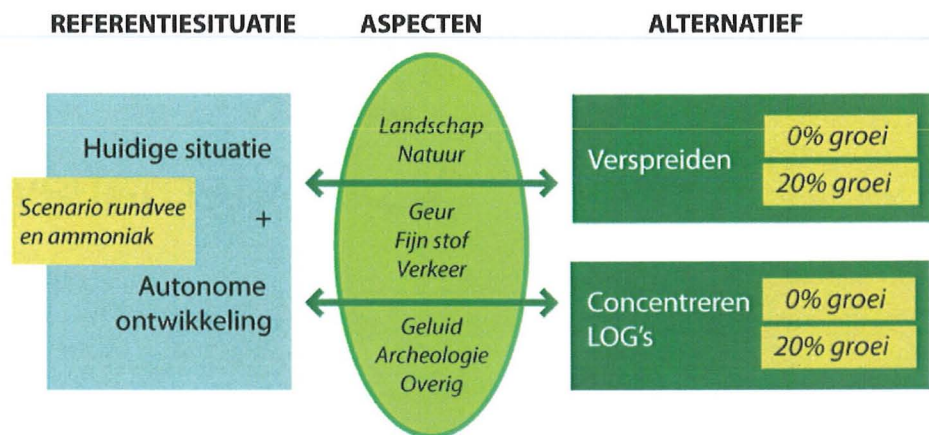
TWEE ALTERNATIEVEN:
- CONCENTREREN LOG'S
- VERSPREIDEN

De nieuwe bestemmingsplannen geven de kaders waarbinnen ontwikkelingen van intensieve veehouderij mogelijk zijn. Het doel van de alternatieven is het in beeld brengen van de verschillende mogelijkheden voor het faciliteren van deze ontwikkelingen. In dit planMER is gekozen om de effecten van concentreren dan wel verspreiden van intensieve veehouderij in beeld te brengen. Hiervoor gebruiken we twee alternatieven en drie scenario's die we modelmatig hebben ontwikkeld.

In de tabellen van Bijlage 5 is het aantal huidig vergunde bedrijven weergegeven. Rundvee heeft met name betrekking op grondgebonden veehouderij, 4% betreft intensieve veehouderij. De intensieve veehouderij beperkt zich daarmee tot varkens, kippen en gemengde bedrijven. Dit is eveneens weergegeven op de eerste kaart van bijlage 6.

Afbeelding 3.7

Modelmatige ontwikkeling
alternatieven en scenario's

In de alternatiefontwikkeling staat de modelmatige herverdeling van vergunde productierechten (uitgedrukt in Nederlandse grootte-eenheid (NGE)) van veehouderijen met varkens en pluimvee, centraal. Basis voor de herverdeling is de algemene tendens tot schaalvergroting in de intensieve veehouderij. De verwachting hierbij is dat kleine(-re) en middelgrote bedrijven met weinig milieuruimte zullen stoppen met de (tak) intensieve veehouderij. De productierechten van deze stoppende bedrijven worden herverdeeld over bedrijven met voldoende milieugebruiksruimte op basis van de Wet geurhinder en veehouderij en de Natuurbeschermingswet 1998.

Binnen deze ruimte zijn twee alternatieven ontwikkeld. In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau van 19 juni 2009 (B02023/CE9/0C4/000039) staat evenwel een andere formulering van de alternatieven. Deze luidt: Handhaving vergunde rechten en het alternatief Hervreiding. Het alternatief Handhaving vergunde rechten ging uit van de situatie waarin sprake is van alle verkregen rechten op basis van de verleende vergunningen. Er waren in dit alternatief geen uitbreidingsmogelijkheden omdat de bedrijven zowel ruimtelijk als vanuit de vergunde milieusituatie, op slot zitten. Het alternatief Hervreiden ging uit van de ontwikkelruimte voor intensieve veehouderijen, zoals vastgelegd in de LOG-visies en de partiële herziening Reconstructieplan. De vrijkomende productieruimte (in NGE's) van de stoppers werd herverdeeld enerzijds over de locaties voor nieuwvestiging, zoals bepaald in de ontwikkelvisie voor de LOG's en anderzijds over bestaande bedrijven met uitbreidingsmogelijkheden in zowel de LOG's als de verwevingsgebieden. Binnen deze ruimte waren de twee alternatieven ontwikkeld. Inmiddels is van deze keuze afgeweken en is ervoor gekozen om meerdere herverdelingsvarianten uit te werken. Dit naar aanleiding van het gelijkkluidend advies van de Commissie MER van 24 september 2009. De alternatieven zijn nu genoemd: alternatief Verspreiden en het alternatief Concentreren LOG's. Hiermee worden twee bandbreedtes aangeduid en wordt een scherper inzicht te geven in de milieueffecten van het verspreid of het geconcentreerd bieden van ontwikkelruimte in het buitengebied van Salland.

STOPPERS, BLIJVERS EN GROEIERS (ZIE OOK VOOR TOELICHTING BIJLAGE 4)

Bij de uitwerking van de alternatieven en scenario's wordt ervan uitgegaan dat een aantal van de intensieve veehouderijen met varkens of pluimvee, in de nabije toekomst stopt omdat het bedrijf te klein is en de uitbreidingsmogelijkheden te gering zijn om een bepaalde economische omvang te bereiken. Deze bedrijven zijn modelmatig aangeduid als 'stopper'.

De niet-stoppers worden aangemerkt als potentiële 'groeier' of 'blijver'. Dit zijn bedrijven met varkens of pluimvee met voldoende productieomvang en eventueel met voldoende milieugebruiksruimte om te groeien.

Voor het modelmatig berekenen van de alternatieven wordt ervan uitgegaan dat bedrijven, die groeien en nieuw worden gevestigd, het aantal van 500 zeugen gesloten houden¹⁰. Dit zijn modelbedrijven, het aantal NGE hangt af van de beschikbare milieuruimte.

3.2 REFERENTIESITUATIE

3.2.1 INTENSIEVE VEEHOUDERIJ

REFERENTIESITUATIE =
HUIDIGE SITUATIE +
AUTONOME
ONTWIKKELING

De referentiesituatie is de vergunde situatie in januari 2009 voor circa 1400 bedrijfslocaties met een milieuvergunning voor het houden van vee (bron: vergunningenbestand gemeenten Deventer, Raalte, Olst-Wijhe). De referentiesituatie is de huidige situatie plus de autonome ontwikkeling. Voor het onderdeel natuur wijkt de referentiesituatie af. Vanuit de natuurwetgeving geldt dat als referentiesituatie de huidige situatie genomen dient te worden (en dus niet ook de autonome ontwikkeling).

In Tabel 3.3 is de ruimtelijke spreiding van intensieve veehouderijen met varkens en pluimvee weergegeven. Aangezien er meerdere gemengde bedrijven zijn, is eveneens het totale aantal NGE per gemiddeld bedrijf weergegeven. Uit deze tabel blijkt bijvoorbeeld dat er in het extensiveringsgebied drie bedrijven zijn met een klein deel intensieve veehouderij en een groter deel niet intensieve veehouderij. Bedrijven met een totaal aantal NGE's per bedrijf boven de 70 worden in de alternatieven gezien als bedrijven met toekomstmogelijkheden.

Tabel 3.3

Ruimtelijke spreiding IV-bedrijven met varkens en pluimvee per reconstructiezone.

Bedrijven met varkens of pluimvee	Aantal bedrijven	NGE varkens/ pluimvee per bedrijf	NGE totaal per bedrijf
Extensiveringsgebied	3	39	111
LOG's	95	73	107
Verwevingsgebied	387	50	87
Geen reconstructiegebied	44	61	109
Bebouwde kom	6	15	60
<i>Totaal aantal bedrijven en gemiddelde NGE's</i>	535	55	92

Voor al deze locaties wordt aangenomen dat ze vanaf 1 januari 2010, of later, zie noot 4, voldoen aan de AMvB Huisvesting. Uitgangspunt voor de referentiesituatie is dat de geschatte groei in de alternatieven niet past binnen het vigerende bestemmingsplan en dus niet wordt gerealiseerd. Hierdoor wordt de bedrijfsvoering door de 'stoppers' beëindigd en wordt deze niet door de 'blijvers' met milieugebruiksruimte vergroot. Er vindt dus geen herverdeling van productierechten plaats en de vrijgekomen productierechten gaan naar bedrijven buiten de regio. In Tabel 3.4 is dit schematisch weergegeven.

¹⁰ De volgende basisgetallen worden gebruikt voor het berekenen van de emissies van een gesloten varkensbedrijf met 500 zeugen: 1.800 gespeende biggen (Ravcode D1.1.1.2); 100 kraamzeugen (Ravcode D1.2.13); 400 guste/dragende zeugen (Ravcode D1.3.10); 3.500 vleesvarkens (Ravcode D3.2.3.1).

Tabel 3.4

Definitie van modelmatige stoppers en blijvers in de referentiesituatie

Locatie	Grootte in NGE		
	< 40	40 – 70	> 70
Binnen 400 m van een woonkern ¹¹ (i.v.m. Wet geurhinder en veehouderij).	Stopper	Stopper	Blijver
Binnen 1000 m van een Natura 2000-gebied (i.v.m. Natuurbeschermingswet 1998).	Stopper	Stopper	Blijver
Binnen 250 m van zeer kwetsbare verzuringgevoelige natuurgebieden (i.v.m. Wet ammoniak en veehouderij).	Stopper	Stopper	Blijver
Extensiveringsgebied	Stopper	Stopper	Blijver
Verwevingsgebied	Stopper	Blijver	Blijver
Landbouwontwikkelingsgebied	Stopper	Blijver	Blijver

In bijlage 4 zijn de aantallen modelmatige stoppers en blijvers in de referentiesituatie weergegeven.

Bedrijven met minder dan 40 NGE vallen onder de stoppers en zullen dus verdwijnen. Onderstaande tabel laat zien bij hoeveel bedrijven het aandeel varkens en pluimvee boven de 40 NGE ligt.

Tabel 3.5

Ruimtelijke spreiding IV-bedrijven met meer dan 40 NGE aan varkens en pluimvee.

Bedrijven met varkens of pluimvee	Aantal bedrijven	NGE varkens/pluimvee per bedrijf	NGE totaal per bedrijf
Extensiveringsgebied	1	89	136
LOG's	116	138	156
Verwevingsgebied	45	142	174
Geen reconstructiegebied	24	104	137
Bebouwde kom	0	0	0
<i>Totaal aantal bedrijven en gem aantal NGE's per bedrijf</i>	186	134	158

Dit betekent dat het aantal modelmatige stoppers en blijvers in de referentiesituatie als volgt kan worden weergegeven:

Tabel 3.6

Indeling bedrijven met varkens en pluimvee naar toekomstperspectief

Typering bedrijf	aantal	%	NGE varkens/pluimvee
Stopper	357	3,57	4.822
Blijver	178	1,78	24.379
<i>Totaal</i>	<i>535</i>	<i>5,35</i>	<i>29.201</i>

Voor de autonome ontwikkelingen (AO) wordt in dit geval uitgegaan van huidige activiteiten en al genomen besluiten over nieuwe activiteiten. Deze ontwikkelingen vinden plaats los van de herziening van de bestemmingsplannen waarvoor dit planMER is opgesteld. Deze ontwikkelingen worden in de volgende twee paragrafen toegelicht.

3.2.2

SCENARIO RUNDVEE EN AMMONIAK

Vanuit de Natuurbeschermingswet is de ammoniakdepositie op de Natura 2000-gebieden mede maatgevend voor de milieugebruiksruimte in het buitengebied van Salland. De emissies van diersoorten anders dan varkens of pluimvee worden in alle alternatieven als constante meegenomen.

Om inzicht te verkrijgen in de verhoudingen IV/niet-IV in de depositie van ammoniak zal wel het aandeel rundvee in de emissie en depositie van ammoniak bepaald en in beeld gebracht worden. Tevens bepalen wij in een eenvoudig scenario wat het effect zou zijn van een autonome groei van alle rundveehouderijen op de depositie van ammoniak op natuur, zonder dus de rundveeontwikkeling in de alternatieven mee te nemen. CLM¹¹ komt op basis van literatuuronderzoek tot een waarschijnlijke groei van de Nederlandse melkproductie van 20%, waarbij 10% groei het minimum lijkt en 30% het maximum. Op basis van de verwachtingen van de drie gemeenten is in dit planMER uitgegaan van 10% groei van de rundveestapel in Salland. Deze verwachtingen zijn gebaseerd op gesprekken die gevoerd zijn door de gebiedscoördinator, de heer Slagman, met agrariërs.

3.2.3

OVERIGE ONTWIKKELINGEN

NEVENACTIVITEITEN

Ten aanzien van nevenactiviteiten in het buitengebied geldt voor alle 3 gemeenten het advies uit de memo van 28 januari 2009 aan de Gemeenteraad van Deventer. Deze notitie betreft extra bebouwing voor nevenactiviteiten in het buitengebied. Dit advies wordt door Raalte en Olst-Wijhe overgenomen. In de memo wordt ervan uitgegaan dat een nevenactiviteit binnen de bestaande bebouwing mag plaatsvinden en dat deze een maximale oppervlakte van 35% van de totale bebouwingsoppervlakte mag bevatten. Er wordt geadviseerd om, indien deze niet binnen de bestaande bebouwing past, een bebouwing van maximaal 100 m² mogelijk te maken. Dit om grenzen te stellen aan de verstening van het buitengebied. Op basis van dit advies worden nevenactiviteiten niet in dit planMER meegenomen, gezien de geringe kans op enig effect op milieu, natuur of omgeving.

KLEINSCHALIG CAMPEREN

Ten aanzien van recreatie zal in de bestemmingsplannen voor alle 3 gemeenten, conform de Nota van Uitgangspunten, een ontheffingsmogelijkheid worden opgenomen om kleinschalige kampeerterreinen aan te leggen bij agrarische bedrijven, burgerwoningen en horecabestemmingen in het buitengebied voor maximaal 25 standplaatsen gedurende het seizoen.

ANDERE ONTWIKKELINGEN

Buiten de uitbreiding van de intensieve veehouderij zijn er in de drie gemeenten geen ontwikkelingen gaande in het buitengebied die in dit planMER beoordeeld moeten worden op de effecten.

3.3

ALTERNATIEVEN

Uitgangspunt voor de alternatieven is de herverdeling van NGE van 'stoppers' over 'groeiers'. In Tabel 3.7 is schematisch weergegeven welke bedrijven aangeduid zijn als 'stopper', 'blijver' en 'groeier'.

¹¹ CLM Onderzoek en Advies BV, 2008. *Afschaffing zuivelquotering. Analyse van milieueffecten*. Culemborg.

Tabel 3.7

Definitie van modelmatige stoppers, blijvers en groeiers in het alternatieven Concentreren LOG's en Verspreiden

Locatie	Grootte in NGE		
	< 40	40 - 70	> 70
Binnen 400 m van een woonkern ¹² (i.v.m. Wet geurhinder en veehouderij).	Stopper	Stopper	Blijver
Binnen 1000 m van een Natura 2000-gebied (i.v.m. Natuurbeschermingswet 1998).	Stopper	Stopper	Blijver
Binnen 250 m van zeer kwetsbare verzuringgevoelige natuurgebieden (i.v.m. Wet ammoniak en veehouderij).	Stopper	Stopper	Blijver
Extensiveringsgebied	Stopper	Stopper	Blijver
Verwevingsgebied	Stopper	Groeier	Groeier
LOG	Stopper	Groeier	Groeier

In Tabel 3.8 zijn de aantallen modelmatige stoppers, blijvers en groeiers in de alternatieven weergegeven. In Bijlage 6 zijn deze op kaart weergegeven.

Tabel 3.8

Indeling bedrijven met varkens en pluimvee naar toekomstperspectief

Typering bedrijf	aantal	%	NGE
Stopper	357	25	4.822
Blijver	27	2	3.530
Groeier	151	10	20.849
Geen varkens/pluimvee	914	63	0
Totaal	1449	100	29.201

De alternatieven geven inzicht in bandbreedtes van mogelijke toekomstige scenario's. Voor uitvoering van deze gevoeligheidsanalyse s zijn aannames gemaakt. Het scenario met 20% groei is een worst case scenario waarbij de 20% groei een aanname is. Indien wordt uitgegaan van een totale groei van de intensieve veehouderij van 30.000 NGE betekent dat dat bij 20% groei van de veestapel in Salland (=groeiszenario) 6000 NGE extra vrij komt. Deze NGE's worden in de alternatieven herverdeeld over de groeiers. De manier van herverdeling is verschillend voor de twee alternatieven, dit wordt in de volgende paragrafen toegelicht.

3.3.1

ALTERNATIEF CONCENTREREN LOG'S

HERVERDELING IN LOG'S

Dit alternatief gaat uit van de ontwikkelruimte voor intensieve veehouderijen, zoals vastgelegd in de visies voor de tien LOG's. In deze visies zijn de landbouwontwikkelingsgebieden nader begrensd in zoekzones waar bestaande bedrijven kunnen groeien en waar nieuwe intensieve veehouderijen zich kunnen vestigen.

De vrijkomende productieruimte (in NGE's) van de stoppers wordt herverdeeld over de locaties voor nieuwvestiging zoals bepaald in de ontwikkelvisie voor de LOG's.

3.3.2

ALTERNATIEF VERSPREIDEN

HERVERDELING IN LOG'S EN VERWEVINGSGBIED

De productieruimte van de stoppers komt in zijn geheel terecht bij bestaande bedrijven met voldoende uitbreidingsmogelijkheden ten aanzien van geurhinder en ammoniak in zowel de landbouwontwikkelingsgebieden als het verwevingsgebied. De volgende uitgangspunten zijn verder nog van belang:

- Bedrijven die gelegen zijn in de eerder genoemde kernrandzones, Wav- of Natura 2000-zones groeien niet. Deze bedrijven behouden de huidige omvang.

¹² Bij deze zonering is het "stedelijk gebied", zoals begrensd in het Reconstructieplan Salland-Twente, uitgangspunt.

- Alleen bedrijven met een uitbreidingsruimte boven de 70 NGE (t.a.v. geurhinder en ammoniak) groeien.

Binnen dit alternatief zijn sterlocaties mogelijk (zie §2.2.1). In het alternatief Verspreiden zijn groeiers aangewezen op bestaande locaties. Deze zouden ook sterlocaties kunnen zijn. Sterlocaties zijn niet expliciet benoemd in dit planMER.

Indien een gemeente besluit om een sterlocatie toe te wijzen is het uiteraard wel van belang dat voldaan wordt aan de wetgeving. Daarnaast verdient het aanbeveling om 500 meter rond Natura 2000-gebieden en Beschermden natuurmonumenten geen sterlocaties aan te wijzen. Daarmee sluit het beleid aan op het bestaande beleid om binnen deze grenzen ook geen LOG's aan te wijzen.

3.4

SCENARIO'S INTENSIEVE VEEHOUDERIJ

ONZEKERHEDEN TOEKOMSTIGE ONTWIKKELING

Ondanks de eerder geschetste ontwikkelingen in de landbouw, blijven er altijd onzekerheden bestaan over de toekomst van intensieve veehouderijen. Er zijn daarom twee scenario's samengesteld op basis van trendmatige ontwikkelingen van intensieve veehouderijen in het verleden, voorspellingen van het LEI en nieuw beleid. Zowel een nulgroei als een bepaalde groei van het aantal NGE's in het buitengebied van Salland zijn denkbaar. In dit planMER is gekozen voor een nulgroei en een 20% groei, ervan uitgaande dat hiermee, modelmatig gezien, de ontwikkelingen afdoende gedekt zijn. Hierbij is ermee rekening gehouden dat, vanwege de partiële herziening van de bestemmingsplannen (in 2007), reeds een beperking in het aantal en de omvang van de bouwblokken is aangebracht. Hierdoor is zeer onwaarschijnlijk dat de bouwruimte, die in de bestemmingsplannen geboden wordt geheel door de intensieve veehouderij wordt opgevuld. De twee scenario's zijn beide modelmatig uitgewerkt in de twee alternatieven.

3.4.1

NULGROEI

PRODUCTIERUIMTE BLIJFT BINNEN DE GEMEENTEN

Een aantal bedrijven in het buitengebied Salland is zogenaamd potentiële stopper. Hierdoor komen NGE's vrij voor herverdeling over zogenaamd potentiële groeiers of nieuwvestigings. Van de productieruimte die bij die stoppende bedrijven vrijkomt, is in dit planMER aangenomen dat deze geheel terecht komt bij andere of nieuwe bedrijven uit de intensieve veehouderij binnen het buitengebied Salland. Bovendien wordt aangenomen dat de totale productieruimte niet toeneemt en dat er dus per saldo sprake is van nulgroei.

3.4.2 20% GROEI

PRODUCTIERUIMTE GROEIT 20%

Het is niet uitgesloten dat de intensieve veehouderij tot 2019 gaat toe- of afnemen. De productieomvang zou toe kunnen nemen op basis van de volgende ontwikkelingen:

- De marktontwikkelingen zijn gunstig voor de IV-sector, gezien een toename van de vraag in andere landen.
- Nieuwe technologieën, zoals die om stalemissies te reduceren, maken uitbreiding van bedrijven mogelijk.
- Het aantal bedrijven kan toenemen omdat ook bedrijven van buiten Deventer, Raalte en Olst-Wijhe zich in de LOG's kunnen vestigen.
- De compartimentering voor de handel in productierechten conform de Meststoffenwet is per 1 januari 2008 vervallen. Hierdoor is de handel van productierechten van niet-concentratiegebieden naar concentratiegebieden weer mogelijk.

Om het effect van een mogelijke toename van de productieomvang van de intensieve veehouderij in Salland te berekenen, is in dit planMER een scenario gecreëerd waarbij de productieomvang groeit. Om de grens op te zoeken van de maximale impact van de ontwikkelingen is hierbij gekozen voor toename van 20% van de productieomvang van de intensieve veehouderij.

Uit recente cijfers van het bureau Heffingen (van het ministerie van LNV) blijkt dat in Salland-Twente het aantal varkensrechten met 4,7% is afgenomen t.o.v. 2002 en 5,8% t.o.v. 2008. Voor pluimvee gaat het t.o.v. beide jaartallen om een afname van 4,2% .

HOOFDSTUK

4 Effectbeoordeling

4.1

REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU

OMVANG EN NIVEAU

Het plangebied waar dit planMER betrekking op heeft valt binnen de grenzen van de drie bestemmingsplannen. De effecten van de m.e.r.-plichtige activiteiten kunnen verder reiken dan dit plangebied, maar deze zijn afhankelijk van het milieuaspect. De omvang van het onderzoeksgebied verschilt daarom per milieuaspect. In dit planMER is dit onderzoeksgebied per aspect beschreven. Dit planMER beschrijft ontwikkelingen en effecten op een groter schaalniveau dan dat van de individuele bedrijven.

4.2

BEOORDELEN VAN ALTERNATIEVEN

De herverdeling van de intensieve veehouderij leidt tot effecten op de leefomgeving. De effecten van de alternatieven zijn per thema beschreven.

Tabel 4.9

Effectbeoordelingscriteria

Aspect	Criterium	Type
Natuur	Ammoniakdepositie (NH ₃)	Kwantitatief
	Beïnvloeding beschermde gebieden	Kwalitatief
	Beïnvloeding beschermde soorten	Kwalitatief
Geurhinder	Geuremissie	Kwantitatief
Verkeer	Verkeersafwikkeling	Kwantitatief
	Verkeersveiligheid	Kwalitatief
Geluid	Geluidemissie	Kwalitatief
Luchtkwaliteit	NOx-emissie	Kwalitatief
	Fijn stofemissie	Kwalitatief
Landschap, cultuurhistorie en archeologie	Effect op visueel ruimtelijke kenmerken	Kwalitatief
	Aantasting cultuurhistorische waardevolle structuren, elementen en patronen	Kwalitatief
	Aanwezigheid archeologische waarden	Kwalitatief

Per aspect wordt de methode van effectbepaling beschreven, en wordt de referentiesituatie toegelicht indien deze afwijkend is van de referentiesituatie zoals beschreven in hoofdstuk 3. Indien van belang wordt ook het beleidskader toegelicht. De effecten worden bepaald aan de hand van bovenstaande criteria. De effecten voor deze criteria worden vervolgens beoordeeld per alternatief ten opzichte van de referentiesituatie (= huidige situatie en autonome ontwikkeling). Indien de alternatieven leiden tot overschrijdingssituaties, worden mitigerende maatregelen beschreven. Elk aspectonderdeel sluit af met de leemten in kennis en informatie.

Effectcriteria

De effectbeoordeling (kwalitatieve scores) wordt bepaald middels expert judgement op basis van de volgende schaal:

++	zeer positief ten opzichte van de referentiesituatie
+	positief ten opzichte van de referentiesituatie
0/+	licht positief ten opzichte van de referentiesituatie
0	neutraal
0/-	licht negatief ten opzichte van de referentiesituatie
-	negatief ten opzichte van de referentiesituatie
--	sterk negatief ten opzichte van de referentiesituatie

4.3**NATUUR**

Ontwikkelingen uit het nieuwe bestemmingsplan buitengebied leiden mogelijk tot het optreden van negatieve effecten op een of meerdere in de omgeving gelegen Natura 2000-gebieden, Beschermde natuurmonumenten, EHS-gebieden en in het plangebied voorkomende beschermde soorten. Het betreft:

- Toename aan stikstofdepositie.
- Toename van de recreatieve druk.

Voor alle Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten is sprake van een overbelaste situatie. Wanneer de achtergronddepositie hoger is dan de kritische depositiewaarde kan iedere verdere toename van stikstofdepositie leiden tot significant negatieve gevolgen voor de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied.

Op basis van de kaart met Huidige Situatie en "expert judgement" over de effecten van de alternatieven is als voortoets geconcludeerd dat significant negatieve effecten niet uit te sluiten waren. Derhalve is, mede gezien het advies van de commissie MER, een passende beoordeling op planMER niveau gemaakt.

Naast effecten voor Natura 2000-gebieden kunnen er ook effecten optreden op gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). In deze paragraaf worden de effecten op deze EHS-gebieden onderzocht en besproken voor zover deze niet overlappen met de Natura 2000-gebieden of Beschermde natuurmonumenten.

Tot slot kunnen effecten optreden op de beschermde flora en fauna in het plangebied.

4.3.1**BELEIDSKADER****Waardevolle en beschermde gebieden**

Van belang voor de toetsing van de effecten zijn:

- Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet 1998).
- Spelregels EHS.
- Wet Ammoniak en Veehouderij (Wav).
- AMvB-Huisvesting.

Beschermde soorten

Van belang voor de toetsing van de effecten is:

- Flora- en faunawet.

De natuurwetgeving is reeds aan bod gekomen in paragraaf 2.3.2. Een beschrijving van de genoemde natuurbeschermingsregimes is te vinden in bijlage 8.

4.3.2

METHODIEK**Waardevolle en beschermde gebieden**

De geplande activiteiten vinden alle binnen de grenzen van het agrarische buitengebied van Salland plaats en over het algemeen buiten beschermde en waardevolle natuurgebieden. Toch kunnen deze activiteiten invloed hebben op natuurgebieden in en rond de grenzen van het plangebied. Het gaat dan om effecten die over enige afstand merkbaar zijn, zoals luchtverontreiniging of geluidbelasting. Men spreekt over de “externe werking” van activiteiten: activiteiten buiten het beschermde gebied, die de waarden binnen het beschermde gebied kunnen aantasten.

Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de natuurwaarden in de beschermde gebieden, ongeacht de afstand tot het gebied. In het geval van het buitengebied van Salland zijn de volgende activiteiten met externe werking mogelijk relevant:

- Ammoniakemissie waardoor de ammoniakdepositie binnen beschermde gebieden verandert.
- Eventuele toename van agrarische grondwaterwinningen waardoor verdroging binnen de beschermde gebieden kan optreden.
- Meer recreatieve druk waardoor de beschikbare ruimte voor beschermde planten dieren kan afnemen.

In de omgeving van het plangebied komen de volgende beschermde gebieden voor: Natura 2000-gebieden, Beschermde natuurmonumenten en de EHS-gebieden (zie Afbeelding 4.9).

GEBIEDSBESCHRIJVINGEN

Boetelerveld

Het Boetelerveld ligt in het vlakke dekzandgebied tussen de Sallandse Heuvelrug en het deklandschap aan de westzijde. Het Boetelerveld is het laatste onontgonnen restant van de vroegere uitgestrekte Sallandse Heide. Het ligt nu als een natuurenclave tussen landbouwgebied en de overgang naar de omgeving is hard. Landbouw en natuur worden gescheiden door abrupte overgangen.

Het gebied is door de Nederlandse regering bij de Europese Commissie aangemeld als Natura 2000-gebied vanwege het voorkomen van zes habitattypen en twee habitatoorten. De Kamsalamander en de Drijvende waterweegbree ondervinden geen directe invloed door stikstofdepositie. Voor de habitattypen geldt dat wel. In Tabel 4.10 zijn de kwalificerende habitattypen uit het Natura 2000-gebied Boetelerveld weergegeven. In de tabel staan eveneens de kritische depositiewaarden van de betreffende habitattypen.

Tabel 4.10

Kwalificerende habitats van het Boetelerveld met de kritische depositiewaarde per habitat. Het meest kritische habitat is cursief aangegeven.

Code	Habitattype	Kritische depositie		Gevoeligheid
		Kg/ha/jr	Mol N/ha/jr	
<i>H3130</i>	<i>Zwakgebufferde vennen*</i>	<i>5,8</i>	<i>410</i>	<i>zeer gevoelig</i>
H4010A	Vochtige heiden	18	1300	zeer gevoelig
H5130	Jeneverbesstruwelen	30,5	2180	Gevoelig
H6230	Heischrale graslanden	11,6	830	zeer gevoelig
H6410	Blauwgrasland	15	1100	zeer gevoelig
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	22	1600	Gevoelig

* meest kritische habitattype

Vormen van extensieve recreatie in het Boetelerveld zijn mogelijk. Het gehele Boetelerveld is vrij te betreden op wegen en paden. Er zijn door Landschap Overijssel een tweetaal wandelroutes uitgezet door het gebied en het gebied is te betreden door twee toegangen. Een toegang aan de westzijde vanaf de Schoonheetense weg bij Raalte en een toegang aan de oostzijde vanaf de Eekwielenweg/Raamsweg.

Het is niet toegestaan om buiten de paden te komen en om met honden het gebied te betreden, in verband met de begrazing door vrijlopende koeien. Ook paarden zijn ook niet toegestaan in het gebied. Het gebied wordt niet druk bezocht door recreanten en recreatie wordt niet actief gestimuleerd. Er is geen verblijfsrecreatie aanwezig in het gebied. In de nabijheid is wel verblijfsrecreatie te vinden.

Uiterwaarden IJssel

De uiterwaarden IJssel omvatten het merendeel van de buitendijkse delen van het rivierengebieden van de IJssel. De hoofdstroom zelf is niet in het richtlijngebied meebegrensd. Een aantal vrijwel onvergraven en reliëfrijke uiterwaarden vormt hier een kleinschalig oud cultuurlandschap met daarin stroomdalgraslanden, kievitsbloemhooilanden en glanshaverhooilanden. Stroomdalgraslanden zijn relatief kwetsbaar, maar komen wel op meerdere plaatsen in het Natura 2000-gebied voor. Reliëfrijke delen en gebieden die aansluiten op de zandgronden zijn van belang vanwege hardhoutoibos. De uiterwaarden IJssel is een belangrijk broedgebied voor soorten die afhankelijk zijn van natte, ruige graslanden (porseleinhoen, kwartelkoning) en drijvende waterplantenvegetaties (zwarte stern). En is daarnaast van enig belang voor soorten van bosrijke watergebieden met voldoende vis (aalscholver, ijsvogel). Voor de wilde zwaan, kolgans, kievit en de grutto is het één van de belangrijkste gebieden in Nederland. Het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel is in totaal 9.209 ha groot. De meest kritische habitatsoort voor stikstofdepositie is het Stroomdalgrasland (1250 mol N/ha/jaar).

Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

Dit Natura 2000-gebied is 1.504 ha groot en ligt ten noorden van het plangebied. De uiterwaarden Zwarte Water en Vecht betreffen het geheel aan uiterwaarden ten noorden van Zwolle waar de Overijsselse Vecht samenstroomt met het Zwarte Water. De Vecht is een regenrivier die in Duitsland ontspringt. Het gedeelte van de Vecht, dat in dit gebied is opgenomen, kronkelt sterk door het landschap. Een deel van de uiterwaarden wordt soms tot laat in het voorjaar onregelmatig overstroomd.

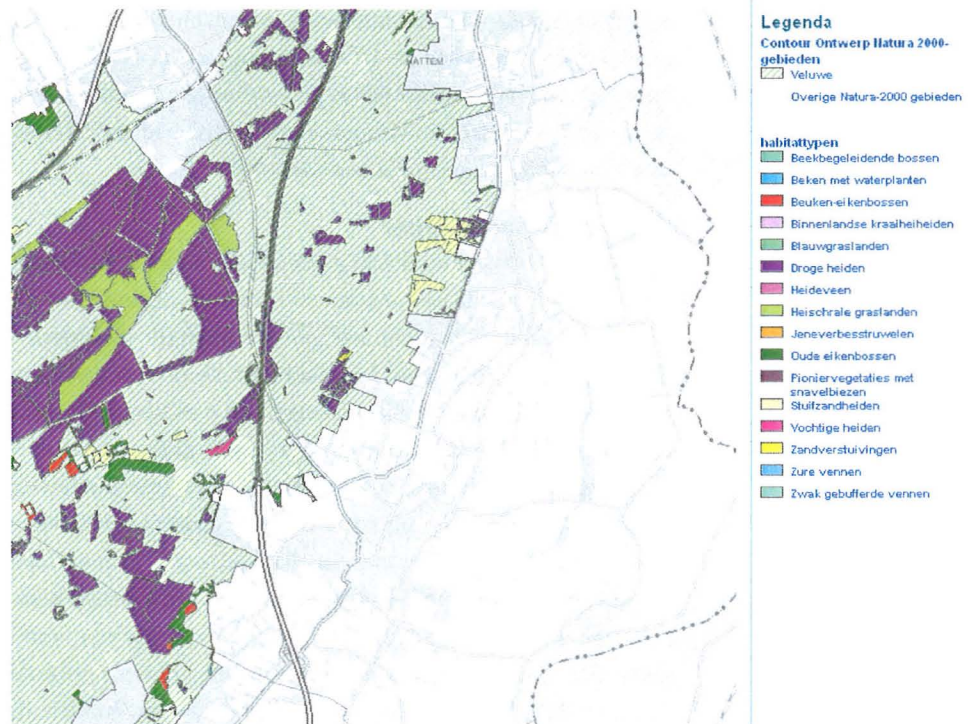
Op de met steenslag beschermde oevers van de zomerdijk groeit vaak riet, ruigte of wilgenstruweel. De uiterwaarden bestaan uit buitendijkse graslanden, waarin strangen, kolken, rivierduinen en hakhoutbosjes voorkomen. Langs het Zwarte Water komen nattere graslanden voor. Dit gebied herbergt veel kievitsbloemgraslanden. Daarnaast komt in het gebied een aantal hardhoutooibosjes voor. Ook komen relictten van blauwgraslanden voor. Op hoger liggende zandige ruggen en langs en op de dijken komen lokaal goed ontwikkelde glanshaverhooilanden voor. Dit is tevens het meest kritische habitattype voor stikstof in dit Natura 2000-gebied (H1540; KDW 1540 mol N/ha/jaar). Lokaal zijn abelen-iepenbossen aanwezig.

Natura 2000-gebied Veluwe

Met een oppervlakte van ruim 91.000 ha, is de Veluwe veruit het grootste Vogel- en Habitatrictlijngebied van Nederland. Het gebied bestaat overwegend uit droge bossen, droge en natte heide, vennen en stuifzanden. In totaal is er 1400 hectare stuifzand op de Veluwe aanwezig. Plaatselijk komen in de heiden natte (o.a. Leemputten bij Staverden) of droge (o.a. Harskamp) heischrale graslanden, jeneverbesstruwelen, vennen, natte heide en hoogveenkernen (Mosterdveen) voor. In het beekdal van de Hierdense en Staverdense Beek worden schraallanden aangetroffen. Langs de randen van de Veluwe ontspringen de (sprengen)beken, waar beekvegetaties en zeer plaatselijk bronbossen voorkomen. Het meest kritische habitattype voor de Veluwe is H7110B (Heideveentjes). Dit type komt echter niet voor in het deel van de Veluwe dat beïnvloed kan worden door emissies vanuit het plangebied. Binnen dit deel van de Veluwe vormen de zandverstuivingen (H2330) met een kritische depositiewaarde van 740 mol N/ha/jaar het meest gevoelige habitattype.

Afbeelding 4.9

Habitattypen van de Veluwe in de nabijheid van het plangebied¹³.

¹³ http://geodata2.prvgl.nl/apps/beheerplan_veluwe/ (23-10-09)

Sallandse Heuvelrug

Dit 2.228 ha grote gebied wordt gevormd door een glaciële zandrug die een totale lengte heeft van veertien en een variabele breedte van ongeveer één tot zes kilometer. In het sterk geaccidenteerde terrein bevatten de heuveltoppen (gemiddelde hoogte tussen de 45 en 70 meter boven NAP) grote aaneengesloten struikheibegroeiingen, met enkele jeneverbesstruwelen en zure vennen. In de lagere delen en op de flanken van de heuvelrug komt een vochtigheidstype voor, waaronder ook een hellingveentje. De flanken van de stuwwal zijn grotendeels begroeid met naaldbos, loofbos en gemengd bos van verschillende leeftijden. Typische hoogveensoorten die hier worden aangetroffen, zijn Beenbreek (*Narthecium ossifragum*), Hoogveenveenmos (*Sphagnum magellanicum*), Rood veenmos (*Sphagnum rubellum*) en Veendubbeltjesmos (*Odontoschisma sphagni*). Deze begroeiing wordt gerekend tot het *Ericetum tetralicis sphagnetosum*, een vorm van habitatype 7110. Actieve hoogvenen zijn het meest kritisch in dit gebied met een KDW van 400 mol N/ha/jaar).

Borkeld

Dit gebied ligt op ruim 6 km van het plangebied af en is 506 ha groot. De Borkeld is onderdeel van een eindmorene tussen Hellendoorn en Lochem. Het gebied is gevarieerd door gradiënten in hoogte en tussen zandige, ijzerhoudende lemige en venige bodem. De vegetatie in het gebied bestaat aan de randen uit heide, jeneverbesstruweel en bos. In het centrale deel van het gebied ligt een voormalig hoogveen dat nu vergrast en enigszins verbost is. Ten westen hiervan komt een strook met vergraste natte heide voor die over gaat in een groter droog heidegebied. Het leemkuilengebied is gedeeltelijk vergraven en gedeeltelijk onvergraven. Als gevolg hiervan bestaat het uit een kleinschalig patroon van heischrale graslanden en natte heide, omgeven door bos. Door de aanwezigheid van een meeuwenkolonie is een deel van het hoogveen in dit gebied feitelijk niet herstelbaar. Wel herstelbaar zijn de veenputjes in de verdroogde hoogveenkern. Deze zijn aangemeld als Zure vennen (H3160) en vormen in dit gebied met een KDW 410 mol N/ha/jaar het meest kritische habitatype voor stikstofdepositie.

Vecht- en Beneden Regge

Het Natura 2000-gebied Vecht en Beneden-Regge is 4.103 ha groot. Het gebied ligt in twee zeer verschillende landschappen: in het rivierengebied (uiterwaarden van de Vecht en de Beneden-Regge) en in de hogere zandgronden (Boswachterij Ommen, Beerze, het landgoed Eerde en de Archermer- en Lemelerberg). De bodem van de hogere zandgronden is van oorsprong zuur en voedselarm, langs Vecht en Regge komen voedselrijkere bodemtypes voor. Langs de Vecht bijvoorbeeld bevinden zich oude meanders in verschillende stadia van verlanding, rivierduinen, natte en droge schraalgraslanden (waaronder stroomdalgraslanden), ruigten, struwelen gedomineerd door sleedoorn, heiderestanten met jeneverbesstruweel en loofbos. In de ongestoorde kronkelwaarden is een grote verscheidenheid aan milieuomstandigheden die worden bepaald door hoogteligging, vochtigheid, voedselrijkdom, kalkgehalte, expositie en microklimaat. Het dekzandgebied is een groot complex van naald- en loofbossen, heiden, stuifzanden en vennen. Het grootste deel van de heiden bestaat uit droge struikheibegroeiingen. In laagten komen natte heiden met dophei en soms veenmossen voor. Plaatselijk komen vochtige, schrale graslanden voor waarin klokjesgentiaan en borstelgras kenmerkend zijn. Het meest kritische habitatype in dit Natura 2000-gebied zijn de Zure vennen (H3160; KDW 410 mol N/ha/jaar).

Wierdense Veld

Het Wierdense veld is een restant van een ooit uitgestrekt veenlandschap in Twente. Het gebied is grotendeels afgegraven voor de turf. Het is begroeid met vochtige heide en enkele berkenbosjes. Binnen het hoogveen is het dekzandrelief plaatselijk zo sterk en uitgesproken dat op dekzandruggen droge heide voorkomt. Op de lage delen zijn enkele met water gevulde veenputten. Het hoogveenlandschap (H 7110A en H7120) vormt met een KDW van 400 mol N/ha/jaar de kritische factor voor stikstofdepositie. Het gebied is 420 ha groot en ligt op ruim 7 km van het plangebied.

Overzicht kritische depositiewaarden stikstof in en buiten het plangebied

Tabel 4.11 geeft een overzicht te vinden van de beschreven Natura 2000-gebieden met de meest kritische soort voor stikstofdepositie.

Tabel 4.11

Overzicht kritische habitattypen van Natura 2000-gebieden in en rond Salland.

Natura 2000-gebied	Afstand tot plangebied in meters	Meest Kritische depositie-waarde		Code habitatype	Naam habitatype
		kg N/ha/jr	mol N/ha/jr		
Boetelerveld	n.v.t.	5,8	410	3130	Zwakgebufferde vennen
Uiterwaarden IJssel	n.v.t.	17,5	1250	6120	Stroomdalgraslanden
Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	5100	21,5	1540	6510B	Glanshaveren vossenstaarthoelandschap (grote vossenstaart)
Veluwe	2750	10,4	740	H2330	Zandverstuivingen
Sallandse Heuvelrug	850	5	400	7110B	Actieve hoogvenen (heideveentjes)
Borkeld	6500	5,8	410	3160	Zure vennen
Vecht- en Beneden Regge	2100	5,8	410	3160	Zure vennen
Wierdense Veld	7200	5	400	7110A, 7120	Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap), Herstellende hoogvenen

Beschermde natuurmonumenten

Het doel van beschermde natuurmonumenten is gebieden met een natuurwetenschappelijke en/of landschappelijke betekenis te vrijwaren van ingrepen. Zowel gebieden met zeldzame plant- en diersoorten als gebieden die door hun ontstaansgeschiedenis, bodemopbouw of landschappelijke schoonheid waardevol zijn kunnen als beschermd natuurmonument zijn aangewezen. De volgende beschermde natuurmonumenten liggen in of nabij het plangebied.

**BESCHERMDE
NATUURMONUMENTEN**

Het Beschermde natuurmonument Oostermaet bestaat uit een voormalig beekdal met delen van de aangrenzende dekzandruggen. Het voormalige beekdal omvat een vochtige bosweide, die grotendeels door een houtwal wordt omgeven, een elzenhakhoutbosje en enkele hogere delen met een heischraal grasland en een loofbos. Het is ongeveer 7 ha groot en ligt in de gemeente Deventer. Het beschermde natuurmonument 't Oostermaet maakt deel uit van het gelijknamige landgoed ten oosten van Lettele. Het gebied is aangewezen in het kader van de natuurbeschermingswet door de grote biologische en entomologische waarden van het gebied. Binnen de grenzen van het beschermde natuurmonument 't Oostermaet is het gebied 'de Slenk' gelegen. Dit is in de beoordeling als één gebied meegenomen.

De IJsseluiterwaarden in de gemeenten Deventer en Olst-Wijhe zijn oorspronkelijk aangewezen als beschermde natuurmonument. Doordat dit gebied eveneens als Natura 2000-gebied is aangewezen is het al voor dit kader in de beoordeling meegenomen.

Het Beschermde natuurmonument Vosbergen is een buitenplaats op bijna 3 km van het plangebied af aan de westzijde van de IJssel. Het Beschermde natuurmonument bestaat uit een historische buitenplaats met een lanenstelsel, hakhoutpercelen, houtwallen, opgaand loofbos, een bekenstelsel, een gracht, een vijver en percelen grasland. De gevarieerde structuur heeft geleid tot een verscheidenheid aan dieren en planten.

Bij de effectbeoordeling zijn bovengenoemde Natura 2000-gebieden en de Beschermde natuurmonumenten Oostermaet en Vosbergen meegenomen. Wanneer effecten op deze, dicht bij het plangebied gelegen, beschermde gebieden niet uitgesloten kunnen worden, worden ook de effecten op de verder gelegen gebieden bekeken. Tot dat moment, zijn deze verder gelegen gebieden buiten beschouwing gelaten.

Waar in onderstaande tekst gesproken wordt over Natura 2000, worden zowel de Natura 2000-gebied als het Beschermde natuurmonument bedoeld.

Ecologische hoofdstructuur

EHS

In en rond het plangebied zijn diverse gebieden begrensd als Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De ligging van de EHS is te zien in Afbeelding 4.9. De meeste daarvan zijn ook begrensd als Natura 2000. Voor een deel van de gebieden is dit niet het geval. Voor deze delen van de EHS die niet overlappen met Natura 2000 worden de effecten apart beoordeeld. Een aantal van de EHS-gebieden bevat verzuringsgevoelige natuurwaarden en is daarom aangewezen als zeer kwetsbare natuur. Deze natuur wordt beschermd tegen de uitstoot van ammoniak met de Wet ammoniak en veehouderij (Wav). Op grond van deze wet wijzen Provinciale Staten gebieden aan die aangeduid zijn als "zeer kwetsbaar", de zogenaamde Wav-gebieden. In deze gebieden en een zone van 250 meter er omheen zijn uitbreidingen en nieuwvestigingen van veehouderijen beperkt. De ligging van de Wav-gebieden in en rond het plangebied is te zien in Afbeelding 4.9.

Recreatie in Salland

Recreatie in natuurgebieden is van grote maatschappelijke betekenis. De recreant komt voor rust, ruimte en groen. Het positieve effect van toegankelijke natuurgebieden op de volksgezondheid is in meerdere onderzoeken aangetoond. De recreanten doen ter plaatse en in de directe omgeving grote bestedingen ten behoeve van verblijf en vermaak.

Ook in Salland is de recreatieve sector en in het bijzonder de verblijfsrecreatie van grote (economische) betekenis. Het aanbod in Salland is zeer divers. Zo zijn er diverse campings te vinden, van kleinschalig tot recreatieparken.

De volgende campings/overnachtingsmogelijkheden liggen in de EHS:

- NKT Boxbergen, Wesepe.
- RB complex Eikelhof, Lange Dijk Eikelhof.
- MC de Zuidvelde, Olst.
- Recreatieoord De Krieghuusbelten, Raalte.

In het plangebied zijn diverse recreatieve ontwikkelingen voorzien. De gemeente Olst-Wijhe heeft de wens tot uitbreiding van een bestaande camping/bestaande verblijfsrecreatie. Ook binnen de andere gemeentes kan gewenste uitbreiding van verblijfsrecreatie in de toekomst een rol gaan spelen. De gewenste ontwikkelingen liggen vrijwel allemaal in de nabijheid van de EHS, maar niet binnen de begrenzing van beschermd natuurgebied.

Beschermde soorten

In het buitengebied van Salland komen soorten voor die beschermd worden middels de Flora- en Faunawet. Voorbeelden van enkele belangwekkende soorten zijn: kerkuil, steenuil, das en vleermuizen. Andere (strikt) beschermde soorten komen vooral voor in de EHS- en andere natuurgebiedjes in het plangebied. Aangezien daar geen ontwikkelingen mogelijk zijn, zijn effecten op veel beschermde soorten uitgesloten. Effecten op soorten die veel in het cultuurlandschap voorkomen, zoals de hiervoor genoemde soorten, kunnen bij ruimtelijke ontwikkelingen optreden.

INGREEP EN EFFECTBEPERKING

De ingreep bij de verschillende scenario's bestaat uit de aanwijzing van bouwblokken/zones voor hervestiging van IV-bedrijven. In het alternatief concentreren LOG's is ook sprake van nieuwvestiging van IV-bedrijven. De bouwblokken worden zoveel mogelijk landschappelijk ingepast, met behoud van aanwezige bermen, slootkanten en (erf)beplantingen.

4.3.4

EFFECTBEOORDELING AMMONIAKDEPOSITIE (INCLUSIEF SCENARIO RUNDVEE)

Waardevolle en beschermde gebieden

In Tabel 4.12 is de effectbeoordeling van de alternatieven met betrekking tot waardevolle en beschermde gebieden weergegeven. De toelichting volgt onder de tabel.

Tabel 4.12

Effectbeoordeling waardevolle en beschermde gebieden

	HS/AO	Alternatief Verspreiden		Alternatief Concentreren LOG's	
		0% groei	20% groei	0% groei	20% groei
Effecten op Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten	0	+	+	+	+
Effecten op EHS-gebieden	0	0	0	0	0
Totaal	0	0/+	0/+	0/+	0/+

Score: ++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; - = negatief; -- = zeer negatief

INTENSIEVE VEEHOUDERIJ

Er zijn in de verschillende alternatieven geen bouwblokken/zones voor her- en nieuwvestiging van intensieve veehouderijen gepland in beschermde natuurgebieden. Er is dus vanuit de intensieve veehouderij geen direct effect.

Her- en nieuwvestiging van IV-bedrijven leidt echter wel tot een verandering van de ammoniakemissie vanuit het agrarische buitengebied ten opzichte van de referentiesituatie. Dit kan een eerste indirect effect hebben op beschermde gebieden als gevolg van (extra) depositie (neerslag) van stikstof.

De ammoniakemissie in de referentiesituatie zal veranderen ten opzichte van de huidige situatie. De ammoniakemissie neemt af omdat alle intensieve veehouderijbedrijven in de planperiode aan de AMvB Huisvesting moeten voldoen. De AMvB Huisvesting verplicht bedrijven een emissiearm huisvestingssysteem in te voeren.

GRONDWATERWINNING

Een tweede mogelijk effect is wijziging in agrarische grondwaterwinningen. Het effect hiervan op Natura 2000 kan op voorhand echter als niet significant worden beschouwd. Gezien de geringe grootte van de agrarische grondwaterwinningen en de mate waarin ze verspreid (blijven) liggen over het gehele buitengebied zullen geringe wijzigingen hierin niet merkbaar zijn binnen Natura 2000-gebied.

EFFECTEN: AMMONIAKDEPOSITIE

Zowel ten opzichte van de huidige situatie als ten opzichte van de referentiesituatie is gekeken naar de veranderingen en eventuele effecten. Aangezien het Boetelerveld binnen de grenzen van het plangebied ligt is deze tabel onderstaand te vinden.

Tabel 4.13

Berekende verandering in stikstofdepositie voor het Natura 2000-gebied Boetelerveld.

Betreft depositie van NH_3 (mol/hr/jr) vanuit stalemissies vanuit Salland op dit gebied.

Alternatieven en scenario's	Depositie		
	minimaal	maximaal	gemiddeld
Huidige situatie	315	916	606
AMvB-Huisvesting	260	736	499
<i>Alternatieven Intensieve veehouderij</i>			
Verspreiden 0% groei	241	663	454
Verspreiden 20% groei	258	701	485
Concentreren LOG's 0% groei	238	650	446
Concentreren LOG's 20% groei	252	671	469
<i>Scenario rundveehouderij</i>			
Huidige situatie, alleen rundvee	165	434	306
Rundvee 10% groei en AMvB Huisvesting	276	777	529

Tabel 4.14

Berekende verandering in stikstofdepositie voor het Beschermde natuurmonument Oostermaet (incl. de Slenk).

De verandering in de overige gebieden zijn te vinden in bijlage 9.

Alternatieven en scenario's	Depositie		
	minimaal	maximaal	gemiddeld
Huidige situatie	414	461	447
AMvB-huisvesting	339	377	366
<i>Alternatieven Intensieve veehouderij</i>			
Verspreiden 0% groei	322	358	347
Verspreiden 20% groei	347	387	375
Concentreren LOG's 0% groei	316	352	341
Concentreren LOG's 20% groei	334	374	362
<i>Scenario rundveehouderij</i>			
Huidige situatie, alleen rundvee	214	235	227
Rundvee 10% groei en AMvB Huisvesting	360	400	388

De overige resultaten van natuurgebieden buiten het plangebied zijn in tabelvorm in bijlage 9 te vinden.

RESULTATEN TEN OPZICHTE VAN DE HUIDIGE SITUATIE

Uit de tabellen blijkt het volgende:

- In alle alternatieven is sprake van een verlaging van de gemiddelde depositie van stalemissies van Salland op Natura 2000-gebieden ten opzichte van de huidige situatie.
- In de referentiesituatie is sprake van een forse verlaging van de gemiddelde deposities in de Natura 2000-gebieden. In de berekende gebieden betreft het een verlaging van ongeveer 15 à 20%. De oorzaak hiervan is de inwerkingtreding van de AMvB Huisvesting.
- Uit de berekeningen voor rundvee blijkt dat in de natuurgebieden ongeveer de helft van de depositie afkomstig is van rundvee en de helft van intensieve veehouderij. Toename van de rundveehouderij met 10% heeft duidelijk invloed op de stikstofdepositie.
- De verschillen tussen de alternatieven zijn in alle gebieden niet groot. Ook het verschil ten opzichte van de referentiesituatie is niet groot. Toename van 20% in de groeiscenario's levert een licht verschil op. In het Boetelerveld betekent een groei van de intensieve veehouderij een toename van 6% in stikstofdepositie (gemiddelde situatie). Het berekende verschil is het grootst op de Sallandse Heuvelrug met ongeveer 10% (gemiddelde situatie). Het verschil tussen de groeiscenario's in de twee alternatieven is nihil.
- In alle gevallen zorgen de scenario's voor een (geringe) verdere verlaging van de gemiddelde depositie ten opzichte van de referentiesituatie.

- Het verschil tussen de alternatieven Verspreiden en Concentreren LOG's is minimaal. Specifiek voor het Boetelerveld is zichtbaar dat Concentreren licht positief is. In een enkel gebied is Verspreiden echter licht positief. Onderscheid is daarom niet te maken. Wel is verschil zichtbaar met het groeiscenario in elk alternatief. Hierbij is het alternatief met 0% groei uiteraard gunstiger dan het alternatief met 20% groei.

Bovenstaande conclusies zijn gebaseerd op de tabellen in bijlage 9 waarin het modelresultaat van minimale, gemiddelde en maximale deposities op de huidige situatie is gepresenteerd. Indien ook de kaarten uit bijlage 10 nader worden bekeken geeft dit meer informatie over spreiding van de intensieve veehouderij en nuanceert dit het beeld in de tabellen. Aangezien deze kaarten verschilkaarten betreffen ten opzichte van de referentiesituatie, betekent dit dat de zichtbare informatie inclusief AMvB Huisvesting is.

AANVULLENDE RESULTATEN TEN OPZICHTE VAN DE REFERENTIESITUATIE

Aanvullend kan uit de kaarten worden geconcludeerd:

- Zowel in de huidige situatie als in de referentiesituatie vindt overschrijding van de stikstofdepositie plaats in een aantal delen van het buitengebied. Tussen Boetelerveld en Raalte is dit duidelijk zichtbaar. In het alternatief Verspreiden blijft dit gehandhaafd. In het alternatief Concentreren LOG's is zichtbaar dat er meer clustering plaatsvindt.
- In de nabijheid van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel is relatief weinig intensieve veehouderij. Wel is er in delen sprake van overschrijding middels stikstofdepositie door het aandeel rundvee.

Concluderend leveren alle alternatieven een verlaging op van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden ten opzichte van de huidige situatie en de referentiesituatie. Dat betekent dat er door het voorziene nieuwe bestemmingsplan geen effecten zijn te verwachten op de instandhoudingsdoelen voor habitat- en vogelrichtlijnsoorten door intensieve veehouderij. Dit geldt echter niet voor het scenario rundvee.

SCENARIO RUNDVEE EN AMMONIAK

Eén van de scenario's betreft de invloed van de rundveehouderij op de ammoniakdepositie. Dit scenario is geen onderdeel van de alternatieven, maar toegevoegd om de invloed van rundvee op ammoniakdepositie te onderzoeken. Uitgangspunt in dit scenario is dat de bestaande melkveehouderijbedrijven met milieuruimte met 10% groeien ten opzichte van de huidige situatie. De resultaten zijn te vinden in bijlage 9 en 10. Uit de tabellen blijkt dat van de huidige gemiddelde depositie van stikstof ongeveer 50% afkomstig is van stalemissies door de rundveehouderij. Rundveehouderijbedrijven zijn in verhouding met intensieve veehouderijbedrijven vaak kleiner, maar komen meer voor en dichter bij Natuurgebieden. Op de kaart "aandeel rundvee in de depositie van stikstof uit stalemissies (na AMvB Huisvesting)" is zichtbaar dat de stikstofdepositie in delen van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel bijna geheel afkomstig is van de rundveehouderij. In het Natura 2000-gebied Boetelerveld is de stikstofdepositie voor 50-60% afkomstig van rundvee. Een groei van 10% door de rundveehouderijen heeft lichte invloed. De mogelijkheid om invloed uit te oefenen op een verandering van de stikstofdepositie is dus niet alleen een taak van de intensieve veehouderij, maar ook van de rundveehouderij.

Stikstofdepositie door recreatieverkeer op de Natura 2000-gebieden is in theorie mogelijk. Aangezien in het Natura 2000-gebied Boetelerveld binnen de begrenzing van het plangebied recreatie slechts extensief plaatsvindt en geen grote hoeveelheden mensen trekt, is invloed door stikstofdepositie niet aannemelijk.

Effecten op de EHS-gebieden

Ook voor EHS-gebieden geldt dat er geen sprake is van directe effecten, aangezien de LOG's buiten de EHS liggen. Toename van de ammoniakemissie van bestaande IV-bedrijven is niet mogelijk. Ook bij deze gebieden gaat het om veranderingen in agrarische grondwaterwinningen en de effecten van veranderingen in stikstofemissie en -depositie. Het beleid over de EHS is neergelegd in de Nota Ruimte en heeft het zijn doorwerking gekregen in het ruimtelijke beleid van provincies en gemeenten. De Nota Ruimte geeft aan dat in gebieden die tot de EHS behoren het 'Nee-tenzij'-regime geldt. Dit beginsel houdt in dat nieuwe plannen, projecten of handelingen in de EHS niet zijn toegestaan indien deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten, tenzij er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang. Voor ingrepen die hier aan voldoen dient de schade zo veel mogelijk te worden beperkt door mitigerende maatregelen en dient resterende schade te worden gecompenseerd.

In de brief van 3 december 2004 heeft de minister van LNV, mede namens de minister van VROM, besloten om in de Nota Ruimte het 'nee, tenzij'-regime op gebieden in de nabijheid van EHS te laten vervallen (TK 29 576, nr. 12). In een brief van 5 juni 2008 heeft de minister van LNV nogmaals aangegeven dat ingrepen buiten de EHS niet worden beoordeeld op hun effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden binnen de EHS (TK 29 576, nr. 12). In de beantwoording van een aantal vragen van de vaste Kamercommissie voor LNV in 2008 is expliciet tot uitdrukking gebracht dat dit 'Nee-tenzij' regime niet van toepassing is op ingrepen buiten de EHS die gevolgen kunnen hebben voor de EHS zelf, de zgn. "externe effecten" (TK 29576, nr. 52).

Evenals voor Natura 2000-gebieden kunnen effecten door grondwaterwinning ook voor de EHS als niet significant worden beschouwd. Gezien de geringe grootte van de agrarische grondwaterwinningen en de mate waarin ze verspreid (blijven) liggen over het gehele buitengebied zullen geringe wijzigingen niet merkbaar zijn voor de EHS. In paragraaf 4.9 zijn de niet agrarische waterwingebieden aangegeven.

Beschermde soorten

In Tabel 4.14 zijn de effectbeoordeling van de alternatieven met betrekking tot waardevolle en beschermde gebieden weergegeven. De toelichting volgt onder de tabel.

Tabel 4.15

Effectbeoordeling beschermde soorten

	Referentie-situatie	Alternatief Concentreren LOG's		Alternatief Verspreiden	
		0% groei	20% groei	0% groei	20% groei
Effecten op bijzondere en beschermde soorten	0	0	0	0	0
Totaal	0	0	0	0	0

Score: ++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; -- = zeer negatief

GEEN EFFECT VERWACHT OP BIJZONDERE OF BESCHERMDE SOORTEN

Als op de bouwblokken/zones voor her- en nieuwvestiging bijzondere of beschermde plant- of diersoorten voorkomen, kan een negatief effect optreden. Het is niet waarschijnlijk dat dit aan de orde is, vanwege het intensieve agrarische gebruik en het feit dat bermen, slootkanten en (erf-)beplanting bij de inrichting van de bouwblokken zoveel mogelijk gespaard blijven. Bij de alternatieven wordt geen effect op bijzondere of beschermde soorten verwacht. Uiteraard zullen bij sloop- of bouwwerkzaamheden de bepalingen van de Flora- en Faunawet in acht genomen worden. De eventuele negatieve effecten zullen hiermee geminimaliseerd worden.

Speciale aandacht behoeven activiteiten waarbij bomen gekapt, sloten gedempt of bouwwerken gesloopt worden. De exacte locatie waar dergelijke activiteiten binnen het plangebied plaats zullen vinden, is in de huidige fase van de planvorming onbekend. Deze informatie is echter noodzakelijk om de effecten op soorten te kunnen bepalen.

Wetgeving en de komende planvormingsprocedures garanderen echter dat onderzoek hier naar in een latere fase wel gedaan zal worden (zie ook omgaan met leemten).

4.3.5

RECREATIEDRUK OP NATURA 2000 EN EHS

Recreanten kunnen een verstoring effect hebben op natuurwaarden. Dit is een veel besproken maar slecht onderzocht thema. Het best onderzocht is nog het vluchtgedrag van vogels als gevolg van menselijke verstoring. Dit verstoringsonderzoek aan vogels heeft zich in belangrijke mate geconcentreerd op gedragsveranderingen (alertheid/vluchten), veranderingen in verspreidingen en energiehuishouding. Bevindingen uit dit type onderzoek zijn slechts zelden goed door te vertalen naar effecten op broedsucces of overleving. Effecten op populatieniveau zijn dan ook nauwelijks aan te tonen. Hier bevindt zich dan ook een belangrijke lacune in het verstoringsonderzoek (bron: Krijgsveld, K.L. (2004): "Verstoringgevoeligheid van vogels, Literatuurstudie naar de reactie van vogels op recreatie", Bureau Waardenburg / Vogelbescherming Nederland).

In hetzelfde verstoringsonderzoek wordt geconcludeerd dat in gebieden waar een bepaalde verstoring bron geen werkelijke dreiging vormt en daarnaast ook voorspelbaar is, het mogelijk is dat vogels steeds minder reageren op de verstoring bron. Het type verstoring is daarbij bepalend voor de verstoringafstand:

- Voorspelbaarheid: voorspelbare gebeurtenissen of gedrag leiden tot minder verstoring en kortere verstoringafstanden.
- Gedrag verstoorder: richting (langs versus naderend), gedrag (rustig doorgaand versus alternerend stilhoudend en roepen), vervoer (lopend met hond versus fiets, roeiboot versus motorboot) van verstoorder beïnvloeden de verstoringafstand.
- Duur en frequentie: Continue verstoring heeft ernstiger gevolgen dan infrequente verstoring. Bij verstoring zijn onverstoorde perioden waarin de vogels kunnen compenseren voor verloren tijd essentieel.

Indicatief in dit verband is ook een onderzoek naar verstoring van bosvogels door recreanten in een aantal recreatiegebieden (van der Zande, 1984). Daarbij zijn de dichtheden bepaald van verschillende vogelsoorten voor en na een (sterke) toename van de recreatie-intensiteit. In het genoemde onderzoek is gebleken dat pas wanneer het maximale bezoek op één moment groter is dan 25 bezoekers per hectare op de vijfde drukste dag van het jaar, een duidelijke afname meetbaar is in broedvogeldichtheden.

Dergelijk waarden zijn zeer hoog en worden in natuurgebieden alleen nabij parkeerplaatsen of horecavoorzieningen gehaald. In het plangebied zal bovendien geen sprake zijn van een plotselinge toename van de recreantendichtheid maar slechts van een zeer geleidelijke (niet waarneembare) toename van deze dichtheid.

EFFECTEN RECREATIE OP NATURA 2000

In het conceptbeheersplan Boetelerveld van 6 augustus 2009 is recreatief verkeer beoordeeld als categorie 2. Dat betekent dat het een bestaande gebruiksvorm betreft die alleen onder nader te stellen voorwaarden of na het treffen van maatregelen doorgang kan blijven vinden. In het Natura 2000-gebied Boetelerveld speelt recreatie een beperkte rol en kan daardoor van een zeer beperkte invloed worden gesproken. Effecten zijn dan ook niet te verwachten. De effectbeschrijving op Natura 2000 is daarom beperkt tot de effecten van veranderingen in ammoniakdepositie veroorzaakt door twee ontwikkelingsalternatieven voor de intensieve veehouderij en een omgevingsscenario waarmee het aandeel aan ammoniakdepositie vanuit de rundveehouderij is berekend. Dit is reeds beschreven.

EFFECTEN RECREATIE OP EHS

Door de recreatiedruk kunnen algemene effecten ontstaan voor de EHS. Gesteld kan worden dat recreatie-invloeden op de natuur vaak klein zijn in vergelijking tot andere omgevingsinvloeden (bron: Busser, 2002). De achteruitgang van natuurwaarden in Nederland in de afgelopen vijftig jaar is gedeeltelijk herleidbaar tot de intensivering van het agrarisch grondgebruik in die periode (bron: Van der Aa, 2006). De eveneens forse intensivering en gebiedsuitbreiding van de recreatieve sector in die periode heeft op deze achteruitgang van natuurwaarden nauwelijks invloed gehad. Van de 60 soorten broedvogels op de Rode lijst van bedreigde soorten zijn er slechts zes soorten waar recreatieve verstoring mede een rol heeft gespeeld bij de plaatsing op deze lijst. Het betreft kale grondbroeders (sterns, plevieren) die op de druk belopen Nederlandse stranden te weinig rust vinden om te broeden. Rode lijstsoorten van bossen, heide en agrarisch gebied (waar het in Salland om gaat) hebben vooral te leiden van habitatverlies door vermeting, verdroging, verzuring of predatie. Binnen de grenzen van de EHS zijn meerdere overnachtingsmogelijkheden aanwezig. Dit verschilt van relatief kleine campings tot grote campings. Recreatieve ontwikkelingen in en nabij de EHS is mogelijk als hiervoor ruimte is in het bestemmingsplan.

Door twee campinghouders is de wens geuit voor een beperkte uitbreiding. Het is niet aannemelijk dat de beperkte toename van recreatieactiviteiten, die de bestemmingsplannen mogelijk maken, zal leiden tot merkbare negatieve effecten.

4.3.6

MITIGERENDE MAATREGELEN

Indien een negatief effect optreedt op bijzondere en/of beschermde soorten, zullen als verzachtende maatregel natuurtechnische maatregelen genomen worden. Hierbij valt te denken aan (ver-) of terugplaatsing van de zode, slootkanten en (erf-)beplanting. Ook zal bij sloop- of bouwwerkzaamheden rekening worden gehouden met kwetsbare periodes van beschermde soorten.

4.3.7 LEEMTEN IN KENNIS EN INFORMATIE

ACTUELE EN GERICHTE INVENTARISATIE BIJ BESLUIT-MER

Er is geen inventarisatie uitgevoerd naar het voorkomen van bijzondere en/of beschermde soorten in de LOG's. Op basis van het intensieve landbouwkundig gebruik en de geringe aanwezigheid van slootkanten, bermen en (erf-)beplantingen wordt verwacht dat deze soorten nauwelijks voorkomen ter plaatse van de bouwblokken/zones voor her- en nieuwvestiging. Deze verwachting dient te worden geverifieerd in het kader van de m.e.r.-procedures voor de Wm vergunning (Besluit-MER) voor de afzonderlijke her- en nieuw te vestigen IV-bedrijven, die gedurende de looptijd van de bestemmingsplannen zullen worden doorlopen. Bij deze vervolg m.e.r.-procedures dient op inrichtingsniveau (bouwblok) een inventarisatie te worden gemaakt van de eventueel voorkomende soorten. Het voordeel daarvan is dat de effecten kunnen worden bepaald op basis van een gerichte en actuele inventarisatie van soorten. Hierdoor is er geen sprake van een kennisleemte die de besluitvorming beïnvloedt.

Deze informatie is ook nodig om te kunnen beoordelen of ontheffingsaanvragen in het kader van de Flora- en Faunawet noodzakelijk zijn.

4.3.8 CONCLUSIES

STIKSTOFDEPOSITIE: GEEN EFFECT VERWACHT

Concluderend leveren alle alternatieven een verlaging op van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden ten opzichte van de huidige situatie. Dit komt met name door de invoering van AMvB Huisvesting. Dit leidt vanuit Natura 2000 voor alle alternatieven tot een positieve beoordeling. Dat betekent dat er door de voorziene nieuwe bestemmingsplannen geen effecten zijn te verwachten op de instandhoudingsdoelen voor habitat- en vogelrichtlijnsoorten.

GRONDWATERWINNING: GEEN EFFECT VERWACHT

Gezien de geringe grootte van de agrarische grondwaterwinningen en de mate waarin ze verspreid (blijven) liggen over het gehele buitengebied zullen geringe wijzigingen niet merkbaar zijn voor zowel EHS als Natura 2000. Evenals voor Natura 2000-gebieden kunnen effecten door grondwaterwinning ook voor de EHS als niet significant worden beschouwd.

RECREATIE: GEEN ONDERSCHIED TUSSEN DE ALTERNATIEVEN

Aangezien recreatieve effecten op de EHS niet gerelateerd zijn aan het aandeel intensieve veehouderij in de LOG's leidt dit niet tot een onderscheid tussen de alternatieven en scenario's.

BESCHERMDE SOORTEN: GEEN EFFECT VERWACHT

Over het effect op beschermde soorten is op het niveau van de bestemmingsplannen nog niet veel te zeggen, omdat exacte bouwlocaties niet bekend zijn. Bij nadere concretisering van de plannen is het echter van groot belang een soorteninventarisatie uit te voeren op de plaatsen waar bouw-, sloop- of kapwerkzaamheden voorzien zijn of aanpassingen aan sloten of beken plaatsvinden.

4.4 GEUR

4.4.1 BELEIDSKADER

De alternatieven zijn ontwikkeld binnen de beschikbare geurruimte op basis van de individueel vergunde rechten en de geurnormen uit de Wet geurhinder en veehouderij. Dit is reeds aan bod gekomen in paragraaf 2.3.1. In de autonome ontwikkelingen moeten alle bedrijven op den duur emissiearm zijn, conform de AMvB Huisvesting. Met ingang van 2010 moeten alle bedrijven voldoen aan de ammoniakeisen. De Wet geurhinder en veehouderij stelt geurnormen voor gevoelige objecten, waar aan IV-bedrijven moeten voldoen. De huidige situatie en de autonome ontwikkeling is aangehouden als referentiesituatie.

4.4.2 METHODIEK

TOETSINGSCRITEIA

Criteria waarop getoetst wordt zijn:

- Leefklimaat binnen de bebouwde kom.
- Leefklimaat buiten de bebouwde kom.

WERKWIJZE

Voor geur is het effect bepaald van de individuele uitbreidingen in Salland. Dit is zowel op kaart als in tabelvorm weergegeven. Hiervoor is de indicatieve achtergrondbelasting op geurgevoelige objecten modelmatig berekend in "odour units" (ou) per alternatief en voor het groeiscenario. Het scenario voor rundveehouderijbedrijven (dit is wel gehanteerd bij de beoordeling van ammoniakdepositie op natuur) is hierin niet meegenomen. De Wet geurhinder en veehouderij schrijft immers vaste afstandsnormen voor, ongeacht de omvang van het bedrijf.

De berekening is uitgevoerd met een door ARCADIS ontwikkelde GIS-applicatie op basis van het computerprogramma V-stacks gebied¹⁴. Het rekenwerk is gebaseerd op het vergunningenbestand van de gemeente, Deventer, Olst-Wijhe en Raalte (peiljaar september 2009; bijlage 4) en de eisen voor stalemissies op grond van de AMvB Huisvesting. Vervolgens is het leefklimaat beoordeeld en op twee manieren gepresenteerd: 1. op basis van het aantal geurgevoelige objecten (woningen) per categorie aan achtergrondbelasting en kans op geurhinder in overeenstemming met Tabel 4.15, en 2. op basis van kaarten. De effectscores zijn bepaald op basis van expertbeoordeling.

Tabel 4.16

Milieukwaliteitscriteria voor geurhinder (bron: GGD-Richtlijn geurhinder; oktober 2002).

Achtergrondbelasting (ou)	Kans op geurhinder	Beoordeling leefklimaat
0-3.0	<5%	Zeer goed
3.1-7.4	5-10 %	Goed
7.5-13.1	10-15	Redelijk goed
13.2-20.0	15-20	Matig
20.1-28.3	20-25	Tamelijk slecht
28.4-38.5	25-30	Slecht
38.6-50.7	30-35	Zeer slecht
>50.7	>35%	Extreem slecht

¹⁴ Het computerprogramma V-stacks gebied wordt voorgeschreven door de Wet geurhinder en veehouderij en is bedoeld om de achtergrondbelasting voor geur te berekenen voor het onderbouwen van een gemeentelijke geurverordening. Dit model is niet bruikbaar voor individuele veehouderijen.

Het leefklimaat binnen en buiten de bebouwde kom is in absolute getallen weergegeven en beoordeeld. In de bijbehorende tabellen (zie Afbeelding 4.17 en Afbeelding 4.18) worden aantallen geurgevoelige objecten weergegeven. Dit is eveneens in procenten weergegeven en daarmee in absolute zin vergelijkbaar. Voor een indicatie van het algemene leefklimaat zijn kaarten opgesteld die de oppervlakte weergeven (zie bijlage 11). Dit zijn geen verschilkaarten. Verschillen worden zichtbaar door de kaarten met elkaar te vergelijken. De beoordeling voor geur is middels een kwalitatieve beoordeling op basis van expert judgement opgesteld.

STUDIEGEBIED

Het studiegebied betreft het buitengebied van de gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte. Alleen de geurgevoelige objecten in Salland zijn meegenomen in de berekeningen. Voor het alternatief Verspreiden is het gehele studiegebied van toepassing. Voor het alternatief Concentreren LOG's zijn met name de LOG's van toepassing. De LOG's zijn op elke kaart aangegeven.

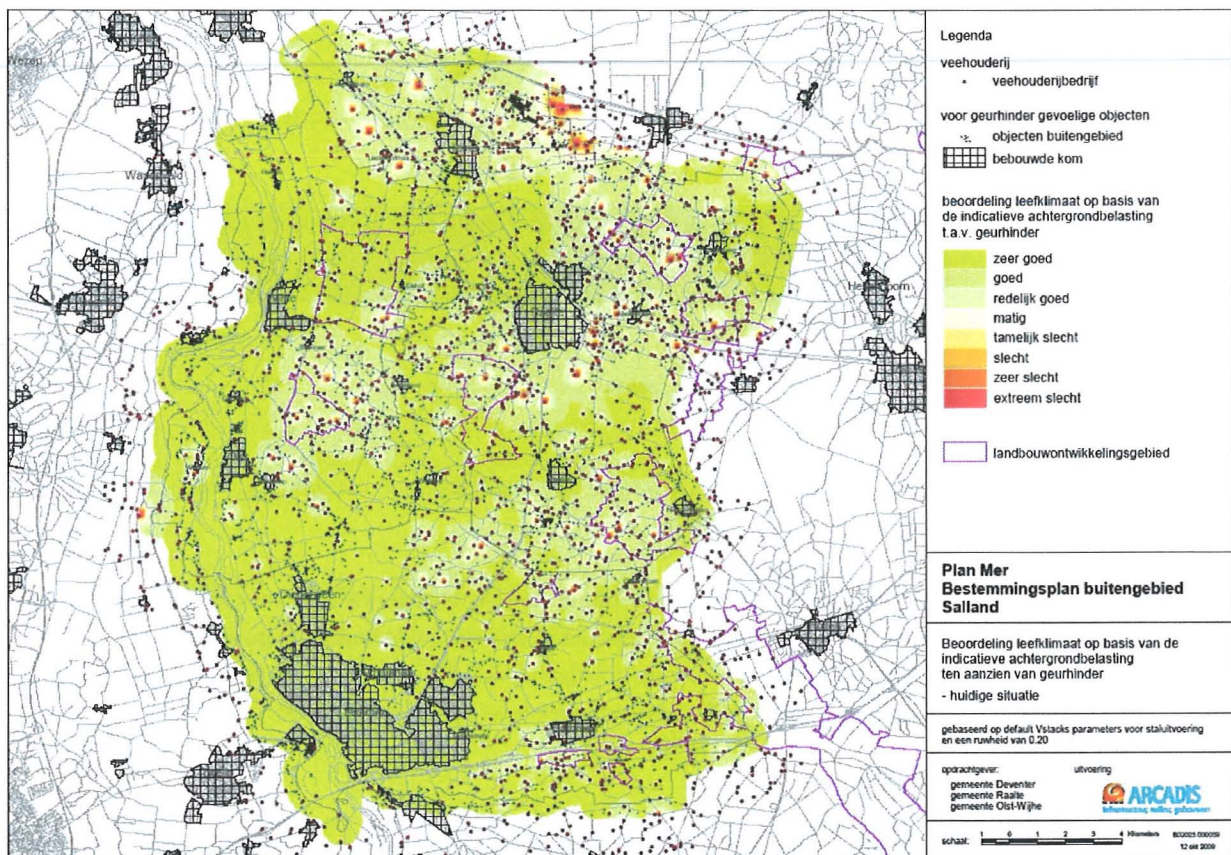
4.4.3

REFERENTIESITUATIE EN ALTERNATIEVEN

In Tabel 4.17 en Tabel 4.18 zijn de geurgevoelige objecten van respectievelijk objecten in de bebouwde kommen en buiten de bebouwde kom geclassificeerd naar leefklimaat. In bijlage 11 zijn de geurkaarten opgenomen. De huidige situatie is tevens te zien in Afbeelding 4.11. De kaarten 3 t/m 6 in bijlage 11 geven inzicht in de alternatieven en scenario's. Door deze kaarten te vergelijken met de referentiesituatie wordt het verschil zichtbaar.

Afbeelding 4.10

Beoordeling leefklimaat op basis van indicatieve achtergrondbelasting t.a.v. geurhinder.

Afbeelding 4.11 geeft de huidige situatie voor het leefklimaat weer. Zichtbaar is dat het grootste deel van het plangebied als redelijk goed tot zeer goed is beoordeeld. Rondom de grotere bedrijven valt op dat het leefklimaat slecht is beoordeeld. In bijlage 11 is naast de huidige situatie ook de referentiesituatie opgenomen. De referentiesituatie is de huidige situatie inclusief AMvB Huisvesting, de autonome ontwikkeling dus. Deze is positiever beoordeeld dan de huidige situatie. Het aantal objecten in de klasse 'zeer goed' is in de referentiesituatie beter.

GEURHINDER BUITEN DE BEBOUWDE KOM

Uit Tabel 4.18 blijkt dat het aantal geurgevoelige objecten buiten de bebouwde kom, dat matig of slecht scoort, gering is. In de huidige situatie ligt 4% van de bedrijven buiten de bebouwde kom in een matige of tamelijk slechte omgeving.

GEURHINDER IN DE BEBOUWDE KOM

Uit Tabel 4.17 blijkt dat het aantal geurgevoelige objecten in de bebouwde kom, waarvan het leefklimaat matig tot tamelijk slecht is, in de huidige situatie zeer beperkt is: 0%, absoluut gezien 28, en dat is relatief verwaarloosbaar. In de autonome ontwikkeling treedt er zelfs een verbetering op.

De autonome ontwikkeling is aangehouden als referentiesituatie inclusief de huidige situatie.

4.4.4

EFFECTBEOORDELING

In Tabel 4.16 is de effectbeoordeling van de alternatieven weergegeven. De toelichting volgt onder de tabel. Dit is de uitkomst van de 2 classificaties van de tabellen 4.17 en 4.18 en de kaarten in bijlage 11.

Tabel 4.17

Effectbeoordeling geur

	Alternatief Verspreiden			Alternatief Concentreren LOG's	
	HS/AO	0% groei	20% groei	0% groei	20% groei
Binnen de bebouwde kom (aantal geurgevoelige objecten)	0	0	0	0	0
Buiten de bebouwde kom (aantal geurgevoelige objecten)	0	0	0	0	0
Totaal	0	0	0	0	0

Score: ++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; -- = zeer negatief

EFFECTEN BINNEN DE BEBOUWDE KOM

Uit Tabel 4.17 blijkt dat de alternatieven slechts beperkte effecten hebben op het leefklimaat op basis van geurgevoelige objecten in de bebouwde kom, ten opzichte van de referentiesituatie. In deze en de volgende tabel is sprake van afrondingsverschillen, waardoor de totaalstellingen soms niet exact op 100% uitkomen.

Tabel 4.18

Classificatie geurhinder binnen de bebouwde kom.

Klasse	Huidige situatie		Referentiesituatie (autonome ontwikkeling)		Alternatief Verspreiden				Alternatief Concentreren LOG's			
	abs.	%	abs.	%	0% groei		20% groei		0% groei		20% groei	
					abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
1. zeer goed	28.728	84%	31.082	91%	31.903	94%	30.049	88%	32.177	95%	30.576	90%
2. goed	5.085	15%	2.811	8%	2.027	6%	3.879	11%	1.753	5%	3.348	10%
3. redelijk goed	168	0%	98	0%	67	0%	69	0%	67	0%	73	0%
4. matig	19	0%	14	0%	9	0%	9	0%	9	0%	9	0%
5. tamelijk slecht	9	0%	4	0%	3	0%	3	0%	3	0%	3	0%
6. slecht	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
7. zeer slecht	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
8. extreem slecht	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Totaal	34.009	100%	34.009	100%	34.009	100%	34.009	100%	34.009	100%	34.009	100%

Het verschil op het leefklimaat tussen de alternatieven Verspreiden en Concentreren LOG's binnen de bebouwde kom is minimaal. Procentueel is het verschil tussen het scenario 0% en 20% groei welgeteld 1% in de categorie 'goed'. Absoluut gezien komen de aantallen in de scenario's 0% en 20% in de categorieën 'tamelijk slecht' tot 'redelijk goed' bijna overeen. Ten opzichte van de referentiesituatie nemen de absolute aantallen in deze categorieën af. Wel is zichtbaar dat het scenario 20% groei licht negatiever is. Gezien de geringe verschillen is dit voor alle alternatieven neutraal beoordeeld.

**EFFECTEN BUITEN DE
BEBOUWDE KOM**

Uit Tabel 4.18 blijkt dat de alternatieven met het scenario 0% groei ongeveer hetzelfde leefklimaat hanteren als in de referentiesituatie. In de alternatieven met 20% groei daalt het leefklimaat echter in de klassen 'zeer goed' ten opzichte van de referentiesituatie licht en is een lichte toename te zien in de klassen 'goed' en 'redelijk goed'. Dit is neutraal beoordeeld. Het onderscheid tussen de alternatieven is minimaal.

Tabel 4.19

Classificatie geurhinder buiten de bebouwde kom

Klasse	Huidige situatie		Referentiesituatie (autonome ontwikkeling)		Alternatief Verspreiden				Alternatief Concentreren LOG's			
	abs.	%	abs.	%	0% groei		20% groei		0% groei		20% groei	
					abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
1. zeer goed	2.462	55%	2.656	60%	2.667	60%	2.440	55%	2.650	60%	2.387	54%
2. goed	1.363	31%	1.264	28%	1.261	28%	1.351	30%	1.326	30%	1.452	33%
3. redelijk goed	419	9%	370	8%	359	8%	472	11%	323	7%	433	10%
4. matig	131	3%	111	2%	114	3%	136	3%	106	2%	130	3%
5. tamelijk slecht	47	1%	25	1%	25	1%	27	1%	21	0%	24	1%
6. slecht	12	0%	11	0%	11	0%	11	0%	12	0%	12	0%
7. zeer slecht	7	0%	4	0%	4	0%	4	0%	3	0%	3	0%
8. extreem slecht	4	0%	4	0%	4	0%	4	0%	4	0%	4	0%
Totaal	4.445	100%	4.445	100%	4.445	100%	4.445	100%	4.445	100%	4.445	100%

In bijlage 11 zijn alle kaarten voor geur op A3 formaat te vinden. Dit betreft de huidige situatie, de referentiesituatie, en de twee alternatieven met de twee groeiscenario's.

**ALTERNATIEF VERSPREIDEN
OP KAART**

Het effect van *alternatief Verspreiden (0% groei)* ten opzichte van de referentiesituatie is over het hele buitengebied van Salland zeer wisselend. Op de locaties waar bedrijven mogen groeien is sprake van een gelijkblijvende of licht toegenomen achtergrondbelasting. Op andere locaties is er juist een afname van de achtergrondbelasting waarneembaar. Delen van het plangebied die duidelijk slechter scoren zijn op kaart niet waarneembaar. Dit komt overeen met de waarneming in de tabellen. Het effect van het scenario 20% groei is zichtbaar op individueel niveau rond de bedrijven die mogen groeien.

**ALTERNATIEF
CONCENTREREN LOG'S OP
KAART**

Het effect van het alternatief Concentreren LOG's (0% groei) ten opzichte van de referentiesituatie is zichtbaar doordat groeiers een slechter leefklimaat in hun directe nabijheid realiseren. Effecten zijn zowel in als buiten de LOG's zichtbaar. Het grootste deel van Salland behoudt echter het zeer goede leefklimaat zoals ook in de referentiesituatie zichtbaar is. Dit komt eveneens overeen met de tabellen. In dit geval is op de kaart met het 20% groeiscenario duidelijker zichtbaar wat clustering van bedrijven voor leefklimaat betekent. Aangezien het leefklimaat in dit geval nog steeds als 'goed' is benoemd, sluit dit aan bij de tabellen en is dit nog steeds neutraal beoordeeld.

4.4.5

MITIGERENDE MAATREGELEN EN LEEMTEN IN KENNIS EN INFORMATIE

Mitigerende maatregelen

Een mitigerende maatregel zou kunnen zijn het afdwingen van verdergaande emissiebeperkende maatregelen dan wettelijk vereist volgens de AMvB Huisvesting en de IPPC-richtlijn voor grote bedrijven.

Leemte in kennis en informatie

Er zijn geen leemten geconstateerd die van invloed zijn op de besluitvorming.

4.4.6

CONCLUSIE GEUR

- Binnen de bebouwde kom: minimaal effect op leefklimaat voor geur.
- Buiten de bebouwde kom: minimaal effect op leefklimaat voor geur, wel lichte verschillen in de tabellen en kaarten waarneembaar tussen de verschillende alternatieven.

De verschillen tussen de referentiesituatie en de twee alternatieven met 0% groei zijn zo klein dat deze niet te duiden zijn. Zowel binnen als buiten de bebouwde kom wordt het verschil gemaakt door de autonome ontwikkeling. De alternatieven zijn neutraal beoordeeld.

Bij 20% groei van de intensieve veehouderij zijn kleine verschillen zichtbaar ten opzichte van de referentiesituatie. In het alternatief Verspreiden is verschil zichtbaar nabij individuele bedrijven. In het alternatief Clustering LOG's is zichtbaar dat concentreren van bedrijven in de LOG's leidt tot een lichte verandering. Procentueel gezien verandert in beide gevallen een klein deel van het leefklimaat van 'zeer goed' naar 'goed'. Door de minimale verschillen is dit niet beoordeeld als een verslechtering van het leefklimaat. De scenario's met 20% groei zijn daarom eveneens neutraal beoordeeld.

4.5

VERKEER

4.5.1

METHODIEK

Voor de mogelijke ontwikkelingen in het buitengebied van de drie gemeenten in Salland: Raalte, Olst-Wijhe en Deventer, in het bijzonder de LOG's, is infrastructuur een wezenlijke factor. Inplaatsing van de nieuwe en een uitbreiding van de bestaande bedrijven zal een extra belasting van de wegen tot gevolg hebben. Het is de vraag of de bestaande wegen deze toename van verkeer op kunnen vangen en daartoe adequaat zijn of als zodanig kunnen worden ingericht. Naast de verkeersafwikkeling van en naar de bedrijven is er in het kader van dit PlanMER ook gekeken naar de verkeersveiligheid op de bestaande wegen in het studiegebied. Het extra vrachtverkeer van en naar de bedrijven kan zorgen voor de nodige overlast en onveiligheid.

Bedrijven plangebied

Tabel 4.20

Aantal bestaande per LOG

In Tabel 4.19 is per LOG het aantal bestaande bedrijven weergegeven.

Gemeente	LOG	Bestaande bedrijven
Deventer	Bathmen (= 3 locaties)	13
	Loo	17
	Pieriksmars	5
	Lettele	8
Olst – Wijhe	Elshof	45
	Middel	24
Raalte	Haarle	18
	Heeten	40
	Luttenberg	25
	Raalte	30
Totaal		225

In totaal zijn er 19 nieuwvestigingen in de LOG's mogelijk. Dit aantal is opgenomen in de verschillende LOG-visies. In Raalte zijn drie locaties al ingevuld en meegenomen in de huidige situatie. Deze zijn niet in bovenstaande tabel opgenomen. In totaal komt het aantal nieuwvestigingen in de verschillende LOG's dus uit op 16.

Infrastructuur plangebied

Ten zuiden van Deventer en Rijssen (Holten) ligt de A1. Deze weg vormt een belangrijke landelijke verbinding tussen Amsterdam en Duitsland. Daarnaast lopen er door het gebied een aantal belangrijke provinciale wegen met een snelheid van 80 of 100 km/uur en in de meeste gevallen voorzien van vrijliggende fietspaden. Het gaat hierbij om de N332 (tussen A1 en Raalte), de N337 (tussen Deventer en Zwolle), de N348 (van Deventer naar Ommen via Raalte), de N347 (van Rijssen naar Ommen via Hellendoorn) en de N35 (van Enschede naar Zwolle via Raalte). De belangrijke gemeentelijke wegen in het plangebied hebben een 60 km/uur regiem. Dit zijn relatief onveilige wegen omdat op deze wegen veel conflicten plaatsvinden tussen het langzame verkeer en het gemotoriseerde verkeer. Daarbij zijn dit vaak relatief smalle wegen en is een verbreding lastig te realiseren vanwege de beperkte ruimte. De intensiteiten en het aantal ongevallen op de provinciale en gemeentelijke wegen in het buitengebied is niet onderzocht.

Infrastructuur per LOG

Het wegennet is in de diverse LOG's verschillend van patroon en dichtheid. De meeste wegen in deze LOG's zijn relatief smal. De wegbreedte bedraagt circa 3 meter. De breedte van de doorgaande wegen bedraagt circa 5 tot 6 meter. De gemeenten hebben geen plannen voor het verbeteren van of de aanleg van nieuwe infrastructuur in of in de buurt van de LOG's. In de huidige situatie zijn er vrijwel geen capaciteitsproblemen op de wegen in en naar de LOG's. Er zijn wel op een aantal wegvakken en kruispunten knelpunten gesignaleerd op het gebied van verkeersveiligheid. Veelal gaat het daarbij om langzaam verkeer op drukke doorgaande, vaak smalle wegen. Ook recreatief en agrarisch blijkt dit een knelpunt te zijn: langzaam verkeer, landbouwverkeer en snelverkeer hinderen elkaar over en weer.

De ingreep bij de verschillende scenario's bestaat uit de aanwijzing van bouwblokken of zones voor her- en nieuwvestiging. Als gevolg daarvan verandert het aantal verkeersbewegingen van en naar de LOG's. In Tabel 4.20 is het aantal nieuwe bedrijven per LOG door een nieuwvestiging en uitbreiding weergegeven.

Tabel 4.21

Aantal bestaande en nieuwe bedrijven door nieuwvestiging en uitbreiding per LOG

Gemeente (3)	LOG (12)	Bestaande bedrijven	Aantal nieuwvestiging	Aantal bestaande bedrijven waar sprake is van uitbreiding	Totaal NGE toegevoegd
Deventer	Bathmen (= 3 locaties)	13	1	3	360
	Loo	17	3	4	520
	Pieriksmars	5	1	1	160
	Lettele	8	1	-	-
Olst – Wijhe	Elshof	45	3	2	320
	Middel	24	2	7	950
Raalte	Haarle	18	1	2	260
	Heeten	40	2	8	1060
	Luttenberg	25	0	5	680
	Raalte	30	2	4	530
Totaal		225	16	36	4840

4.5.2

HUIDIGE SITUATIE EN REFERENTIESITUATIE

De referentiesituatie (of nulalternatief) is de situatie waarmee de alternatieven vergeleken worden. De referentiesituatie is de vergunde situatie in januari 2009 voor circa 1400 bedrijfslocaties met een milieuvergunning voor het houden van vee.

In de huidige situatie zijn er geen capaciteitsproblemen op de wegen in en naar het LOG. Er zijn wel op diverse plaatsen knelpunten gesignaleerd op het gebied van verkeersveiligheid. Veelal gaat het daarbij om langzaam verkeer op drukke doorgaande, vaak smalle wegen.

In de referentiesituatie is er geen sprake van een forse toename van het verkeer ten opzichte van de huidige situatie vanwege een nulgroei. Op grond van trendmatige ontwikkelingen is te motiveren dat in de referentiesituatie sprake is van nulgroei van de intensieve veehouderij tot 2020. Het aantal bedrijven neemt af maar het aantal dieren blijft ongeveer gelijk. Van de productieruimte die bij de stoppende bedrijven vrijkomt, wordt in dit plan aangenomen dat deze geheel terecht komt bij andere of nieuwe bedrijven uit de intensieve veehouderij binnen de gemeente. Per saldo is dan sprake van een nulgroei. Het aantal verkeersbewegingen zal ten opzichte van de referentiesituatie dan ook beperkt toenemen.

De gemeenten Raalte, Olst-Wijhe en Deventer hebben geen plannen voor het verbeteren of de aanleg van nieuwe infrastructuur in de buurt van de LOG's. In de referentiesituatie is dan ook geen rekening gehouden met uitbreiding of realisatie van nieuwe infrastructuur.

In de komende periode wordt er aan de rand van Bathmen een gasleiding aangelegd. Hiervoor loopt nu een aparte procedure. Eventuele effecten dienen in een daarvoor op te stellen besluitMER opgenomen te worden en komen derhalve in deze effectbeschrijving niet aan de orde.

ONTWIKKELING BEDRIJVENTERREINEN

In de referentiesituatie vindt een uitbreiding plaats van meerdere bedrijventerreinen in het plangebied. Het gaat om de bedrijventerrein Noordmanshoek en Zegge VII. Noordmanshoek is 10 ha groot en is gelegen ten noorden van Wijhe. Het terrein is gelegen buiten een LOG en zal dan ook geen direct effect hebben op de verkeersstromen in de LOG's. Het bedrijventerrein Zegge VII ligt aan de zuidoostkant van Raalte en maakt onderdeel uit van het totale bedrijventerrein De Zegge. Enkel aan de oost en zuidzijde grenst het nieuwe bedrijventerrein aan landelijk gebied. De andere zijden grenzen aan de bebouwde kom van Raalt. Ook in dit geval is het terrein buiten een LOG gelegen en zijn er geen directe effecten op de verkeersstromen in de LOG's.

4.5.3**EFFECTBEOORDELING*****Alternatieven***

In het alternatief Concentreren LOG's worden nieuwe intensieve veehouderijen zoveel mogelijk in de landbouwontwikkelingsgebieden geplaatst. Ook uitbreiding van bestaande intensieve veehouderijen zal zoveel mogelijk in de LOG's plaatsvinden. Er is in dit alternatief sprake van zowel nieuwvestiging als uitbreiding van de bestaande bedrijven. De vrijkomende productieruimte (in NGE's) van de stoppers wordt herverdeeld over de locaties voor nieuwvestiging zoals bepaald in de ontwikkelvisie voor de LOG's.

In het alternatief 'Verspreiden' vindt uitbreiding van intensieve veehouderijen plaats in zowel LOG's als verwevingsgebied. In dit alternatief is alleen sprake van uitbreiding van bestaande bedrijven. De productieruimte van de stoppers komt in zijn geheel terecht bij bestaande bedrijven met voldoende uitbreidingsmogelijkheden ten aanzien van geurhinder en ammoniak in zowel de LOG's als in het verwevingsgebied. De volgende uitgangspunten zijn verder nog van belang:

- Bedrijven die gelegen zijn in de eerder genoemde kernrandzones, Wav- of Natura 2000 zones groeien niet. Deze bedrijven behouden de huidige omvang.
- Alleen bedrijven met een uitbreidingsruimte van meer dan 70 NGE (t.a.v. geurhinder en ammoniak) groeien.

Zowel het alternatief Concentreren LOG's als het alternatief Verspreiden voorzien in een toename van de intensieve veehouderij in de LOG's en een uitbreiding van bedrijven op de bestaande locaties in de verwevingsgebieden. Daar zullen de geluidemissies die samenhangen met deze sector toenemen door een toename van de bedrijfsactiviteiten en door een toename van het bedrijfsgerelateerde verkeer.

In het alternatief 'Verspreiden' kunnen 100 tot 151 potentiële groeiers in het buitengebied ook daadwerkelijk groeien. Hoeveel is afhankelijk van het betreffende scenario (0% of 20%). In het alternatief Concentreren LOG's is nieuwvestiging van in totaal 16 bedrijven in de LOG's mogelijk. In het scenario 0% groei is daarnaast geen uitbreiding mogelijk voor andere bedrijven in de LOG's. In het scenario 20% groei kunnen 36 van de potentiële groeiers groeien.

In het alternatief 'Verspreiden' zal geen wezenlijke verandering plaatsvinden in de verkeersstromen in het plangebied. Er komt namelijk niet veel (vracht)verkeer bij en er is sprake van een verspreiding waardoor ook het (vracht)verkeer zich ook zal verspreiden. Het effect is in dit alternatief neutraal beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie.

Echter in het alternatief Concentreren LOG's zal een concentratie van bedrijven in het LOG plaatsvinden. Dit kan invloed hebben op de wegen in het LOG vanwege een toename van de verkeersstroom. Voor de LOG's met de grootste groei, Heeten, Middel en Luttenberg, is in onderstaande tabellen het aantal vrachtwagen- en personenautobewegingen per dag weergegeven op basis van het aantal bedrijven per LOG. In de berekening is uitgegaan van de volgende uitgangspunten. Daarna is een totaaltabel van alle LOG's toegevoegd.

UITGANGSPUNTEN VERKEER

Een toekomstgericht gesloten varkensbedrijf (500 zeugen = 343 NGE) vormt het uitgangspunt voor de verkeersberekening van bedrijven waar sprake is van een nieuwvestiging. Een gesloten varkensbedrijf met 500 zeugen produceert 5 vrachtwagenbewegingen en 4 personenautoverplaatsingen per werkdag en per bedrijf.

Voor bestaande bedrijven waar sprake is van een uitbreiding met ca 130 NGE (20% groei) is uitgegaan van 2 extra vrachtwagenbewegingen en 2 extra personenautoverplaatsingen per werkdag en per bedrijf.

Tabel 4.22

Effectparameters en extra verkeersbewegingen LOG Heeten

Aantal extra bedrijven en vrachtwagen- en personen-autobewegingen per dag	Alternatief Concentreren LOG's	
	Nulgroei	20% groei (+ 132 NGE)
Aantal nieuwe bedrijven	2	2
Aantal bestaande bedrijven met uitbreiding	0	8
Aantal bestaande bedrijven met meer dan 40 NGE	40	40
Aantal vrachtwagenbewegingen per dag (2 richtingen)	10	26
Aantal personenautobeweging per dag (2 richtingen)	8	24

Tabel 4.23

Effectparameters en extra verkeersbewegingen LOG Middel

Aantal extra bedrijven en vrachtwagen- en personen-autobewegingen per dag	Alternatief Concentreren LOG's	
	Nulgroei	20% groei (+ 136 NGE)
Aantal nieuwe bedrijven	2	2
Aantal bestaande bedrijven met uitbreiding	0	7
Aantal bestaande bedrijven met meer dan 40 NGE	24	24
Aantal vrachtwagenbewegingen per dag (2 richtingen)	10	24
Aantal personenautobeweging per dag (2 richtingen)	8	22

Tabel 4.24

Effectparameters en extra verkeersbewegingen LOG Luttenberg

Aantal extra bedrijven en vrachtwagen- en personen-autobewegingen per dag	Alternatief Concentreren LOG's	
	Nulgroei	20% groei (+ 136 NGE)
Aantal nieuwe bedrijven	0	0
Aantal bestaande bedrijven met uitbreiding	0	5
Aantal bestaande bedrijven met meer dan 40 NGE	25	25
Aantal vrachtwagenbewegingen per dag (2 richtingen)	0	10
Aantal personenautobeweging per dag (2 richtingen)	0	10

In onderstaande tabel is het aantal verkeersbewegingen weergegeven door nieuwvestiging en door de uitbreiding van bestaande bedrijven in de LOG's uitgaande van alternatief Concentreren LOG's met 20% groei.

Tabel 4.

Effectparameters en extra
Verkeersbewegingen alle
LOG's –alternatief
concentreren LOG's scenario
20%

Gemeente	LOG	Aantal nieuwe bedrijven	Aantal bestaande bedrijven met uitbreiding (20% groei)	Aantal PA's per dag	Aantal VA's per dag
Deventer	Bathmen	1	3	4 + 6 = 10	5 + 6 = 11
	Loo	3	4	12 + 8 = 20	15 + 8 = 23
	Pieriksmars	1	1	4 + 2 = 6	5 + 2 = 7
	Lettele	1	-	4 + 0 = 4	5 + 0 = 5
Olst – Wijhe	Elshof	3	2	12 + 4 = 16	15 + 4 = 19
	Middel	2	7	8 + 14 = 22	10 + 14 = 24
Raalte	Haarle	1	2	4 + 4 = 8	5 + 4 = 9
	Heeten	2	8	8 + 16 = 24	10 + 16 = 26
	Luttenberg	0	5	0 + 10 = 10	0 + 10 = 10
	Raalte	2	4	8 + 8 = 16	10 + 8 = 18
Totaal		16	36	136	152

* PA's = aantal personenautobewegingen per werkdag en per bedrijf

* VA's = aantal vrachtautobewegingen per werkdag en per bedrijf

Hoewel het niet om grote verkeersstromen gaat, is in dit alternatief (scenario 20% groei) het aspect verkeersafwikkeling licht negatief beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie. Scenario 0% is neutraal beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie. Er is in dit scenario alleen spraken van nieuwvestiging en dus geen uitbreiding van de bestaande bedrijven.

Veel wegen in het buitengebied worden gebruikt door schoolgaande fietsers en zijn niet voorzien van aparte fietsvoorzieningen. Op de wegen zal het aantal conflicten toenemen door toename van het vrachtverkeer. Uit oogpunt van verkeersveiligheid is dit niet wenselijk. Het effect is in dit alternatief licht negatief beoordeeld ten opzichte van de referentiesituatie.

Effecten van de alternatieven

In Tabel 4.25 zijn de effectscores voor verkeer weergegeven, die daarna worden toegelicht.

Tabel 4.27

Effectscores verkeer

	Referentie	Concentreren LOG's		Verspreiden buitengebied	
		Nulgroei	20% groei	Nulgroei	20% groei
Verkeersafwikkeling	0	0	0/-	0	0
Verkeersveiligheid	0	0	0/-	0	0
Totaalscore	0	0	0/-	0	0

Score: ++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; - = negatief; - - = zeer negatief

Verkeersafwikkeling

De toename van het aantal verkeersbewegingen (vrachtwagens en personenauto's) ten opzichte van de referentiesituatie, veroorzaakt over het algemeen geen extra problemen op de lokale wegen in de LOG's in termen van verkeersafwikkeling en doorstroming. Het betreft immers een relatief kleine toename van het aantal verkeersbewegingen. Dit geldt ook voor de bedrijven in het plangebied buiten de LOG's. De verkeersafwikkeling en de doorstroming is daarmee voor de genoemde alternatieven en bijkomende scenario's niet onderscheidend omdat het om zeer geringe aantallen gaat en omdat de lokale wegen voldoende (rest)capaciteit hebben om eventueel extra verkeer adequaat te verwerken.

Verkeersveiligheid

De nieuwe en uitbreiding van bestaande bedrijven zorgen voor een geringe toename van het verkeer. Een belangrijk deel hiervan is vrachtverkeer. Het grootste probleem met dit zware verkeer zijn de te verwachten potentiële conflicten (kruispunten en wegvakken) met andere weggebruikers, in het bijzonder het kwetsbare langzame verkeer, zoals schoolgaande jeugd, recreatie(fietsers) en wandelaars. Dit speelt vooral op de lokale wegen met een duidelijke mengfunctie (verblijven en ontsluiten) waar de wegbreedte relatief smal is en er geen aparte of onvoldoende voorzieningen zijn voor langzaam verkeer. De verschillende alternatieven met bijbehorende scenario's zijn ook niet sterk onderscheidend voor het aspect veiligheid indien op enkele wegvakken waar nodig aanvullende maatregelen worden getroffen. Belangrijk voordeel van clustering van bedrijven in LOG's is de concentratie van mogelijke maatregelen op een beperkt aantal wegen en hierbij aan te sluiten bij provinciale en lokale wegen met doorgaande functie. Resultaat zal zijn een herkenbaarder wegbeeld op de betreffende wegen die tevens beter ingericht zijn op het afwikkelen van extra (vracht)verkeer. Bij een verspreiding van bedrijven is de kans aanwezig dat voor meerdere wegvakken maatregelen nodig zijn waardoor een fragmentarisch beeld kan gaan ontstaan.

4.5.4

MITIGERENDE MAATREGELEN & LEEMTEN IN KENNIS EN INFORMATIE

Het verbreden van de weg kan noodzakelijk zijn indien blijkt dat de wegen niet geschikt zijn voor de verkeersbewegingen van het zware vrachtverkeer (trekker/vrachtwagen + oplegger: 2,65 meter breed, 4,15 meter hoog en maximaal 70 ton aan gewicht).

Daarnaast kan gedacht worden aan het realiseren van aparte fietsvoorzieningen om conflicten tussen langzaam verkeer en gemotoriseerd verkeer te voorkomen.

Aangezien het niet exact bekend is waar nieuwe bedrijven komen te liggen dan wel hoe deze ontsloten worden, is het nu nog niet aan te geven voor welke wegen een verbreding noodzakelijk is.

De effectscores zijn bepaald op basis van een inschatting van het aantal verkeersbewegingen per bedrijf. Het is niet exact bekend op welke wegen de ontsluiting van (nieuwe) bedrijven zal gaan plaatsvinden en in hoeverre deze wegen de extra verkeersstroom dan ook kunnen verwerken. Er is niet gerekend met intensiteiten van wegen in het gebied aangezien hier geen gegevens over bekend waren op de wegen in de LOG's.

4.5.5 CONCLUSIE VERKEER

De alternatieven hebben zonder groei van de productieomvang (0%) geen effect op de verkeersafwikkeling of -veiligheid. Aangezien de groei van de productieomvang met 20% een relatief kleine toename betreft levert dit naar verwachting geen problemen op. Als bedrijven verspreid zijn over het gebied, is het minder makkelijker om verkeersveilige maatregelen te nemen. Het alternatief Verspreiden is daardoor licht negatief beoordeeld.

4.6 GELUID

Beide alternatieven hebben binnen dit MER effect op de geluidbelasting in het plangebied. Want bij alle alternatieven wordt voorzien in de verandering van het aantal of de omvang van bedrijven in het plangebied. Geluidemissie wordt bepaald op basis van twee factoren:

- Verkeersbewegingen van en naar de intensieve veehouderijen.
- Productie op de bedrijven.

4.6.1 BELEIDSKADER

WET GELUIDHINDER / WET MILIEUBEHEER

In de Wet Geluidhinder is bepaald wat geluidgevoelige objecten en terreinen zijn. Woningen, scholen, ziekenhuizen en verpleeghuizen vallen onder geluidgevoelige objecten. Zorginstellingen en woonwagendplaatsen zijn voorbeelden van geluidgevoelige terreinen. Voor deze bestemmingen zijn in de Wet Geluidhinder *voorkeursgrenswaarden* en *grenswaarden* gesteld binnen zones van wegen, spoorwegen en industrieterreinen. Voor solitaire inrichtingen worden in milieuvergunningen grenswaarden opgenomen voor dezelfde bestemmingen. Voor gezoneerde industrieterreinen met omvangrijke bedrijfsactiviteiten dient een zone te zijn vastgesteld waarbinnen belemmeringen gelden ten aanzien van geluid.

PROVINCIAAL BELEID

Stiltegebieden zijn milieubeschermingsgebieden waarin het aspect stilte bijzondere bescherming nodig heeft, aangezien dit aspect anders verloren dreigt te gaan. De provincies wijzen stiltegebieden aan via het provinciale milieubeleidsplan. Het beleid voor stiltegebieden in Overijssel is echter verweven in de bescherming vanuit de EHS. Voor het aspect geluid zijn daarom de stiltegebieden niet van belang.

4.6.2 EFFECTBEOORDELING

Zowel het alternatief Concentreren LOG's als het alternatief Verspreiden voorzien in een toename van de intensieve veehouderij in de LOG's en een uitbreiding van bedrijven op de bestaande locaties in de verwevingsgebieden. De geluidemissies, die samenhangen met deze sector, zullen hier toenemen door een toename van de bedrijfsactiviteiten en door een toename van het bedrijfsgerelateerde verkeer.

In Tabel 4.26 is de effectbeoordeling van de alternatieven weergegeven. De toelichting volgt onder de tabel.

Tabel 4.28

Effectbeoordeling
geluidsbelasting

	Alternatief Verspreiden			Alternatief Concentreren LOG's	
	HS/AO	0% groei	20% groei	0% groei	20% groei
Geluidsbelasting door productie op de bedrijven.	0	0	0	0	0
Geluidsbelasting door verkeersbewegingen van en naar de intensieve veehouderijen.	0	0	0	0	0
Totaal	0	0	0	0	0

Score: ++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; - = negatief; - - = zeer negatief.

Geluidbelasting intensieve veehouderij

Ten aanzien van de bedrijfsactiviteiten wordt de grootste geluidemissie verwacht van de ventilatoren (zogenaamde stationaire bronnen). Deze worden ingezet ten behoeve van temperatuurregulatie in de stallen. De ventilatoren bevinden zich aan de buitenzijde van de stallen. De andere belangrijke geluidsbron op veehouderijbedrijven is het laden en lossen van voer, mest en dieren, een activiteit die met regelmaat voorkomt. De overige geluidproducerende activiteiten bij intensieve veehouderijen vinden over het algemeen in pandig plaats.

De locaties waar er sprake is van nieuwvestiging of uitbreiding van intensieve veehouderijen ten opzichte van de bebouwde kom, geluidgevoelige gebouwen en terreinen en woningen zijn in belangrijke mate bepalend voor de geluidbelasting op eventueel nabijgelegen geluidgevoelige objecten. Doordat andere milieuaspecten maatgevend zijn en dwingen tot een keuze voor een uitbreidings- of nieuwvestigingslocatie ver van milieugevoelige objecten zal de geluidbelasting van een inrichting niet de bepalende miliefactor zijn.

Uit de VNG-publicatie 'Bedrijven en Milieuzonering' blijkt dat bij standaard IV-bedrijven de hinderafstand voor geur groter is dan voor geluid. Voor bedrijven waar varkens of pluimvee gefokt of gehouden worden bedraagt de hinderafstand tot een rustige woonwijk voor het aspect geluid 50 meter. De hinderafstand voor het aspect geur bedraagt 100 meter. Dat wil zeggen dat als er voor het aspect geur nog uitbreidings- of vestigingsmogelijkheden zijn, deze waarschijnlijk ook gelden voor het aspect geluid. Bestaande veehouderijen met een geurgevoelig (en geluidgevoelig) object in de buurt (bijvoorbeeld een burgerwoning) zitten meestal "op slot" op grond van de Wet geurhinder en veehouderij. Uitbreiding op die bedrijven is dan niet mogelijk en uitbreiding van de geluidemissie (buiten de vergunde situatie) zal daarmee niet plaatsvinden. Het geurknelpunt zorgt ervoor dat bedrijven die uitbreiden of een nieuwvestiging realiseren, enkel bedrijven kunnen zijn zonder geurgevoelige (en geluidgevoelige) burgerwoningen binnen een straal van 100 tot 150 meter (VNG-handboek)¹⁵.

¹⁵ In het geval dat uitbreiding wel mogelijk is volgens de Wet geurhinder en veehouderij doordat de geurbelasting wordt verlaagd, is het uitgangspunt dat de betere staltechnieken ook zorgen voor minder geluidsoverlast. De geurbelasting is te verlagen door emissiepuntverplaatsing, -verhoging, verhoging

Wel kan bij deze bedrijven sprake zijn van een relevante geluidsbelasting ter plaatse van nabijgelegen agrarische bedrijfswoningen. Daarbij kan aangetekend worden dat onacceptabele geluidhinder vanwege een inrichting vergunningtechnisch aan banden te leggen is door de aanpassing van de inrichting (bijv. ventilatoren in een andere gevel, inpendig laden en lossen) of door het treffen van geluidbeperkende of geluidwerende maatregelen.

In beide alternatieven is er modelmatig sprake van stoppers. Bedrijven die stoppen leiden op die locaties tot het verdwijnen van bedrijfsgerelateerde geluidemissies. Aangezien een deel van de stoppers bedrijven betreffen die door andere milieuaspecten onvoldoende perspectief hebben is hier in een aantal gevallen sprake van het wegvallen van een relevante geluidbelasting.

Geluidbelasting bedrijfsgerelateerde verkeer

Zoals aangegeven in paragraaf 4.5, aspect Verkeer, wordt per (intensieve) veehouderij van 500 varkens gesloten rekening gehouden met maximaal 5 vrachtwagenbewegingen en circa 4 autobewegingen per werkdag en per bedrijf. Voor het alternatief Concentreren LOG's met 20% groei is het aantal extra verkeersbewegingen het grootst en meest geconcentreerd¹⁶. Indien rekening wordt gehouden met het aantal nieuwvestigingen en uitbreidingen in de LOG's is met name invloed te verwachten in de LOG's met veel nieuwvestiging en uitbreiding. Aangezien de nieuwvestigingen leiden tot nieuwe verkeersbewegingen, kunnen de LOG's met nieuwvestigingen als worst case situatie worden benaderd. Tabel 4.27 geeft een overzicht van de LOG's met de nieuwvestigingen en de bijbehorende verkeersbewegingen.

Tabel 4.29

Veranderingen in verkeersbewegingen door nieuwvestiging in de LOG's. Alternatief clustering met 20% groei.

Gemeente	LOG	Aantal nieuwe bedrijven 500 zeugen gesloten	Personenauto-bewegingen/dag	Vrachtwagenbewegingen/dag
Deventer	Bathmen	1	4	5
Olst-Wijhe	Elshof	3	12	15
Raalte	Haarle	1	4	5
Raalte	Heeten	2	8	10
Deventer	Loo	3	12	15
Raalte	Luttenberg	0	0	0
Olst-Wijhe	Middel	2	4	10
Deventer	Pieriksmars	1	4	5
Raalte	Raalte	2	8	10
Deventer	Lettele	1	4	5
	Totaal	16	60	80

van de lichtsnelheden, of het toepassen van stapsystemen die de geuremissie verlagen. Eventuele extra geluidsbelasting zal minimaal zijn.

¹⁶ Bij dit alternatief zullen de meest bedrijfsverplaatsingen plaats hebben (met dus ook de meeste veranderingen ten aanzien van de verkeerstromen) en de meeste concentratie van nieuwe bedrijven en nieuwe activiteiten. Bij het alternatief Verspreiden hebben de extra vrachtwagenbewegingen minder impact omdat ze meer verspreid zijn.

Uit deze tabel blijkt het aantal verkeersbewegingen bij 20% groei van de intensieve veehouderij in de verschillende LOG's niet groot te zijn. De extra verkeersbewegingen bij bestaande bedrijven zal minder zijn. Door de ligging van de bedrijven komen de vervoersbewegingen ook nog verspreid voor. Een toename van het aantal verkeersbewegingen als gevolg van nieuwe bedrijven en het uitbreiden van bestaande bedrijven, levert niet direct een probleem op voor de capaciteit van de wegen (zie aspect 'Verkeer' in paragraaf 4.5). Vanwege het beperkte aantal extra vrachtwagen- en personenverkeersbewegingen per dag over een relatief groot gebied is de toename van de geluidsbelasting door aan- en afrijdend vrachtverkeer beperkt en niet onderscheidend voor de alternatieven. Dit is voor beide alternatieven neutraal beoordeeld.

4.6.3

MITIGERENDE MAATREGELEN & LEEMTE IN KENNIS EN INFORMATIE

Mitigerende maatregelen

Gelet op de effectscores zijn er geen mitigerende maatregelen –op het niveau van het bestemmingsplan- noodzakelijk. Hoewel dit niet verwacht wordt kunnen indien noodzakelijk extra emissiebeperkende maatregelen (bijv. ventilatoren en laden en lossen in pandig) in het kader van de Wm-vergunning worden voorgeschreven.

Leemte in kennis

Er zijn geen leemten geconstateerd die van invloed zijn op de oordeel- en besluitvorming. De effectscores zijn bepaald op basis van kwantitatieve gegevens en expertbeoordeling.

4.6.4

CONCLUSIE GELUIDSBELASTING

Volgens de VNG-publicatie 'Bedrijven en Milieuzonering' bedraagt de hinderafstand tot een rustige woonwijk voor *bedrijven* waar varkens gefokt of gehouden worden 50 m. Nieuwvestigingslocaties liggen minimaal op 100 meter van omliggende bouwblokken respectievelijk de voorgevel van woningen of andere kwetsbare objecten. Dit betekent dat aangenomen mag worden dat hierop geen geluidhinder plaatsvindt. Vanwege het beperkte aantal extra vrachtwagen- en personenverkeersbewegingen per dag over een relatief groot gebied is de toename van de geluidsbelasting door aan- en afrijdend vrachtverkeer beperkt. De alternatieven zijn wat geluidhinder betreft niet onderscheidend.

4.7

LUCHTKWALITEIT

UITGANGSPUNT LUCHT

In de achtergrondconcentraties zijn de bijdragen van de bestaande intensieve veehouderijen al inbegrepen. In de huidige situatie worden de grenswaarden van fijn stof en stikstofdioxide niet overschreden. Overschrijdingen in de toekomst kunnen niet plaatsvinden aangezien er geen vergunning in het kader van de Wet milieubeheer (Wm) wordt afgegeven als de norm voor fijn stof of stikstofdioxide wordt overschreden. Een aanvraag voor een nieuwe stal of uitbreiding van een bestaande stal moet dus altijd voldoen aan de grenswaarden.

Wel zijn voor fijn stof emissies verschillen waarneembaar door het type bedrijf en de verkeersbewegingen die daarbij een rol spelen. Deze onderwerpen komen aan bod in onderstaande paragraaf.

4.7.1 BELEIDSKADER

Kaderstellend is de Wet Milieubeheer, titel 5.2 Luchtkwaliteitseisen. Hierin worden grenswaarden gesteld voor concentraties van stoffen in de buitenlucht. Voor intensieve veehouderij zijn fijn stof (PM_{10}) en stikstofdioxide (NO_2) van belang. Voor beide stoffen geldt een grenswaarde van $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ voor de jaargemiddelde concentratie¹⁷. Zie voor meer informatie over dit kader paragraaf 2.3.3. Het plangebied, althans daarbinnen gelegen IV-bedrijven, maakt deel uit van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL).

4.7.2 METHODIEK

VIER CRITERIA

Criteria waarop de luchtkwaliteit wordt beoordeeld:

- Bedrijfsvoering: fijn stof (PM_{10}) en stikstofdioxide (NO_2).
- Verkeer: fijn stof (PM_{10}) en stikstofdioxide (NO_2).

SOORT DIEREN

Bestaande intensieve veehouderijbedrijven in Salland houden kippen en varkens. Voor varkens is het uitgangspunt een standaardbedrijf met 500 zeugen gesloten (zie bijlage 4 voor een toelichting).

4.7.3 REFERENTIESITUATIE

In onderstaande tabel en afbeeldingen zijn de achtergrondconcentraties fijn stof (PM_{10})¹⁸ en stikstofdioxide (NO_2) in de referentiesituatie weergegeven. Voor beide stoffen geldt een grenswaarde van $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ voor de jaargemiddelde concentratie¹⁹. De situatie in de autonome ontwikkeling voldoet hier aan.

Tabel 4.30

Achtergrondconcentratie
fijn stof

Jaar	Fijn stof PM10 jaargemiddelde concentratie	Stikstofdioxide NO2 jaargemiddelde concentratie
2008 ²⁰	20-28 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ *	15-30 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
2010	20-28 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ *	10-25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$
2020	20-24 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ *	9-20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$

* Deze concentraties zijn exclusief de zeezoutaf trek van $4 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

¹⁷ Bron: Wet milieubeheer, normen en eisen ten aanzien van luchtkwaliteit, titel 5.2.

¹⁸ PM_{10} voor deeltjes met een doorsnee tot 10 micrometer of van $PM_{2,5}$ voor deeltjes met een doorsnee tot 2,5 micrometer. Over het algemeen geldt dat hoe kleiner de deeltjes zijn, hoe dieper ze in de luchtwegen kunnen doordringen.

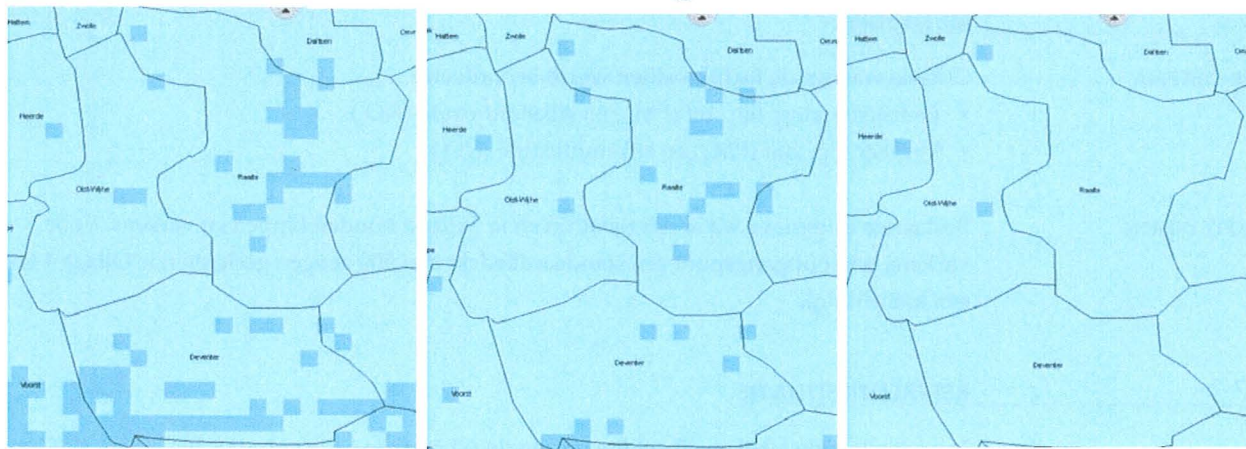
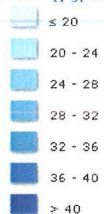
¹⁹ Bron: Wet milieubeheer, normen en eisen ten aanzien van luchtkwaliteit, titel 5.2.

²⁰ Bron: Natuur- en Milieuplanbureau.

Afbeelding 4.11

Fijn stof concentraties in respectievelijk 2008, 2010 en 2020 in Salland²¹.

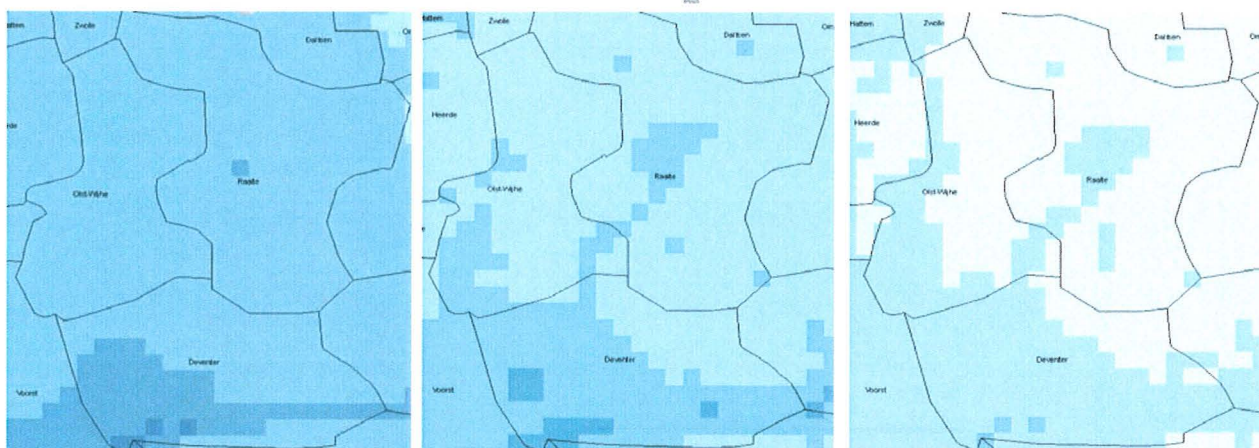
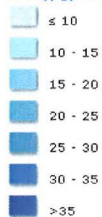
▼ PM10 (µg/m³)

Afbeelding 4.12

Stikstofdioxideconcentraties in respectievelijk 2008, 2010, 2020 in Salland²².

▼ NO2 (µg/m³)

²¹ Bron: [http://geoservice.pbl.nl/website/gcn/Fijn stof/2008](http://geoservice.pbl.nl/website/gcn/Fijn%20stof/2008) (19-10-2009)

²² Bron: <http://geoservice.pbl.nl/website/gcn/Stikstofdioxide/2020> (19-10-2009)

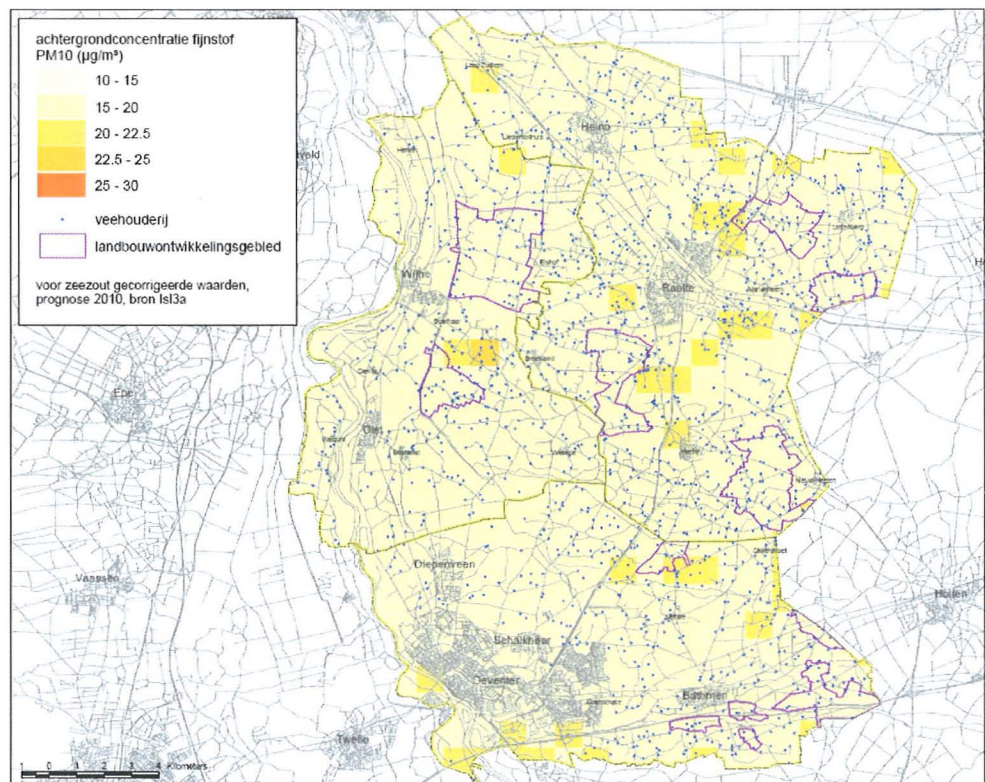
In paragraaf 2.3.3 staat het wettelijke kader aangaande maximum concentraties 24 uur gemiddelde norm en is het maximum aantal overschrijdingsdagen genoemd. Dit vormt het kader waarbinnen ontwikkelingen met betrekking tot fijn stof mogelijk zijn. In de beoordeling wordt hieraan ook gerefereerd.

Geconcludeerd kan worden dat op basis van de statistische relatie, zoals omschreven in paragraaf 2.3.3, de achtergrondconcentratie in de huidige situatie en de autonome ontwikkeling ook voldoet aan het toelaatbare aantal overschrijdingsdagen.

In Afbeelding 4.14 is nader op de achtergrondconcentratie in 2010 in Salland ingezoomd. In deze afbeelding zijn ook de landbouwontwikkelingsgebieden en de bestaande veehouderijen weergegeven. In Afbeelding 4.15 is het bijbehorende aantal overschrijdingsdagen in 2010 weergegeven. Deze kaarten zijn eveneens te vinden in bijlage 12.

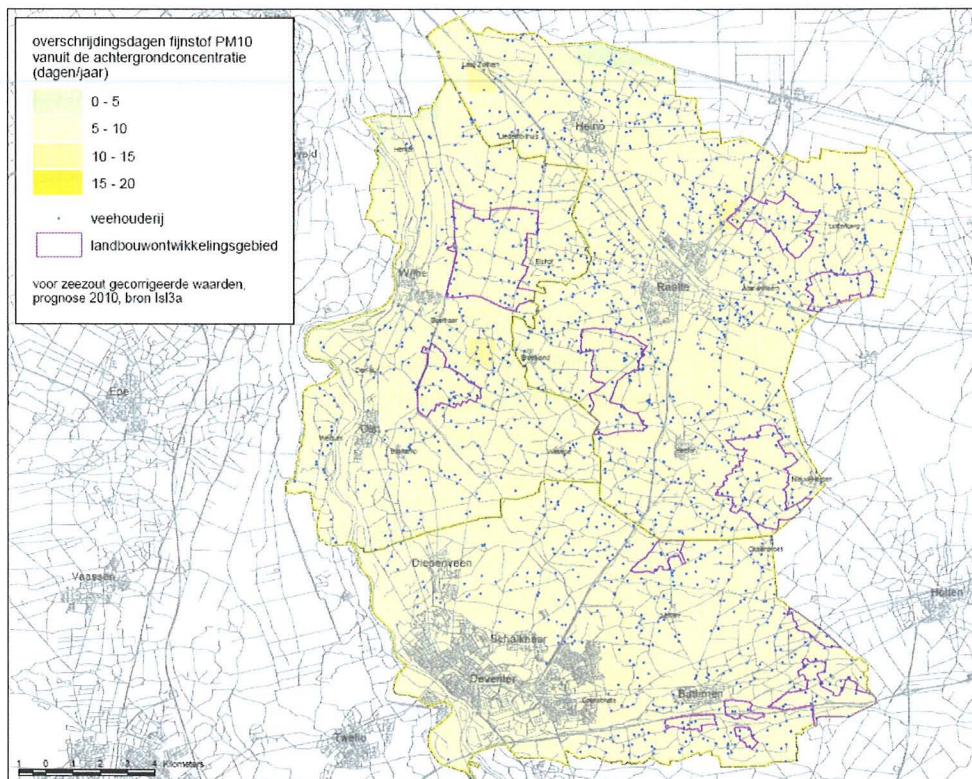
Afbeelding 4.13

Jaargemiddelde
achtergrondconcentratie fijn
stof PM10 in 2010 in Salland.

Afbeelding 4.14

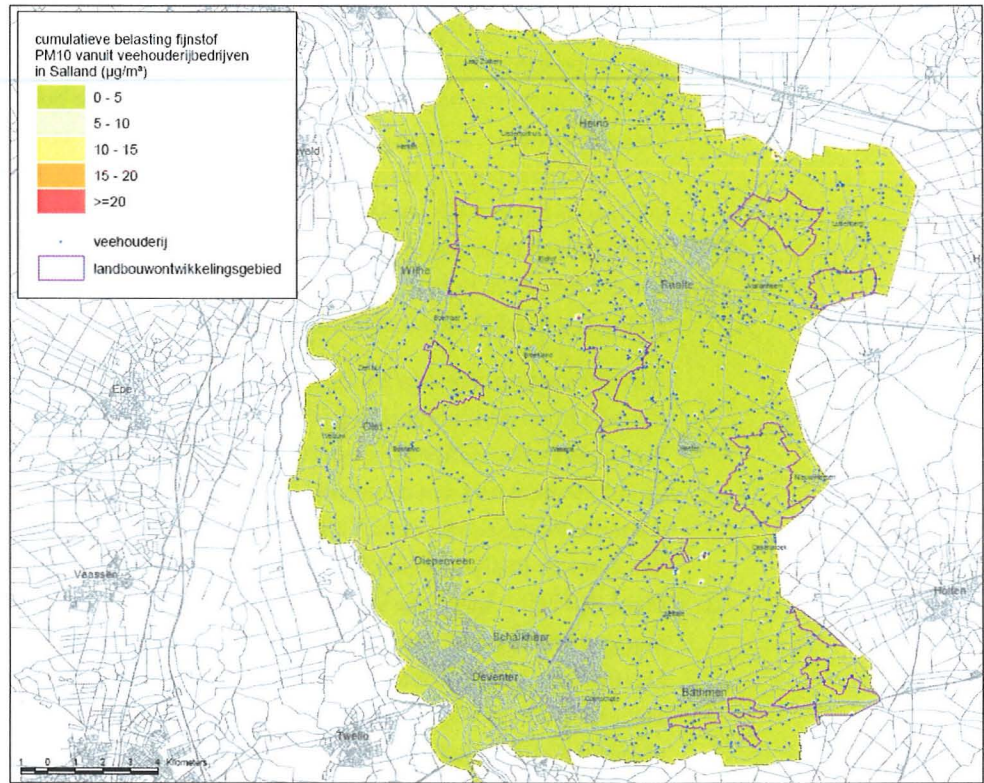
Aantal overschrijdingsdagen
fijn stof PM10 op basis van de
achtergrondconcentratie in
2010 in Salland.

In Afbeelding 4.16 is op basis van het vergunningenbestand de cumulatieve bijdrage weergegeven van de bestaande veehouderijbedrijven in Salland aan de jaargemiddelde concentratie fijn stof PM_{10} . Hieruit blijkt dat deze bedrijven plaatselijk bijdragen aan de jaargemiddelde fijn stof concentratie. Dit is onder andere zichtbaar in de nabijheid van Welsum.

Afbeelding 4.15

Cumulatieve bijdrage jaargemiddelde concentratie fijn stof PM10 van de bestaande veehouderijbedrijven in Salland.

4.7.4

EFFECTBEOORDELING

In onderstaande tabel zijn de effectscores op dit beoordelingscriterium weergegeven, welke daarna worden toegelicht.

Tabel 4.31

Effectscores lucht

Effectparameters	Referentie	Alternatief Concentreren LOG's		Alternatief Verspreiden	
		nulgroei	20% groei	nulgroei	20% groei
Verkeer fijn stof (PM10)	0	0	0	0	0
Verkeer stikstofdioxide (NO2)	0	0	0	0	0
Bedrijfsvoering fijn stof (PM10)	0	0	0	0	0
Bedrijfsvoering Stikstofdioxide (NO2)	0	0	0	0	0
Totaalscore	0	0	0	0	0

Score: ++=zeer positief; +=positief; 0/+ =licht positief; 0=neutraal; 0/- = licht negatief; -=negatief; -- =zeer negatief

Verkeer: fijn stof en stikstofdioxide

Mede gezien de relatief lage (t.o.v. de wettelijke norm) achtergrondconcentraties worden bij een toename van 1 tot 16²³ bedrijven geen knelpunten verwacht met betrekking tot de luchtkwaliteit langs de ontsluitingswegen. Beide alternatieven gaan uit van 535 bestaande IV-bedrijven in en buiten de LOG's. In het alternatief Verspreiden kunnen 100 van de 151 bedrijven in het gehele buitengebied groeien. Hoeveel dit er zijn is afhankelijk het van betreffende scenario. In het alternatief Concentreren LOG's kunnen in het scenario 0% groei enkel de 16 nieuwe bedrijven in de LOG's groeien.

²³ Drie locaties voor nieuwvestiging zijn al ingevuld in Raalte en zijn daarom niet meegenomen in de diverse berekeningen.

De overige IV-bedrijven kunnen niet groeien. In het scenario 20% groei kunnen naast de 16 nieuwe bedrijven ook 36 bestaande bedrijven groeien. De nieuw te vestigen bedrijven in de LOG's en de bestaande bedrijven die kunnen uitbreiden buiten de LOG's leiden tot een verkeerstoename. Aangezien de 535 bestaande IV-bedrijven nu ook al tot vervoersbewegingen leiden, geeft dit relatief weinig extra emissie. Door de minimale bijdrage is het bedrijfsgerelateerde verkeer niet onderscheidend voor de diverse alternatieven en scenario's (zie § 4.5, aspect Verkeer). Dit geldt zowel voor fijn stof als voor stikstofdioxide in het verkeer. De kans op cumulatieve emissies is zeer klein gezien de geringe ontwikkelingsmogelijkheden.

Bedrijfsvoering: fijn stof en stikstofdioxide

TWEE WORST CASE
SITUATIES

Voor de intensieve veehouderij is het aspect fijn stof maatgevend voor de effectbeoordeling. Het aspect stikstofdioxide is van ondergeschikt belang. Een enkel bedrijf in Salland voldoet op dit moment niet aan de gestelde normen voor fijn stof. In het kader van het Regionaal Samenwerkingsprogramma Verbetering Luchtkwaliteit (RSL) zijn in de gemeenten Deventer en Raalte enkele knelpunten geïnventariseerd. Op globale niveau van dit planMER zijn echter deze specifieke normoverschrijdingen niet in de effectbeoordeling meegenomen en kan een oplossing alleen op individueel niveau worden uitgevoerd. Daarom zijn lokale situatie niet specifiek beoordeeld, maar wel twee worst case situaties. Het aspect fijn stof is beoordeeld aan de hand van een standaard varkensbedrijf en een standaard kippenbedrijf. Voor beide typen bedrijf is een worst case situatie doorgerekend. Hierbij is voor het kippenbedrijf wel onderscheid gemaakt tussen de huisvestingssystemen van de kippen, een algemene situatie die ook in Salland voor kan komen. Voor het varkensbedrijf is specifiek een locatie in Salland genomen. De resultaten zijn hieronder weergegeven. Er is voor gekozen om de contouren voor het aantal overschrijdingsdagen fijn stof te presenteren, omdat op grond van de statistische relatie tussen de jaargemiddelde concentratie en het aantal overschrijdingsdagen, de grenswaarde voor het aantal overschrijdingsdagen eerder wordt overschreden dan de grenswaarde voor de jaargemiddelde concentratie. Derhalve is het aantal overschrijdingsdagen maatgevend voor de beoordeling.

Worst case varkenssituatie

VARKENS

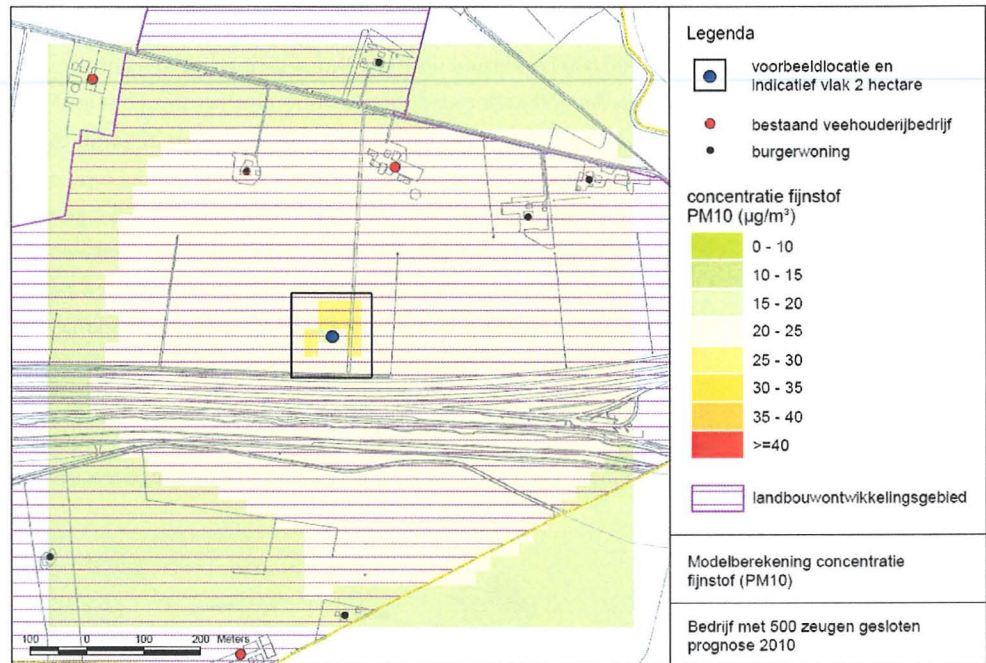
Voor een worst case varkensbedrijf is een voorbeeldbedrijf genomen met 500 zeugen gesloten zonder nabehandeling met een chemische, biologische of gecombineerde luchtwasser. Het betreft een locatie in de gemeente Deventer nabij de snelweg met een hoge achtergrondconcentratie. Hiervoor is een berekening uitgevoerd met het model ISL3a (v2009). Afbeelding 4.17 geeft de concentratie fijn stof rond het bedrijf weer. De achtergrondconcentratie op deze locatie is 19,8 (PM10). Dit geldt voor het grootste deel van Salland. Afbeelding 4.18 toont het aantal overschrijdingsdagen voor fijn stof. Hieruit blijkt dat lokaal het aantal overschrijdingsdagen toeneemt, maar dat de overschrijding van het maximaal toelaatbare aantal van 35 overschrijdingsdagen binnen 50 meter van de stal ligt. Het aantal berekende overschrijdingsdagen op deze locatie is 7,16 dagen (voor zeezout gecorrigeerd).

Bij varkensbedrijven is de geurcontour leidend, en is een afstand van 100 meter dus voldoende.

In bijlage 6 zijn de bedrijven met varkens aangegeven op kaart.

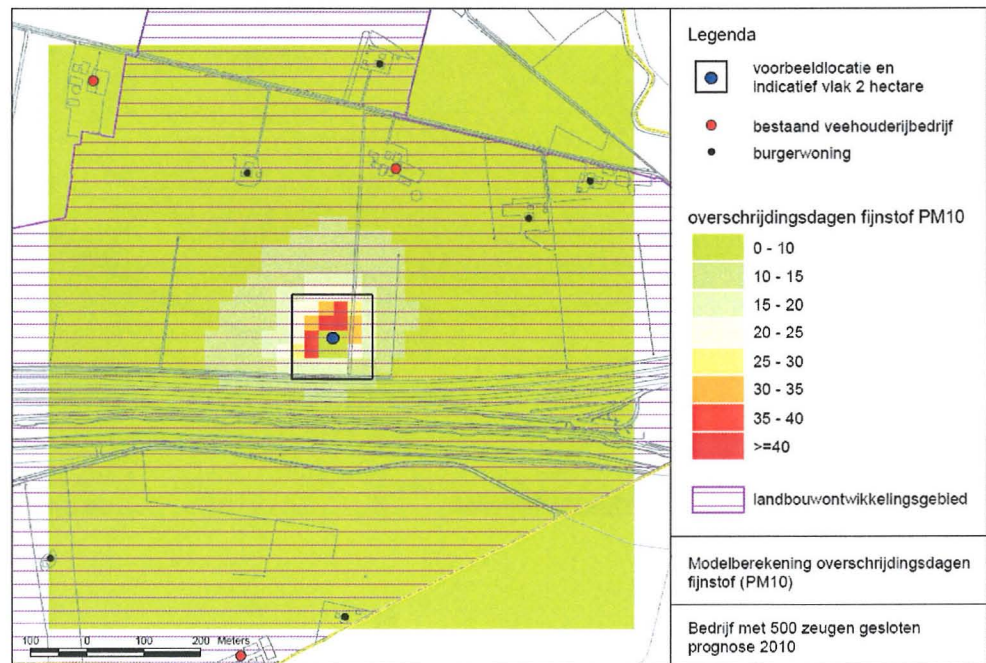
Afbeelding 4.16

Concentratie fijn stof, varkensbedrijf 500 zeugen gesloten zonder nabehandeling.

Afbeelding 4.17

Overschrijdingsdagen concentratie fijn stof, 500 zeugen gesloten zonder nabehandeling.

Worst case pluimveesituatie

PLUIMVEE

Wat betreft de uitstoot van fijn stof zijn de pluimveebedrijven maatgevend²⁴. Daarom is ook voor een kippenbedrijf een voorbeeldbedrijf berekend met het model ISL3a (v2009). Hierbij is uitgegaan van een bedrijf met 100.000 legkippen, waarbij onderscheid is gemaakt tussen de huisvestingssystemen van de kippen. Het betreft een voorbeeldlocatie met een achtergrondconcentratie van 23,1 µg en 15 overschrijdingsdagen. Daarbij is de zeezoutcorrectie meegerekend. Gemiddeld zijn deze waarden in Salland lager, incidenteel ongeveer hetzelfde. De resultaten zijn hieronder weergegeven.

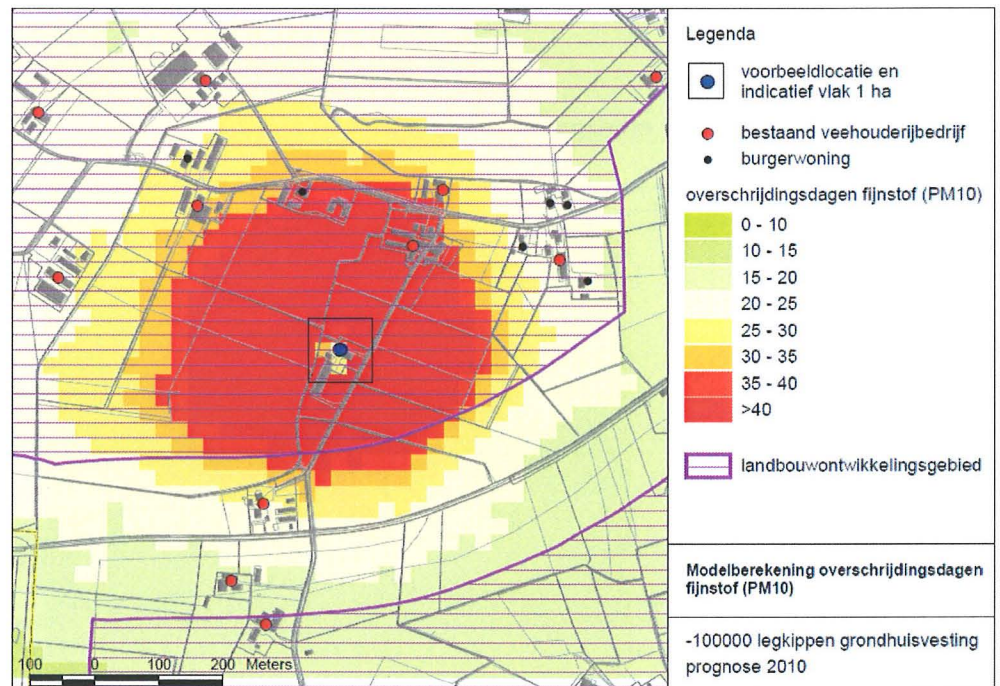
²⁴ SRE Milieudienst, 2009

Bij 100.000 legkippen op grondhuisvesting ligt de contour voor 35 overschrijdingsdagen op ongeveer 250 meter afstand. Bij volièrehuisvesting bevindt de contour zich op 200 meter en bij koloniehuisvesting op minder dan 100 meter afstand. Bij nieuwvestiging van kippen en bij omschakeling naar of uitbreiding van legkippen, zouden dat ongeveer de afstanden tot omliggende objecten en voor het publiek toegankelijke gebieden moeten zijn om geen overschrijding te krijgen. Dit is een noodzakelijke voorwaarde voor het verkrijgen van een vergunning. Indien de afstand te klein is zal er voor een beter stalsysteem (koloniehuisvesting, biologische luchtwassers e.d.) gekozen moeten worden, anders kan er geen vergunning verleend worden. De overschrijdingen zijn lokaal en moeten dan ook lokaal op vergunningsniveau opgelost worden.

In bijlage 6 zijn de bedrijven met pluimvee aangegeven op kaart.

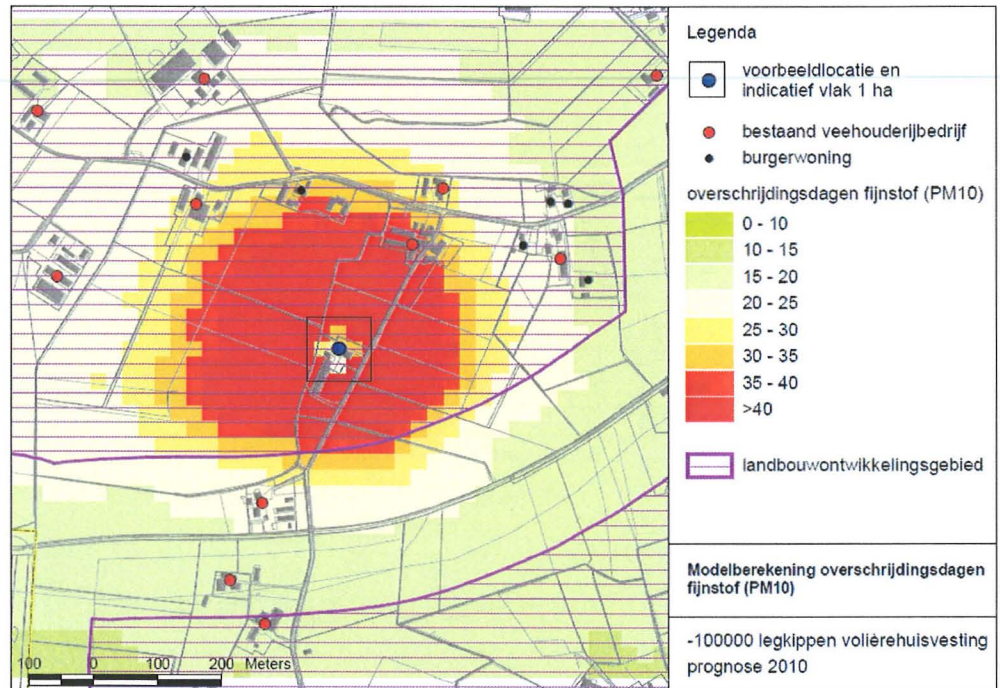
Afbeelding 4.18

Contouren aantal overschrijdingsdagen fijn stof: kippenbedrijf 100.000 kippen grondhuisvesting zonder nabehandeling (peiljaar 2010)

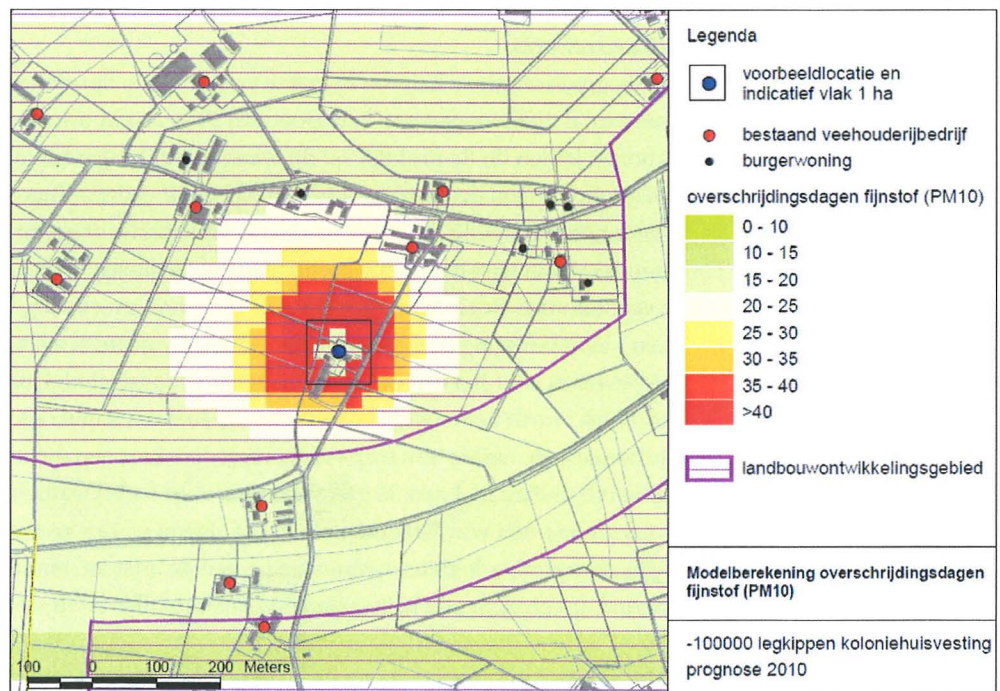
Afbeelding 4.19

Contouren aantal
overschrijdingsdagen fijn stof:
kippenbedrijf 100.000 kippen
volièrehuisvesting zonder
nabehandeling (peiljaar 2010)

Afbeelding 4.20

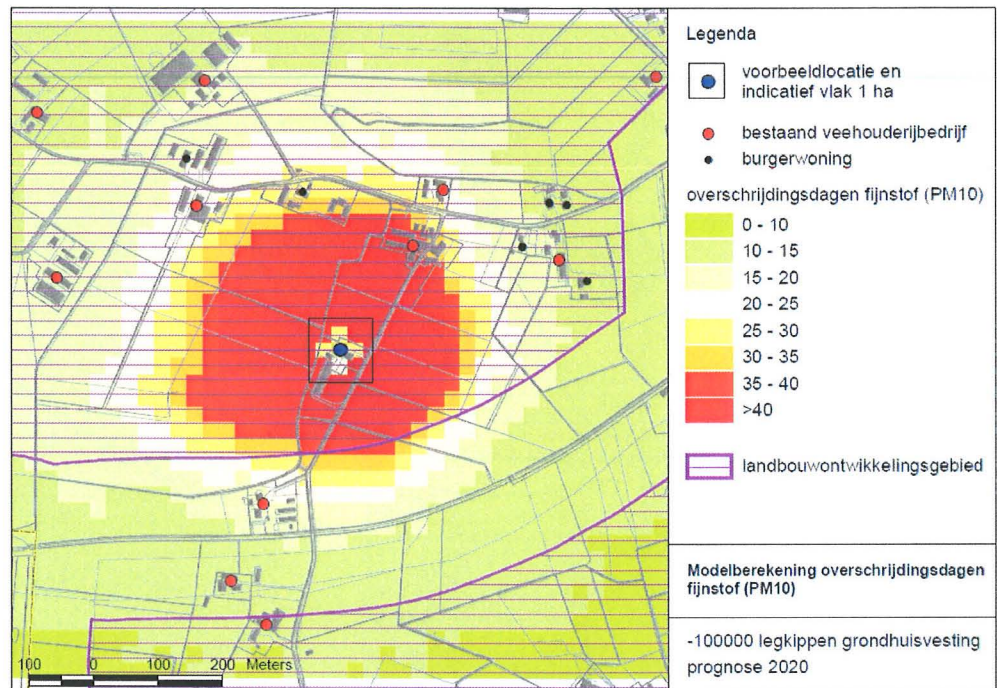
Contouren aantal
overschrijdingsdagen fijn stof:
kippenbedrijf 100.000 kippen
koloniehuisvesting zonder
nabehandeling (peiljaar 2010)

De verwachting is dat de fijn stof concentraties in de toekomst zullen dalen; op onderstaand kaartje met prognose 2020 is de achtergrondbelasting met zo'n 30% gedaald. De contour van 35 overschrijdingsdagen wordt hierdoor ook kleiner.

Afbeelding 4.21

Contouren aantal
overschrijdingsdagen fijn stof:
kippenbedrijf 100.000 kippen
grondhuisvesting zonder
nabehandeling (peiljaar 2020)

Groeiscenario

In de groeiscenario's kan een toename van de totale fijn stofemissies plaatsvinden, doordat het aantal dieren toeneemt. Een groei van 20 % zou in principe tot een 20 % hogere emissie kunnen leiden. In de praktijk zal dit waarschijnlijk lager uitvallen omdat daar waar overschrijdingen dreigen op te treden passende voorzieningen dienen te worden getroffen zoals nabehandeling met een chemische, biologische of gecombineerde luchtwasser. De noodzaak om nabehandelingstechnieken toe te passen bij de realisatie of uitbreiding van veehouderijen wordt onderzocht bij de vergunningverlening van individuele bedrijven. Om een nieuwvestiging of uitbreiding ten aanzien van ammoniak, geur en/of luchtkwaliteit in te passen is over het algemeen een nabehandelingstechniek noodzakelijk. Met een dergelijke techniek wordt het mogelijk de effecten op luchtkwaliteit ook vlak bij de inrichting beperkt te houden en, indien van toepassing, meerdere bronnen dicht bij elkaar in de buurt te situeren. Indien niet aan de grenswaarden voor luchtkwaliteit wordt voldaan, kan de vergunning niet worden verleend. In het algemeen kan gesteld worden dat de schaalvergroting leidt tot vermindering van de uitstoot, omdat grotere bedrijven eerder bereid of verplicht zijn te investeren in betere stallen en in luchtwassers.

Het aandeel puimvee in de totale veestapel in Salland is vrij gering (minder dan 3% van de nge's). Van de 512.000 legkippen zitten er nog 86.000 op batterijhuisvesting. Vanwege de welzijnseisen zullen deze bedrijven om moeten schakelen naar een andere vorm van huisvesting. Hierbij horen veel hogere fijn stof-emissiefactoren. Dit kan leiden tot een toename van de emissie van fijn stof. Ook hiervoor geldt weer dat er pas een vergunning verleend kan worden als aan de grenswaarden voor fijn stof voldaan wordt. In de scenario's is geen rekening gehouden met deze uitbreidingsruimte ten aanzien van fijn stof. Deze is op gemeenteniveau en de globale schaal van het Plan MER ook nauwelijks te bepalen.

Effect nabehandelingstechnieken

Bij toepassing van een chemische of biologische luchtwasser kan de emissie van fijn stof met circa 60% worden gereduceerd. Bij toepassing van de gecombineerde luchtwasser bedraagt de reductie circa 80%. Ter illustratie van het effect van deze nabehandelingstechnieken is in Tabel 4.30 een indicatief voorbeeld gegeven van de reductie van de jaargemiddelde concentratie fijn stof en het aantal overschrijdingsdagen in de omgeving van een varkensbedrijf.

Duidelijk wordt dat een intensieve veehouderij vlak bij de inrichting kan leiden tot aanzienlijke bijdragen, zeker als er geen nabehandelingstechniek wordt toegepast. In de beschreven voorbeeld situatie bedraagt de bijdrage van de inrichting aan de fijn stof concentratie op 10 meter van de inrichting bijna $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$. De extra bijdrage neemt echter heel snel af. Op 25 meter van de inrichting is de extra bijdrage van de inrichting nog maar circa $4 \mu\text{g}/\text{m}^3$ en op 50 meter is de bijdrage nog maar $1 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Met de toepassing van nabehandelingstechnieken zoals een chemische en combiluchtwasser zijn de bijdragen van de inrichting fors minder. Op 10 meter van de inrichting is de bijdrage van een inrichting bij toepassing van een chemische of biologische luchtwasser nog maar circa $8 \mu\text{g}/\text{m}^3$ en bij toepassing van een combiluchtwasser nog maar circa $4 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Toepassing van deze technieken heeft voor een varkensbedrijf in het algemeen als effect dat er geen overschrijdingen meer worden berekend. Als er plaatselijk reeds een hoge achtergrondconcentratie heerst, kan lokaal op korte afstand van de inrichting wel nog een overschrijding optreden. Het invloedsgebied van een pluimveebedrijf is groter, maar ook sterk afhankelijk van toepassing van een nabehandelingstechniek en het type huisvestingsysteem. Het voldoen aan de grenswaarde van een nieuw- of hervestiging wordt getoetst in het kader van de daarvoor benodigde Wm-vergunningaanvraag. De noodzaak om nabehandelingstechnieken toe te passen kan hierbij voorgeschreven worden.

Tabel 4.32

Effect van type luchtreiniging op fijn stof emissie en immissie ($\mu\text{g}/\text{m}^3$ PM10) voor een varkensbedrijf²⁵

Type Lucht-reiniging	Emissie gr/dier/uur	Afstand	Fijn stof		
			Bijdrage aan jaargemiddelde door bedrijf	Jaargemiddelde incl. achtergrondconcentratie*	Overschrijdingsdagen
geen nabehandeling	0,015068	10	19	47	> 35
		25	4	32	≈ 35
		50	1	29	< 35
Chemische of biologische luchtwasser	0,0061	10	8	36	> 35
		25	2	30	< 35
		50	1	29	< 35
Combilucht-wasser	0,0030	10	4	32	≈ 35
		25	1	29	< 35
		50	0	28	< 35

*Uitgaande van een maximale achtergrondconcentratie van $30 \mu\text{g}/\text{m}^3$ in 2010 en exclusief de zeezoutaf trek van $4 \mu\text{g}/\text{m}^3$

²⁵ Deze berekeningen zijn verricht met de Beperkte immissietoets van het RMB versie 3.3. Hierbij is uitgegaan van de emissiecijfers van 2008 voor een gesloten varkensbedrijf met 750 zeugen en bijbehorend aantal biggen en vleesvarkens. In 2009 zijn geactualiseerde emissiecijfers gepubliceerd waardoor iets andere concentraties zullen worden berekend, maar het principe blijft hetzelfde.

**HER- EN NIEUWVESTIGING
MOGELIJK**

Veehouderijen leveren en belangrijke bijdrage aan de luchtkwaliteit, zeker in hun directe omgeving. Hierbij is vooral het soort bedrijf van belang. Met de toepassing van nabehandelingstechnieken wordt het effect van de veehouderijen op de omgeving sterk ingeperkt en is vestiging gezien de heersende achtergrondconcentraties over het algemeen mogelijk, mits er een redelijke afstand wordt aangehouden tot gevoelige objecten (woningen, scholen, ziekenhuizen, speeltuinen en sportvelden) en andere gebieden die voor het publiek toegankelijk zijn. Nieuwe knelpunten worden voorkomen omdat er geen Wm-vergunning wordt afgegeven als niet wordt voldaan aan de eisen uit de Wet milieubeheer (luchtkwaliteitseisen). Daarnaast is ook van belang dat bestaande bedrijven met overschrijding van de normen maatregelen voor reductie toepassen.

4.7.5**MITIGERENDE MAATREGELEN EN LEEMTEN IN KENNIS*****Mitigerende maatregelen***

Gelet op de effectscores, zijn er geen aanvullende maatregelen nodig ten opzichte van de effectbeperkende maatregelen (luchtreiniging) zoals hiervoor beschreven.

Leemten in kennis

De effectscores zijn bepaald op basis van modelberekeningen en expertbeoordeling. De modelberekeningen zijn uitgevoerd voor een standaard bedrijf. In dit stadium zijn onvoldoende gegevens beschikbaar om een betere prognose te maken. Het voldoen aan de grenswaarde van een nieuw- of hervestiging wordt nader getoetst in het kader van de daarvoor benodigde Wm-vergunningaanvraag. Er zijn derhalve geen kennisleemten geconstateerd die van invloed zijn op de oordeel- en besluitvorming.

4.7.6**CONCLUSIE LUCHTKWALITEIT**

De achtergrondconcentratie voor fijn stof en stikstofdioxide ligt onder de grenswaarde. De 20% groei van IV-bedrijven in beide scenario's en de mogelijkheid tot nieuwvestiging van 16 bedrijven in de LOG's leiden tot relatief weinig extra emissie. Het transport van en naar de bedrijven heeft geen relevant effect op de luchtkwaliteit bij de verschillende alternatieven. Zowel voor bestaande als voor nieuwe bedrijven geldt dat deze de normen voor luchtkwaliteit niet mogen overschrijden. Door het voorschrijven van nabehandelingstechnieken en huisvestingsystemen kunnen nieuwe knelpunten worden voorkomen. Nieuwvestiging is hierdoor, gezien de heersende achtergrondconcentraties in de LOG's, mogelijk.

4.8**LANDSCHAP, CULTUURHISTORIE EN ARCHEOLOGIE****WEL BEOORDELING VAN DE
ALTERNATIEVEN, GEEN
BEOORDELING VAN DE
SCENARIO'S**

Bij de beschrijving en de beoordeling van de effecten op het landschap zijn de analyses en scenario's, zoals verwoord in het Landschapsontwikkelingsplan (definitieve visie met uitvoeringsprogramma, 23 september 2008) van de 3 gemeenten, meegenomen.

Gezien de globale en kwalitatieve beoordelingsmethode voor landschap valt 20% extra groei van de intensieve veehouderij weg binnen de nauwkeurigheid van de beoordeling die voor landschap mogelijk is. Het is daarom niet betekenis vol om de scenario's apart te beoordelen voor landschap en cultuurhistorie.

Op basis van de berekeningen van de geurhinder is een globaal beeld gevormd van de gebieden waar groei van IV ruimtelijke gevolgen zal hebben. In ruimtelijke zin kan het verschil tussen de alternatieven als volgt getypeerd worden:

ALTERNATIEF VERSPREIDEN In het alternatief Verspreiden zullen in bepaalde gebieden buiten de LOG's agrarische erven groeien en zal agrarische bebouwing toenemen. Het betreft dan in het bijzonder: de volgende twee gebieden:

- Ten noorden van Luttenberg.
- De driehoek tussen Raalte, Heeten en Broekland.

Deze gebieden zijn bepaald op basis van de kaarten waarop de geurbelasting is aangegeven. Locaties die aanzienlijk zullen ook in landschappelijke zin een wezenlijke verandering ondergaan.

**ALTERNATIEF
CONCENTREREN**

In het alternatief Concentreren LOG's zal in de LOG's meer groei en nieuwvestiging zijn en ontstaan duidelijke clusters. In het bijzonder de volgende zes gebieden zullen hierdoor verschuiven richting een industrieel-agrarisch karakter:

- De LOG's Luttenberg en Haarle.
- Het zuidoostelijke deel van het LOG Elshof.
- Het LOG Middel.
- Het noordelijke deel van het LOG Raalte.
- Het LOG Heeten.
- De LOG's Bathmen, Loo en Pieriksmars.

Ook deze gebieden zijn bepaald op basis van de kaarten met geurbelasting.

In het alternatief AMVB-huisvesting lijken er ruimtelijk geen significante veranderingen ten opzichte van de huidige situatie op te treden.

De overige ontwikkelingen in het buitengebied, naast uitbreiding van de IV, zoals agrarische nevenfuncties en minicampings, hebben naar verwachting ruimtelijk verwaarloosbare gevolgen en zijn niet afzonderlijk beoordeeld.

Een aantal landschappelijke en cultuurhistorische aspecten is niet afzonderlijk beoordeeld omdat gezien de kenmerken van het studiegebied en/of de aard van de te toetsen ingreep redelijkerwijs geen wezenlijke beïnvloeding verwacht hoeft te worden. Dit geldt voor mogelijke effecten op bodemkundige patronen of elementen omdat uitbreiding of nieuwvestiging van agrarische bebouwing slechts over zeer beperkte oppervlaktes invloed heeft op de bodemkundige opbouw. Tevens geldt dit voor de hoofdpatronen in het landschap; de aard en omvang van uitbreiding en nieuwvestiging is zodanig dat karakteristieken van het landschap op een hoog schaalniveau niet onder invloed hiervan staan. De beïnvloeding van landschappelijke patronen of elementen en de fysieke aantasting landschappelijke objecten en elementen wordt behandeld onder de invloed van de alternatieven op de karakteristiek van de diverse gebieden.

4.8.1

LANDSCHAP

Geomorfologische of geologische patronen of elementen***Methodiek***

Op hoofdlijnen wordt nagegaan welke patronen of elementen voorkomen, wat hun landschappelijk ruimtelijke betekenis is en in hoeverre deze beïnvloed worden door de ontwikkelingen in de beide alternatieven. Hierbij wordt zowel een eventuele fysieke beïnvloeding alsook een beïnvloeding van de landschappelijke betekenis van het patroon of element in beschouwing genomen. Het verwijderen, uitbreiden of ontwikkelen van bebouwing heeft echter normaalgezien weinig invloed op de geomorfologie. Effect is denkbaar als de reliëfvormen door uitbreiding minder beleefbaar worden of als de landschappelijke randen van dekzandruggen of andere patronen vervagen. De effectscores zijn bepaald op basis van expertbeoordeling.

Referentiesituatie

Geomorfologisch valt het gebied uiteen in het IJsseldal met zijn stroomruggen en kommen en het de dekzandvlaktes met nattere laagtes. Plaatselijk worden deze vlaktes doorsneden door beekdalvormige laagtes of zijn er hogere, en meer droge, opduikingen in de vorm van dekzandruggen. In het noordelijke en het zuidelijke deel van Salland zijn de geomorfologische patronen duidelijk in het landschap herkenbaar.

Effectbeschrijving en -beoordeling

In zowel het alternatief Concentreren LOG's als het alternatief Verspreiden zal door nieuwe bebouwing mogelijk enige invloed zijn op het karakter en de herkenbaarheid van geomorfologische patronen in het zuidelijke deel van Salland. Dit effect lijkt echter minimaal, omdat de uitbreiding van bebouwing altijd een zeer beperkt oppervlak zal beslaan en daarmee op grootschalige aardkundige patronen als geheel weinig invloed hebben. Dit is neutraal beoordeeld.

Tabel 4.33

Effectbeoordeling:
geomorfologie

	Alternatief Concentreren LOG's	Alternatief Verspreiden
Geomorfologische of geologische patronen of elementen	0	0

Score: ++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; - = negatief; -- = zeer negatief

Mitigerende maatregelen

Indien toch (kleine) effecten optreden zijn mitigerende maatregelen denkbaar in de vorm van zorgvuldige locatiekeuze, vormgeving en inpassing van nieuwe bebouwing. Compensatie van eventuele afname van de landschappelijke herkenbaarheid van de patronen is denkbaar door ruggenstructuren met beplanting te versterken.

Leemte in kennis

Er zijn geen kennisleemten geconstateerd die van invloed zijn op de oordeel- en besluitvorming.

Karakter van gebieden

Methodiek

Het visueel-ruimtelijke karakter van de gebieden waar in één of beide scenario's ontwikkelingen te verwachten zijn, is op hoofdlijnen getypeerd. Vervolgens is nagegaan in hoeverre dit karakter beïnvloed wordt door de ontwikkelingen in de beide scenario's. De effectscores zijn bepaald op basis van expertbeoordeling.

Referentiesituatie

Ten noorden van Luttenberg

Dit gebied wordt gekenmerkt door een oud bebouwingslint op de overgang van de hogere naar de lagere delen van de dekzandvlakte. Het schanenbroek ten noorden van dit lint kent een markante landschappelijke openheid.

De driehoek tussen Raalte, Heeten en Broekland.

Ook dit gebied maakt deel uit van het dekzandvlakte en dekzandlaagten gebied. Het wordt gekruist door diverse waterlopen en kent een aantal markante boscomplexen. Overwegend heeft het een gemiddelde schaal.

De LOG's Luttenberg en Haarle

Ook deze gebieden maken deel uit van het dekzandvlakte en dekzandlaagten gebied. Hierbij kent het noordelijke LOG een iets meer afwisselend en besloten karakter passend bij de oudere structuren van de dekzandvlakte. Het zuidelijke LOG heeft een meer open en uniform karakter passend bij de jonge ontginning van de dekzandlaagte.

Het zuidoostelijke deel van het LOG Elshof

Dit gebied maakt deel uit van het rivierkommengebied en kent een hierbij horende typische openheid met bouselementen. De zogenaamde mengelgronden vormen hierbinnen een typische rugstructuur met een iets dichter karakter.

Het LOG Middel

Dit gebied ligt op de overgang van het rivierkommengebied naar het dekzandvlakte en dekzandlaagten gebied. Het westelijke deel is hierdoor open terwijl het oostelijke deel, ook door diverse bouselementen, meer besloten is. Op de rugstructuren liggen hier enkele, ruimtelijk nog slechts beperkt aanwezige escomplexen.

Het noordelijke deel van het LOG Raalte

Ook dit LOG ligt binnen het dekzandvlakte en dekzandlaagten gebied en heeft als opvallend kenmerk een heldere structuur van oost-west lopende, beplante "dijken". (verhoogd aangelegde wegen binnen het van oorsprong natte gebied) Binnen deze structuur is sprake van een opvallende openheid.

Het LOG Heeten

Dit gebied ligt op de overgang van het dekzandruggengebied in het westen naar het dekzandvlakte en dekzandlaagten gebied in het oosten. Op de ruggen in het westelijke deel wisselen escomplexen en bouselementen elkaar af en kent het gebied een zekere beslotenheid. Het jongere oostelijke deel is wat meer open en kent een rechtlijnige ontginningsstructuur.

De LOG's Bathmen, Loo en Pieriksmars

Het LOG Bathmen maakt deel uit van het dekzandruggengebied en valt samen met de overgang naar het beekdal van de Schipbeek. Op de ruggen rijgen escomplexen zich aaneen maar is door beplanting, erven, bosjes, en boscomplexen ook sprake van een zekere beslotenheid.

Het LOG Loo/Pieriksmars (waarvan het grootste gedeelte buiten Salland ligt) behoort merengedeeltelijk tot het dekzandvlakte en dekzandlaagten gebied. De jonge ontginning van het natte gebied is duidelijk rechtlijnig en open. De zware bosbeplanting parallel aan de Schipbeek vormt hierbinnen een markant structurelement.

Effectbeschrijving en -beoordeling

In algemene zin kan gesteld worden dat het agrarisch landschap in Salland, vooral in de minder open delen, redelijk goed nieuwe agrarische bebouwing, ook grootschalige, kan opnemen. Het groene raamwerk, met op specifieke plaatsen meer uitgesproken openheid, is redelijk robuust en de zichtbaarheid van bebouwingselementen is "van nature" niet heel groot. Hiernaast biedt het landschap ruime mogelijkheden voor landschappelijke inpassing in de vorm van beplantingselementen als groen tegenwicht. Wel moet opgemerkt worden dat de oude escomplexen en karakteristieke openheid van kommen en natte ontginningen om voorzichtigheid vragen; met name de escomplexen zijn momenteel weliswaar niet meer altijd duidelijk herkenbaar maar vertegenwoordigen wel een waarde en potentie die zich slecht verhoudt tot nieuwe bebouwing en, in het geval van open essen, tot op inpassing gerichte beplanting.

In het alternatief Verspreiden zal, dankzij de beperktere groei, het "opnamevermogen" van het landschap en de spreiding van nieuwe bebouwing, slechts beperkte beïnvloeding plaatsvinden. Wel zijn ontwikkelingen hier gedeeltelijk gekoppeld aan oudere structuren, wat om zorgvuldige inpassing vraagt. Dit is in het bijzonder het geval ten noorden van Luttenberg.

In het alternatief Concentreren LOG's zullen diverse gebieden, door het op korte afstand van elkaar voorkomen van uitbreiding, behoorlijk beïnvloed kunnen worden in karakter en openheid. In het bijzonder de escomplexen in de LOG's Middel, Heeten, Bathmen en Loo/Pieriksmars kunnen hierdoor aangetast worden.

Tabel 4.34

Effectbeoordeling: karakter van gebieden

	Alternatief Verspreiden	Alternatief Concentreren LOG's
Ten noorden van Luttenberg	--	0
De driehoek tussen Raalte, Heeten en Broekland.	-	0
De LOG's Luttenberg en Haarle	0	-
Het zuidoostelijke deel van het LOG Elshof	0	-
Het LOG Middel	0	--
Het noordelijke deel van het LOG Raalte	0/-	-
Het LOG Heeten	0	--
De LOG's Bathmen, Loo en Pieriksmars	0	--
Totaal	0/-	-

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; -- = zeer negatief

Mitigerende maatregelen

Mitigatie is mogelijk door de agrarische bebouwing een zo rustig en eenvoudig mogelijk karakter te geven en in schaal zoveel mogelijk op bestaande bebouwing aan te laten sluiten. Hierbij kan gedacht worden aan:

- Lage goothoogte.
- Gedekte kleuren.
- Afzien van "decoratieve gevelindelingen".
- Zorgvuldig opstellen van "randtechniek" zoals silo's.
- Voldoende afstand bewaren tot infrastructuur en bebouwing.
- Zo min mogelijk verharding rondom.

Een grote goothoogte leidt tot agrarische bebouwing met een nadrukkelijk zichtbare grootschaligheid en een dominante aanwezigheid in het landschap...

waar een lage goothoogte het schaalcontrast beperkt en de bebouwing meer vanzelfsprekend in het landschap op doet gaan.

Daarentegen leiden "decoratieve gevelindelingen" mogelijk gericht op het verhullen van de schaal, juist tot een onrustig beeld en daardoor tot een meer nadrukkelijke aanwezigheid in het landschap.

"Randtechniek" zoals silo's kan nadrukkelijker het beeld bepalen dan de bebouwing zelf, ook draagt deze in versterkte mate bij aan een industrieel agrarisch karakter; de plaatsing van deze elementen vraagt dus verscherpte aandacht.

Inpassing is mogelijk door:

- Erfbeplanting.
- Afzien van erfbeplanting in waardevol open gebied.
- Wegbeplanting.
- Groen tegenwicht in de vorm van kleine landschapselementen.
- Voorkomen te sterke schaalcontrasten.
- Voorkomen hoge elementen.
- Eenvoud in ontwerp en uitvoering.
- Afstemming in kleur en materiaalgebruik.

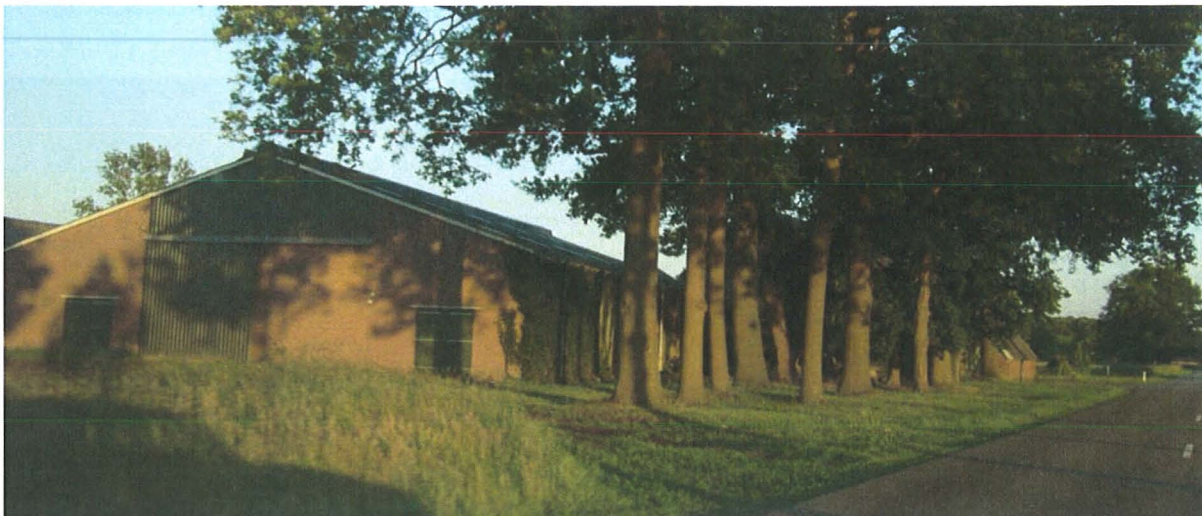
Erfbeplanting kan bijdragen aan een groen karakter en opname in het landschap.

Erfbeplanting kan een erf zelfs de verschijningsvorm van een bosje aan doen nemen. Los van een "authenticiteitsvraagstuk" is de wenselijkheid hiervan sterk afhankelijk van de landschappelijke karakteristiek van het gebied.

In het bijzonder als sprake is van waardevolle openheid – zoals bij dit oud bouwland – is terughoudendheid met inpassende beplanting geboden omdat deze de ruimtelijke structuur wezenlijk aan kan tasten. In dit specifieke geval is de zichtbaarheid van de bebouwing minder storend dan een eventuele beplanting die de heldere ruimte op zou knippen.

Kwalitatieve en voldoende “stevige” beplanting kan een groen tegenwicht voor bebouwing bieden en zo voor een goede opname in de omgeving zorgen zonder dat de bebouwing aan het oog onttrokken wordt.

Zelfs een enkele boom kan veel verschil maken voor hoe bebouwing, erf en landschap met elkaar samenhangen en een belangrijke bijdrage leveren aan afstemming in sfeer en schaal.

Materiaalkeuze kan bepalend zijn voor de sfeer van agrarische bebouwing, terughoudendheid en een scherp oog voor misplaatst historiserend ontwerpen is echter geboden.

Voor de inpassing van agrarische bebouwing wordt in het bijzonder ook verwezen naar de studie "Over stallen gesproken" die met betrekking tot dit onderwerp door het Oversticht verricht is.

Leemten in kennis

Er zijn geen kennisleemten geconstateerd die van invloed zijn op de oordeel- en besluitvorming.

Maat en schaal voor openheid en beslotenheid

Methodiek

Bepaald is welke gebieden een karakteristieke en waardevolle openheid of beslotenheid kennen, vervolgens is nagegaan in hoeverre deze door de verschillende alternatieven beïnvloed wordt.

Referentiesituatie

Van waardevolle openheid is in het bijzonder sprake bij de oud bouwlanden op de dekzandruggen.

Effectbeschrijving en -beoordeling

In het alternatief Concentreren LOG's kunnen de escomplexen bij Olst (LOG Middel), Nieuw Heeten (LOG Heeten) en Bathmen (LOG's Bathmen, Loo en Pieriksmars aangetast worden door nieuwe bebouwing.

Tabel 4.35

Effectbeoordeling: maat en
schaal openheid en
beslotenheid

	Alternatief Verspreiden	Alternatief Concentreren LOG's
Ten noorden van Luttenberg	0	0
De driehoek tussen Raalte, Heeten en Broekland.	0	0
De LOG's Luttenberg en Haarle	0	0
Het zuidoostelijke deel van het LOG Elshof	0	0
Het LOG Middel	0	-
Het noordelijke deel van het LOG Raalte	0	0
Het LOG Heeten	0	-
De LOG's Bathmen, Loo en Pieriksmars	0	-
Totaal	0	0/-

Score: ++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; - = negatief; - - = zeer negatief

Mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen zijn voor de hierboven genoemde effecten niet mogelijk.

Leemte in kennis

Er zijn geen kennisleemten geconstateerd die van invloed zijn op de oordeel- en besluitvorming.

4.8.2

CULTUURHISTORIE

Beïnvloeding van (de context van) historische bouwwerken

Methodiek

De effecten op landschap, zoals in de vorige paragraaf beschreven, vormen tevens een beschrijving van de effecten op de historisch geografische waarden van de diverse gebieden. Daarbij is het uitgangspunt dat historisch geografische waarden zoals wegen- en verkavelingspatronen niet door de uitbreiding van agrarische bebouwing beïnvloed zullen worden. Aanvullend wordt hier het effect op historisch bouwkundige waarden nagegaan.

Referentiesituatie

In het bijzonder de oudere ontginningen op de dekzandruggen kennen een concentratie van cultuurhistorisch waardevolle bebouwing.

Effectbeschrijving en -beoordeling

In het alternatief Concentreren LOG's kan de context van bebouwing rondom de escomplexen bij Olst (LOG Middel), Nieuw Heeten (LOG Heeten) en Bathmen (LOG's Bathmen, Loo en Pieriksmars) beïnvloed worden door nieuwe bebouwing, waarmee met name de ensemblewaarde afneemt.

Tabel 4.36

Effectbeoordeling: historische bouwwerken

	Alternatief Verspreiden	Alternatief Concentreren LOG's
Ten noorden van Luttenberg	0	0
De driehoek tussen Raalte, Heeten en Broekland.	0	0
De LOG's Luttenberg en Haarle	0	0
Het zuidoostelijke deel van het LOG Elshof	0	0
Het LOG Middel	0	-
Het noordelijke deel van het LOG Raalte	0	0
Het LOG Heeten	0	-
De LOG's Bathmen. Loo en Pieriksmars	0	-
Totaal	0	0/-

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; -- = zeer negatief

Mitigerende maatregelen

Mitigatie is wellicht mogelijk middels inpassingsmaatregelen zoals beschreven onder landschap.

Leemte in kennis

Er zijn geen kennisleemten geconstateerd die van invloed zijn op de oordeel- en besluitvorming.

4.8.3

ARCHEOLOGIE

Methodiek

Voor het onderdeel archeologie wordt beoordeeld in hoeverre aantasting van archeologische waarden plaatsvindt. Deze beoordeling vindt kwalitatief plaats. Omdat er voor de drie gemeenten nog geen archeologische verwachtingskaarten definitief vastgesteld zijn en het karakter van een planMer globaal is, is besloten geen uitgebreid bureauonderzoek uit te voeren. Om de archeologische potentie van het plangebied te bepalen, wordt gebruik gemaakt van provinciale verwachtingenkaart en de beleidsnota Archeologie van de gemeente Raalte (concept).

Beleidskader

Verdrag van Malta (1992)

Sinds enkele jaren vormt archeologisch onderzoek een standaard onderdeel van bijna alle ruimtelijke ontwikkelingen. Dit is het gevolg van de implementatie van het Verdrag van Malta (1992), waarin de Europese lidstaten zijn overeengekomen het archeologische erfgoed als bron van het Europees gemeenschappelijk geheugen en als middel voor geschiedkundige en wetenschappelijke studie beter te beschermen. Het Verdrag regelt de bescherming van archeologisch erfgoed in de bodem, de inpassing ervan in de ruimtelijke ontwikkeling en de financiering van opgravingen. Het Verdrag van Malta verplicht lidstaten van de EU op zorgvuldige wijze om te gaan met in de bodem aanwezige archeologische waarden, waarbij de bodemverstorende partij de kosten van het archeologische onderzoek draagt.

Wet op de Archeologische Monumenten Zorg (WAMZ; 2007)

Op 1 september 2007 is de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wamz) in werking getreden. Deze wet omvat de implementatie in de Nederlandse wetgeving van het Verdrag van Malta. Onderdeel van de Wamz is de wijziging van de Monumentenwet 1988, de Woningwet, de Wet milieubeheer en de Ontgrondingenwet. De Wamz verplicht gemeenten om in het kader van bestemmingsplannen en vrijstellingen, als bedoeld in de nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening (Wro, juli 2008) rekening te houden met aanwezige, dan wel te verwachten archeologische waarden. Hiertoe kunnen in bestemmingsplannen bouw- en aanlegvoorschriften worden opgenomen.

In het geval belangrijke archeologische waarden als gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen en hieruit voortvloeiende bodemverstoringen niet in de bodem behouden kunnen blijven, dienen deze te worden veiliggesteld i.c. opgegraven te worden. Als behoud niet mogelijk is, moet er voor worden zorg gedragen dat de informatie die in de bodem zit niet verloren gaat. Dit houdt een onderzoeksverplichting in, die kan leiden tot een volledige, wetenschappelijke opgraving van de aanwezige resten. Om behoud in situ als prioriteit te stellen, wordt gestreefd naar het volwaardig meewegen van het archeologisch belang in planologische besluitvormingsprocessen door dit aspect al vanaf het begin bij de planvorming te betrekken.

Referentiesituatie

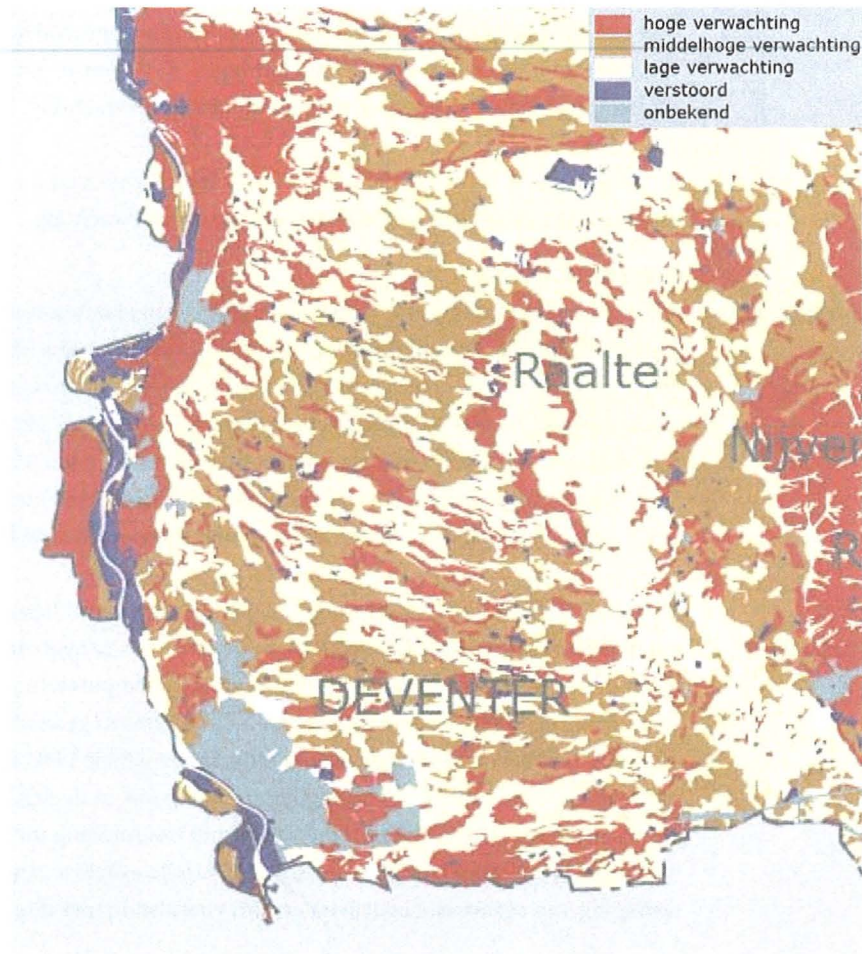
In het plangebied komt een aantal archeologisch waardevolle gebieden voor. Het betreft hier onder andere grafheuvels, resten van landhuizen en gebieden met sporen van bewoning uit de steen-/bronstijd. De door de ijstijd gecreëerde stuwwal (Sallandse euvelrug) was in het verleden een belangrijke vestigingsplaats.

Op verschillende locaties binnen het plangebied zijn vindplaatsen bekend uit de Steentijd (13.000 v. Chr.-1800 v. Chr). Het gaat met name om vuurstenen artefacten uit het Laat-Paleolithicum tot in het Mesolithicum die wijzen op de aanwezigheid van kampementen. Resten van nederzettingen uit de metaaltijden (1800-100 n. Chr) zijn o.a. aangetroffen rond Zegge en Heeten. Ook zijn hier resten van een urnenveld opgegraven. Het aantal vindplaatsen uit de Romeinse tijd en vroege en volle Middeleeuwen is beperkt. Ondanks het beperkte aantal vindplaatsen, zijn wel archeologische waarden uit deze tijd te verwachten.

Op de archeologische verwachtingenkaart van de provincie staan de gebieden aangegeven waar archeologische sporen worden verwacht, maar waar deze tot nu toe nog niet zijn aangetoond. Delen van het plangebied hebben een middelhoge en hoge trefkans of verwachtingswaarde voor het aantreffen van archeologische resten in de bodem. Dit is weergegeven in onderstaande afbeelding. Onder de afbeelding is de archeologische verwachting beschreven per landschapseenheid.

Afbeelding 4.1

Archeologische
verwachtingskaart provincie
Overijssel.

Aan de voet van de stuwwallen werden in de Middeleeuwen agrarische nederzettingen zoals Luttenberg aangelegd met de nabijgelegen bouwlanden op de gordeldekzanden. Op stuwwallen zelf worden vaak resten van kampementen uit de steentijd aangetroffen evenals prehistorische grafstructuren. In ieder geval vanaf de metaaltijden lijken nederzettingen zich eerder aan de voet dan op de stuwwal te bevinden. De stuwwallen hebben een middelhoge archeologische verwachting.

De gordeldekzandruggen (overgangsgebied tussen stuwwal en lager gelegen dekzandgebied) zijn nederzettingslocaties geweest, in ieder geval vanaf de metaaltijden en hebben een hoge archeologische verwachting. Ook de hoge en brede dekzandruggen die zich van noord naar zuid uitstrekken van Raalte naar Heeten hebben een hoge archeologische verwachtingswaarde. Er worden zowel nederzettingslocaties als akkersystemen aangetroffen. Ook liggen veel laatmiddeleeuwse boerderijen langs de randen van de hoge dekzandruggen.

Op de lage dekzandruggen kunnen (jacht)kampementen van jagers-verzamelaars verwacht worden. Ook kunnen deze ruggen gedurende drogere periodes in gebruik zijn geweest als woonplaats gedurende de Midden Bronstijd en Late IJzertijd/Vroeg Romeinse tijd. De lage dekzandruggen hebben een middelhoge tot hoge archeologische verwachting.

Tussen Heino en Raalte ligt een langgerekt stuifzandgebied met een oost-west oriëntatie. Het oorspronkelijke bodemprofiel is op veel plaatsen geërodeerd. Een deel is echter afgedekt door stuifzand en bewaard gebleven. Ter plaatse van paleobodems heeft het stuifzandgebied een middelhoge archeologische verwachting.

De overige delen van het plangebied, zoals de dekzandvlakten, de dalvormige laagtes en de dekzandlaagtes hebben een lage archeologische verwachting.

Effectbeoordeling

ALTERNATIEF VERSPREIDEN

Binnen het alternatief Verspreiden worden de vrijgekomen rechten verdeeld over andere, bestaande locaties. De uitbreiding van de bestaande locaties (de zogenaamde groeiers) zal gepaard gaan met bodemversturende activiteiten en zijn dus in potentie schadelijk voor eventueel aanwezige archeologische waarden. De groeiers zijn binnen het gehele buitengebied aanwezig. Onbekend is hoeveel uitbreidingen plaatsvinden binnen gebieden met hoge archeologische waarden en/of binnen AMK terreinen. Negatieve effecten op archeologische waarden kunnen daarom niet uitgesloten worden.

ALTERNATIEF CONCENTREREN LOG'S

Binnen het alternatief Concentreren LOG's worden zowel bestaande locaties uitgebreid als nieuwe vestigingen gerealiseerd binnen de daarvoor aangewezen LOG's. Dit zal gepaard gaan met bodemversturende activiteiten en is dus in potentie schadelijk voor eventueel aanwezige archeologische waarden. De LOG's bestaan gedeeltelijk uit gebieden met een hoge archeologische verwachtingswaarde. In het gehele LOG komen groeiers en blijvers voor. In de LOG's Raalte en Luttenberg (en mogelijk in de LOG's van gemeente Olst-Wijhe en Deventer) komen AMK terreinen voor met een melding uit het Mesolithicum. Aantasting van archeologische waarden is afhankelijk van de exacte locaties van uitbreiding en vestiging van agrarische bedrijven en kan vooralsnog niet uitgesloten worden.

De effecten van beide alternatieven op archeologische waarden worden negatief beoordeeld. Zowel binnen als buiten de LOG's zijn diverse gebieden met hoge archeologische waarden aanwezig. Momenteel kan niet exact worden ingeschat hoeveel uitbreidingen plaatsvinden binnen gebieden met hoge archeologische waarden bij het Alternatief Verspreiden en hoeveel uitbreidingen/nieuwvestigingen plaatsvinden binnen gebieden met hoge archeologische waarden bij het Alternatief Concentreren LOG's. Hierdoor kan geen onderlinge vergelijking gemaakt worden. Bij beide alternatieven is de kans op negatieve effecten op archeologische waarden aanwezig en afhankelijk van de daadwerkelijk locaties van uitbreiding en/of nieuwvestiging.

Er is geen verschil in beoordeling voor het scenario 0% groei en het scenario 20% groei. Bij 0% groei is sprake van een herverdeling van de bestaande NGE's, wat kan betekenen dat individuele bedrijven toch groeien en uitbreiden, met bijbehorende bodemverstoringen. Daarom is in de beoordeling geen verschil gemaakt tussen beide scenario's.

Tabel 4.37

Effectbeoordeling archeologie

	Referentie-situatie	Alternatief Verspreiden		Alternatief Concentreren LOG's	
		0% groei	20% groei	0% groei	20% groei
Aantasting archeologische waarden	0	-	-	-	-
Totaal	0	-	-	-	-

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; -- = zeer negatief

Mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen, in de zin van het creëren of elders aanbrengen van archeologische waarden (zowel grondsporen als voorwerpen), zijn in principe niet mogelijk.

Archeologische waarden kunnen beschermd worden door de bodem, waarin deze waarden zich bevinden, onaangetaast te laten (behoud *in situ*). Indien dit niet mogelijk is, is slechts het documenteren van de te vernietigen waarden een optie (behoud *ex situ*).

Leemten in kennis

Een inherent probleem voor archeologie is dat het onderzoek gebaseerd wordt op beperkte informatie en aannamen. Totdat de bodem wordt opengelegd is het in feite niet te bepalen of archeologische waarden aanwezig zijn, wat de conservering ervan is, etc. Er wordt daarom in het bureauonderzoek slechts gesproken over verwachtingen. Het is voor dit PlanMER echter een stap te ver om een veldonderzoek uit te voeren. Voor de Besluit-MER/bestemmingsplan is het echter wel van belang/verplicht om op locaties met een hoge archeologische potentie archeologisch veldonderzoek uit te voeren om deze kennislacunes te vullen.

In de bestemmingsplannen is een aanlegvergunningstelsel opgenomen voor alle gebieden met een middelhoge of hogere verwachtingswaarde, inclusief de verplichting tot archeologisch onderzoek. Daardoor is de kans op aantasting van archeologische waarden door uitbreidingen op en rond agrarische bedrijven zoveel mogelijk beperkt binnen de mogelijkheden die de bestemmingsplannen bieden.

Bodemingrepen in gebieden met middelhoge en hoge archeologische waarden dienen archeologisch te worden begeleid. Bij grootschalige bodemingrepen dient een archeologisch vooronderzoek te worden uitgevoerd. In archeologisch waardevolle gebieden en terreinen met een hoge en middelhoge archeologische verwachtingswaarde moeten ongewenste bodemberoeringen vermeden worden. Nader onderzoek kan aantonen dat beroering van de bodem in deze waardevolle gebieden en terreinen toch mogelijk is.

4.8.4

CONCLUSIE LANDSCHAP, CULTUURHISTORIE EN ARCHEOLOGIE

GEOMORFOLOGIE:

Geen effecten

In zowel het alternatief Concentreren LOG's als het alternatief Verspreiden kan door nieuwe bebouwing mogelijk enige invloed ontstaan op het karakter en de herkenbaarheid van geomorfologische patronen in het zuidelijke deel van Salland. Dit effect lijkt echter verwaarloosbaar en bovendien niet onderscheidend.

<p>KARAKTER VAN GEBIEDEN: Negatieve effecten op een aantal locaties. Inpassing belangrijk.</p>	<p>In algemene zin kan gesteld worden dat het agrarische landschap in Salland redelijk goed, vooral in de minder open delen, nieuwe agrarische bebouwing, ook grootschalige, kan opnemen. In het alternatief Verspreiden zal dankzij de beperktere groei, het "opnamevermogen" van het landschap en de spreiding van nieuwe bebouwing slechts beperkt beïnvloeding plaatsvinden. Wel zijn ontwikkelingen hier gedeeltelijk gekoppeld aan oudere structuren, wat om zorgvuldige inpassing vraagt. Dit is in het bijzonder het geval ten noorden van Luttenberg. In het alternatief Concentreren LOG's worden diverse gebieden door het op korte afstand van elkaar voorkomen van uitbreiding behoorlijk beïnvloed in karakter en openheid. In het bijzonder de escomplexen in de LOG's bij Olst, Nieuw Heeten en Bathmen kunnen hierdoor aangetast worden.</p>
<p>MAAT EN SCHAAL: Licht negatieve invloed op een aantal locaties</p>	<p>In het alternatief Concentreren LOG's kunnen de escomplexen bij Olst, Nieuw Heeten en Bathmen aangetast worden door nieuwe bebouwing.</p>
<p>HISTORISCHE BOUWWERKEN: Licht negatieve invloed op een aantal locaties</p>	<p>In dit alternatief kan ook de context van bebouwing rondom de escomplexen bij Olst, Nieuw Heeten en Bathmen beïnvloed worden door nieuwe bebouwing, waarmee met name de ensemblewaarde afneemt.</p>
<p>ARCHEOLOGIE: Negatieve effecten in het gehele gebied mogelijk</p>	<p>Uitbreiding van bestaande locaties of ontwikkelingen van nieuwe locaties zal gepaard gaan met bodemverstorende activiteiten, zowel binnen als buiten de LOG's. Zowel binnen als buiten de LOG's zijn diverse gebieden met hoge archeologische waarden aanwezig. Bij beide alternatieven is de kans op negatieve effecten op archeologische waarden aanwezig. Concrete effecten zijn afhankelijk van de daadwerkelijk locaties van uitbreiding en/of nieuwvestiging.</p>

4.9

WATER

In het plangebied zijn meerdere grondwaterbeschermingsgebieden, waterwingebieden en boringvrije zones aanwezig.

Referentiesituatie en alternatieven

Afbeelding 4.23 geeft een overzicht van de beschermde gebieden met betrekking tot bodem en water. Hieruit blijkt dat in het buitengebied van de drie gemeenten zich (vrijwel) geen bijzondere functies of kwaliteiten bevinden.

In Salland zijn meerdere grondwater- en milieubeschermingsgebieden aanwezig:

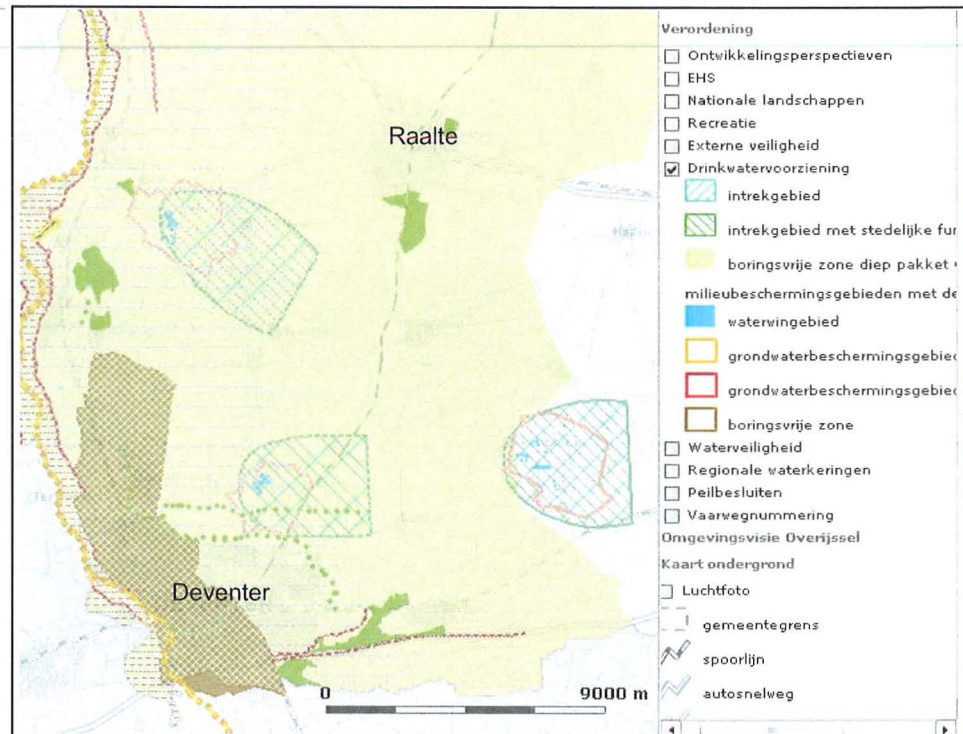
- Boerhaar (nabij Wijhe).
- Schalkhaar (ten oosten van de stad Deventer).
- Diepenveen (ten noorden van de stad Deventer)
- Deventer (Ceintuurbaan en Zutphenseweg)
- Espelose broek (oostkant gemeente Deventer, grotendeels gemeente Rijssen-Holten).

Deze gebieden zijn tevens intrekgebieden. Tussen Deventer en het grondwaterbeschermingsgebied Schalkhaar is tevens een primair watergebied te vinden. De westkant van Deventer is een boringvrije zone voor drinkwater. Bijna heel Salland is een boringvrije zone voor het diepe pakket. Dit is zichtbaar op Afbeelding 4.23. In al deze gebieden dient geen uitspoeling naar het grond- en oppervlaktewater voor te komen. Het uitvoeren van een watertoets wordt niet noodzakelijk geacht.

Afbeelding 4.22

Beschermingsgebieden in Salland²⁶.

Aanvullend op de legenda:
Groen=primair watergebied

Voor alle Natura 2000-gebieden worden momenteel beheerplannen opgesteld. Het beheerplan voor het Boetelerveld is in concept beschikbaar. In deze concept-versie wordt tevens ingegaan op bodem en water.

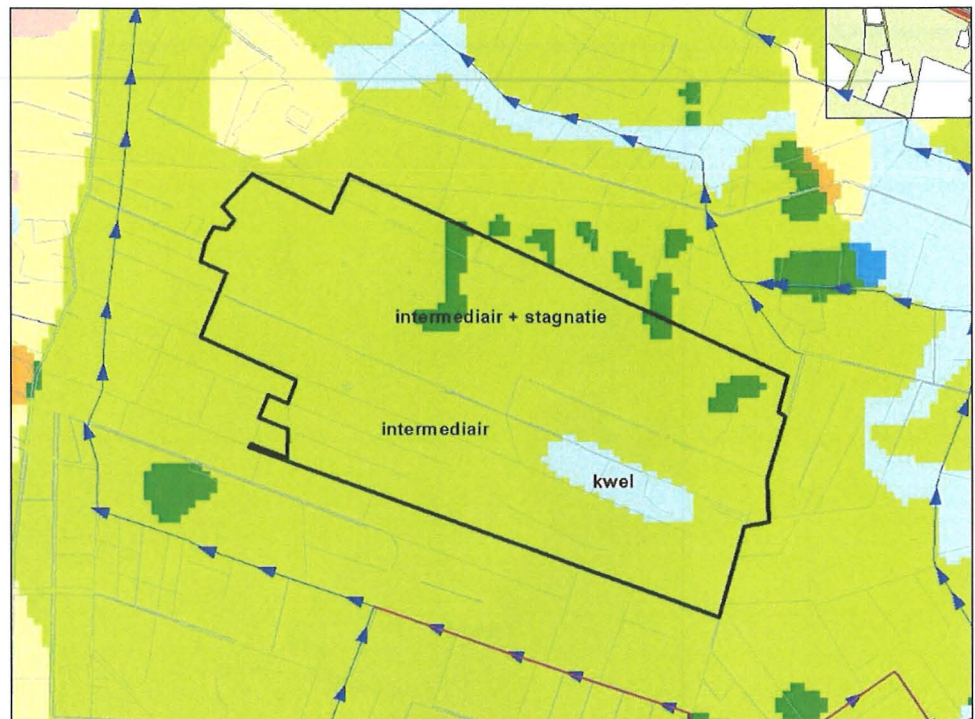
**CONCEPT BEHEERPLAN
BOETELERVELD**

De bodem van het gebied bestaat uit leemhoudend dekzand, met leemlaagjes, waarin zich veldpodzolen hebben ontwikkeld. In een klein deel komt beekerdgrond voor. De stroming van het freatisch grondwater onder het Boetelerveld is noord westelijk gericht. Het Boetelerveld is voor het grootste deel intermediair gebied waarin de afvoerloze dekzandlaagte water stagneert. In de dalvormige dekzandlaagte en bij het Grote Rietgat en bij het Kleine Turfgat is sprake van lokale kwel. Door de sterke ontwatering in de omgeving zakken de grondwaterstanden in het voorjaar te vroeg en te diep weg terwijl in de winter een sterke stagnatie van regenwater optreedt door de aanwezigheid van leemlaagjes in het dekzandpakket die de wegzijging vertragen. In het Boetelerveld worden alleen freatische grondwaterstanden gemeten.

²⁶ <http://gisopenbaar.overijssel.nl/website/omgevingsvisie/omgevingsvisie.html> (27-10-09)

Afbeelding 4.23

Overzicht van kwel en stagnatie van het freatische grondwater (Bron: Concept beheerplan Boetelerveld, 6 augustus 2009)

Eén van de habitattypen in het gebied is het habitatype H3130: Zwak gebufferde vennen. In de huidige situatie is er één zwak gebufferd ven dat voldoet aan de eisen voor dit habitatype. Dit ven, het Grote Rietgat, ligt aan de oostzijde van het gebied en bevindt zich oostelijk van het gebied met kwel in Afbeelding 4.23. Voor dit habitatype is waterkwaliteit belangrijk. Voor het behoud van de kwaliteit van de zwakgebufferde vennen is het noodzakelijk dat eutrofiering van het ven voorkomen wordt door de bladinvall te beperken. Eveneens is het belangrijk dat de vereiste abiotische omstandigheden worden nagestreefd. Voor het behoud van de oppervlakte zijn geen maatregelen noodzakelijk. Ter plaatse van de kwel komt onder andere vochtige heide voor. Dit komt ook verspreid over het gebied voor. De vochtige heide wordt veelal ingesloten door de (dennen) bossen. Het doel voor vochtige heide is omschreven als "uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit". Om dit doel te bereiken zijn meerdere maatregelen voorgesteld in het conceptbeheerplan. Deze maatregelen zijn niet gerelateerd aan het watersysteem of de waterkwaliteit.

Voor het habitatype blauwgraslanden is een vochtige abiotische toestand vereist. Een hoge grondwaterstand, met name in de winter en het voorjaar is wenselijk.

Effecten

In Tabel 4.36 zijn de effectscores weergegeven.

Tabel 4.38

Effectscores bodem en water

Effectparameters	Ref.	Alternatief Verspreiden		Alternatief Concentreren LOG's	
		nulgroei	20% groei	nulgroei	20% groei
Bodembeschermingsgebied	0	0	0	0	0
Grondwaterbeschermingsgebied	0	0	0	0	0
Waterwingebied	0	0	0	0	0
Boringsvrije zone	0	0	0	0	0
Waterkwaliteit en -kwantiteit	0	0	0	0	0
Totaalscore	0	0	0	0	0

Score:++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; -= negatief; -- = zeer negatief

INGREEP EN EFFECTBEPERKING

Waterneutraal bouwen is een belangrijk uitgangspunt voor het Waterschap. Dit betekent dat er geen wijziging (ingreep) in de grondwaterstand, grondwaterstroming en waterberging als gevolg van de her- en nieuwvestiging van IV bedrijven plaatsvindt. Ook vindt er geen emissie van (mest-)stoffen naar het oppervlakte- en grondwater plaats door het gebruik van vloestofdichte vloeren als voorschrift in de milieuvergunning.

De alternatieven hebben hierdoor geen effect op bodem en water en zijn niet onderscheidend. De waterwingebieden en intrekgebieden maken daardoor intensieve veehouderij in het buitengebied van Salland nog steeds ruimtelijk gezien mogelijk.

Mitigerende en compenserende maatregelen

Er zijn, mede gelet op de neutrale score op dit aspect, geen mitigerende maatregelen voorzien ten opzichte van de effectbeperkende maatregelen die onderdeel uitmaken van de ingreep bij de alternatieven.

Leemten in kennis en informatie

Er zijn geen leemten in kennis en informatie geconstateerd, die de oordeel- en besluitvorming kunnen beïnvloeden.

4.9.1

CONCLUSIE BODEM EN WATER

GEEN EFFECT OP BODEM EN WATER

Omdat er waterneutraal (incl. vloestofdichte vloeren) wordt gebouwd is het aspect bodem en water niet onderscheidend voor de locatiekeuze van de bouwblokken voor her- en nieuwvestiging. Er treden op dit aspect geen milieueffecten op. De alternatieven zijn daardoor niet onderscheidend.

4.10

OVERIGE EFFECTEN INTENSIEVE VEEHOUDERIJ

Naast de overkoepelende thema's is er nog een aantal specifieke thema's in Salland. In onderstaande subparagraaf komen deze specifieke thema's kort aan bod.

4.10.1

WINDTURBINES

In de bestemmingsplannen worden via een ontheffing mogelijkheden opgenomen voor de plaatsing van windturbines in of aansluitend aan de bouwvlakken, zowel bij agrariërs, burgers als overige bedrijven. De hoogte hiervan wordt gerelateerd aan de hoogte van de bebouwing die op bouwpercelen is toegestaan. Op deze wijze doen de windturbines geen afbreuk aan de bestaande landschappelijke kwaliteiten. Indien het windenergie betreft met een gezamenlijk vermogen van meer dan 15 megawatt of meer dan 10 molens is het m.e.r.- (beoordelings)plichting. In dat geval kunnen er wel effecten optreden, maar deze kunnen worden ondervangen door de m.e.r.- (beoordelings)plicht indien de exacte locatie bekend is. Dit aspect is derhalve niet onderscheidend voor de alternatieven en niet nader opgenomen in de beoordeling.

4.10.2

BROEIKAS

Intensieve veehouderijbedrijven zorgen voor de uitstoot van broeikasgassen CO₂ en methaangas NH₄. Uitgangspunt voor dit planMER is dat de energiehuishouding van nieuwe bedrijven voldoet aan de laatste stand der techniek en dus energiezuinig zal zijn. Verwacht wordt dat hierdoor weinig tot geen effecten op milieu, natuur en omgeving zullen optreden. Dit aspect is derhalve niet onderscheidend voor de alternatieven en niet nader opgenomen in de beoordeling.

4.10.3

GEZONDHEID

Gezondheid in relatie tot intensieve veehouderijen is een onderwerp dat in de belangstelling staat. Het is echter ook een onderwerp waarover nog veel onzekerheden zijn. Dit komt door het grote hiaat in kennis over intensieve veehouderij en gezondheidsrisico's. Dit aspect is daarom niet opgenomen in de beoordeling. Wel is een toelichting te vinden in bijlage 13.

4.10.4

BIOMASSA

Mest- en covergisting zal alleen op zeer kleine schaal en per bouwperceel kunnen worden toegepast. Voor clustering op grote schaal zal niet voldoende ontwikkelingsruimte beschikbaar zijn. Effecten op milieu, natuur en omgeving zijn daarom niet waarschijnlijk. Dit aspect is derhalve niet onderscheidend voor de alternatieven in niet meegewogen in de beoordeling.

4.11

MONITORING EN AANZET EVALUATIEPROGRAMMA

De ontwikkelingsmogelijkheden voor de intensieve veehouderij wordt vooral bepaald door de omvang van de stalemissies, de ontwikkeling van 'emissiearme staltechnieken' en door milieuvergunningen op bedrijven die gestopt zijn. Het is daarom zinvol te investeren in controle, handhaving en monitoring van stalemissies. Ter monitoring van de milieugebruiksruimte en effecten van ontwikkelingen en maatregelen zou een depositieboekhouding opgezet kunnen worden. De provincie Overijssel heeft het project Database Vergunningen Veehouderijen gestart. Dit project dient om het inzicht te vergroten in nationale doelstellingen in verband met Natuurbeschermingswet, Natura 2000 (vermindering depositie) en op basis hiervan beter te kunnen sturen bij haar Natuurbeschermingswetvergunningverlening. De eerste gesprekken tussen provincie en gemeenten zijn hier inmiddels over gevoerd.

HOOFDSTUK 5 Milieuanalyse

5.1 VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Tabel 5.37 geeft een totaaloverzicht van de effectscores. Onder de tabel zijn de effectscores nader toegelicht.

Tabel 5.39

Totaaloverzicht effectscores Salland

Thema	Beoordelingscriterium	HS/AO	Alternatief Verspreiden		Alternatief Concentreren LOG's	
			0% groei	20% groei	0% groei	20% groei
Natuur	Gebieden: Natura 2000	0	+	+	+	+
	Gebieden: EHS	0	0	0	0	0
	Soorten	0	0	0	0	0
Geur	Binnen de bebouwde kom (aantal geurgevoelige objecten)	0	0	0	0	0
	Buiten de bebouwde kom (aantal geurgevoelige objecten)	0	0	0	0	0
Verkeer	Verkeersafwikkeling	0	0	0/-	0	0
	Verkeersveiligheid	0	0	0/-	0	0
Geluidsbelasting	Geluidsbelasting door productie op de bedrijven.	0	0	0	0	0
	Geluidsbelasting door verkeersbewegingen van en naar de intensieve veehouderijen.		0	0	0	0
Luchtkwaliteit	Fijn stof verkeer	0	0	0	0	0
	Fijn stof bedrijfsvoering	0	0	0	0	0
	Stikstofdioxide verkeer	0	0	0	0	0
	Stikstofdioxide bedrijfsvoering	0	0	0	0	0
Landschap, cultuur-historie en archeologie	Geomorfologie	0	0	n.v.t.	0	n.v.t.
	Karakter van gebieden	0	0/-	n.v.t.	-	n.v.t.
	Maat en schaal openheid en beslotenheid	0	0	n.v.t.	0/-	n.v.t.
	Historische bouwwerken	0	0	n.v.t.	0/-	n.v.t.
	Verwachte archeologische waarden	0	-	-	-	-
Water	Bodembeschermingsgebied	0	0	0	0	0
	Grondwaterbeschermingsgebied	0	0	0	0	0
	Waterwingebied	0	0	0	0	0
	Boringsvrije zone	0	0	0	0	0
	Grondwater- en oppervlaktewaterkwaliteit	0	0	0	0	0

Score: ++ = zeer positief; + = positief; 0/+ = licht positief; 0 = neutraal; 0/- = licht negatief; - = negatief; -- = zeer negatief

Natuur

Voor zowel Natura 2000-gebieden als voor de EHS geldt dat er geen directe effecten optreden, aangezien alle LOG's (waaronder ook groeiers buiten de LOG's) buiten de natuurgebieden liggen. Uitbreiding in natuurgebieden is eveneens niet toegestaan. Alle alternatieven leveren een verlaging op van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden ten opzichte van de huidige situatie en de referentiesituatie. Dit komt met name door de invoering van AMvB Huisvesting. Dit leidt vanuit Natura 2000 voor alle alternatieven tot een positieve beoordeling. Dat betekent dat er door het voorziene nieuwe bestemmingsplan geen effecten zijn te verwachten op de instandhoudingsdoelen voor habitat- en vogelrichtlijnsoorten. Effecten door geringe wijzigingen in agrarische grondwaterwinningen zullen nauwelijks merkbaar zijn door de geringe grootte van de agrarische grondwaterwinningen en de mate waarin ze verspreid (blijven) liggen over het gehele buitengebied. Dit geldt zowel voor Natura 2000-gebieden als voor de EHS.

Over het effect van soorten is op het niveau van dit bestemmingsplan nog niet veel te zeggen, omdat exacte bouwlocaties niet bekend zijn. Bij nadere concretisering van de plannen is het echter van groot belang een soorteninventarisatie uit te voeren op de plaatsen waar bouw-, sloop- of kapwerkzaamheden voorzien zijn of aanpassingen aan sloten of beken plaatsvinden. Dat geldt ook als er mogelijk sprake is van meer recreatie.

Geur

Het leefklimaat in Salland wordt beoordeeld op basis van geur. De verschillen tussen de referentiesituatie en de twee alternatieven met 0% groei zijn zo klein dat deze niet te duiden zijn. Zowel binnen als buiten de bebouwde kom wordt het verschil gemaakt door de autonome ontwikkeling. De alternatieven zijn neutraal beoordeeld. Bij 20% groei van de intensieve veehouderij zijn kleine verschillen zichtbaar ten opzichte van de referentiesituatie. In het alternatief Verspreiden is verschil zichtbaar nabij individuele bedrijven. In het alternatief Clustering LOG's is zichtbaar dat concentreren van bedrijven in de LOG's leidt tot een lichte verandering. Procentueel gezien verandert in beide gevallen een klein deel van het leefklimaat van 'zeer goed' naar 'goed'. Door de minimale verschillen is dit niet beoordeeld als een verslechtering van het leefklimaat. De scenario's met 20% groei zijn daarom eveneens neutraal beoordeeld.

Verkeer

De alternatieven hebben zonder groei van de productieomvang (0%) geen effect op de verkeersafwikkeling of -veiligheid. Aangezien de groei van de productieomvang met 20% een relatief kleine toename betreft levert dit naar verwachting geen problemen op. Als bedrijven verspreid zijn over het gebied, is het minder makkelijk om verkeersveilige maatregelen te nemen. Het alternatief Verspreiden is daardoor licht negatief beoordeeld.

Geluidsbelasting

Volgens de VNG-publicatie 'Bedrijven en Milieuzonering' bedraagt de hinderafstand tot een rustige woonwijk voor bedrijven waar varkens gefokt of gehouden worden 50 m. Nieuwvestigingslocaties liggen minimaal op 100 meter van omliggende bouwblokken respectievelijk de voorgevel van woningen of andere kwetsbare objecten. Dit betekent dat aangenomen mag worden dat hierop geen geluidhinder plaatsvindt. Vanwege het beperkte aantal extra vrachtwagenbewegingen per dag over een relatief groot gebied is de toename van de geluidsbelasting door aan- en afrijdend vrachtverkeer beperkt. De alternatieven zijn wat geluidhinder betreft niet onderscheidend.

Luchtkwaliteit

De achtergrondconcentratie voor fijn stof en stikstofdioxide ligt onder de grenswaarde. De 20% groei van IV-bedrijven in beide scenario's en de mogelijkheid tot nieuwvestiging van 16 bedrijven in de LOG's leiden tot relatief weinig extra emissie. Het transport van en naar de bedrijven heeft geen relevant effect op de luchtkwaliteit bij de verschillende alternatieven. Zowel voor bestaande als voor nieuwe bedrijven geldt dat deze de normen voor luchtkwaliteit niet mogen overschrijden. Door het voorschrijven van nabehandelingstechnieken en huisvestingsystemen kunnen nieuwe knelpunten worden voorkomen. Nieuwvestiging is hierdoor, gezien de heersende achtergrondconcentraties in de LOG's, mogelijk.

Landschap en cultuurhistorie

In algemene zin kan gesteld worden dat het agrarische landschap in Salland, vooral in de minder open delen, nieuwe agrarische bebouwing, ook grootschalige, eigenlijk tamelijk goed op kan nemen. In het alternatief Verspreiden zal dankzij de beperktere groei, het "opnamevermogen" van het landschap en de spreiding van nieuwe bebouwing slechts beperkt beïnvloeding plaatsvinden. Wel zijn ontwikkelingen hier gedeeltelijk gekoppeld aan oudere structuren, wat om zorgvuldige inpassing vraagt. Dit is in het bijzonder het geval ten noorden van Luttenberg. In het alternatief Concentreren LOG's kunnen diverse gebieden door het op korte afstand van elkaar voorkomen van uitbreiding behoorlijk beïnvloed worden in karakter en openheid. In het bijzonder de escomplexen in de LOG's Middel, Heeten, Bathemen, Loo en Pieriksmars kunnen hierdoor aangetast worden. Deze LOG's kunnen eveneens aangetast worden door nieuwe bebouwing. Daarmee wordt de context rond deze escomplexen ook aangetast. Het effect op het karakter en de herkenbaarheid van geomorfologische patronen door nieuwe bebouwing is verwaarloosbaar en bovendien niet onderscheidend. Vanuit landschap en cultuurhistorie gezien is het alternatief Verspreiden positiever beoordeeld dan het alternatief Concentreren LOG's.

Archeologie

Uitbreiding van bestaande locaties of ontwikkelingen van nieuwe locaties zal gepaard gaan met bodemversturende activiteiten. Zowel binnen als buiten de LOG's zijn diverse gebieden met hoge archeologische waarden aanwezig. Bij beide alternatieven is de kans op negatieve effecten op archeologische waarden aanwezig. Concrete effecten zijn afhankelijk van de daadwerkelijk locaties van uitbreiding en/of nieuwvestiging.

Water

Omdat er waterneutraal (incl. vloestofdichte vloeren) wordt gebouwd is het aspect water niet onderscheidend voor de locatiekeuze van de bouwblokken voor her- en nieuwvestiging. Er treden op dit aspect geen milieueffecten op.

Overige aspecten

Ten aanzien van de overige aspecten zijn de alternatieven niet onderscheidend. Deze aspecten zijn daarom niet meegenomen in de beoordeling.

5.2**CONCLUSIES**

Op basis van de bevindingen kan gesteld worden dat de beschikbare ontwikkelruimte voor intensieve veehouderijbedrijven vooral wordt beperkt door natuur- en milieuwetgeving. Vooral door de Natuurbeschermingswet 1998 en de Wet geurhinder en veehouderij wordt de ontwikkelruimte voor intensieve veehouderijen aanzienlijk beperkt.

**GEEN ONDERSCHIED
TUSSEN DE ALTERNATIEVEN**

De verschillen tussen de alternatieven zijn relatief klein. Het aspect landschap leidt tot een negatieve beoordeling voor het alternatief Concentreren LOG's. Het aspect verkeer daarentegen is juist negatiever beoordeeld voor het alternatief Verspreiden.

**SCENARIO NULGROEI LICHT
POSITIEVER.**

De scenario's met 20% groei leiden in alle gevallen tot meer invloed op de omgeving. Dit is overwegend neutraal beoordeeld, aangezien de verschillen minimaal zijn. Toch kan op basis van deze minimale verschillen wel gesteld worden dat het scenario met 0% groei licht positiever kan worden beoordeeld.

CONCLUSIE PER GEMEENTE

Verschillen tussen de gemeenten zijn niet groot, maar enkele kunnen worden benoemd. Per gemeente wordt kort ingegaan op de kleine aandachtspunten.

Deventer

Op de ammoniakkaarten is zichtbaar dat met name het noordoosten en zuidoosten van Deventer te maken heeft met stikstofdepositie van veehouderijbedrijven in Salland. In het grootste deel van Deventer is de depositie relatief weinig. De leefkwaliteit door geurhinder is in Deventer grotendeels als zeer goed beoordeeld in alle alternatieven en scenario's. Ten aanzien van de achtergrondconcentratie fijn stof kan geconcludeerd worden dat deze in de gemeente Deventer het hoogst is. De invloed van veehouderijbedrijven is echter duidelijk onder de wettelijke norm en daardoor niet van betekende invloed.

Olst-Wijhe

De stikstofdepositie in Olst-Wijhe is duidelijk waarneembaar in het zuidoosten van de gemeente, onder andere nabij het LOG Middel. Ten opzichte van de huidige situatie is dit in alle alternatieven en scenario's minder het geval. Ook in deze gemeente is het leefkwaliteit grotendeels als zeer goed beoordeeld. Kleine verschillen zijn zichtbaar in het alternatief Concentreren LOG's, binnen en rond de verschillende LOG's. De hoogste achtergrondconcentratie fijn stof in Salland is te vinden ten noordoosten van het LOG Middel. Deze locatie komt overeen met een van de gebieden waar de stikstofdepositie hoger is. Dit is echter nog beneden de wettelijke norm en betreft een zeer klein gebied. Ten aanzien van de invloed van rundveehouderijen is zichtbaar dat in het noorden en zuiden van de gemeente het grootste deel van de stikstofdepositie afkomstig is van rundveebedrijven. In beide gevallen betreft dit ook de gebieden nabij de IJssel. Dit sluit aan bij de ruimtelijke spreiding van veehouderijbedrijven, aangezien in deze gebieden relatief veel bedrijven zonder intensieve veehouderij liggen.

Raalte

In Raalte is de stikstofdepositie het duidelijkst waarneembaar op de kaarten. Dit is vooral het gebied ten (noordoosten), zuiden en westen van Raalte. Rond Heide is de depositie minder. Ook in dit geval is er duidelijk verbetering zichtbaar in alle alternatieven ten opzichte van de referentiesituatie. Raalte vormt geen uitzondering op het gemiddelde leefklimaat. Wel is zichtbaar dat hier meer variatie in zit. De beoordeling in deze gemeente varieert tussen de klassen "redelijk goed" tot "zeer goed". Vooral rond de LOG's zijn kleine verschillen waarneembaar in het alternatief Concentreren LOG's. In het noordoosten van Raalte is een klein gebied slechter beoordeeld. Een deel van de bedrijven die dit veroorzaken ligt echter buiten de gemeentegrens. De resultaten van de cumulatieve fijn stof belasting laten in Raalte één locatie duidelijk naar voren komen. Deze locatie ligt ten noordwesten van het LOG Raalte. Daarnaast zijn er meerdere gebieden waar de achtergrondconcentratie voor fijn stof net iets hoger ligt dan in de omgeving. Er is echter geen sprake van overschrijding van de grenswaarden.

Samenvattend kan gesteld worden dat kleine verschillen zichtbaar zijn tussen de gemeenten. Gezien de beperkte mate van de verschillen is de algemene beoordeling voor elke gemeente van toepassing. Aanvullend kan nog gesteld worden dat ten aanzien van landschap met name rond de LOG's veranderingen kunnen ontstaan. Met behulp van mitigerende maatregelen kunnen deze veranderingen worden beperkt.

**AMMONIAKDEPOSITIE OP
NATURA 2000 VERMINDERT
IN PLANPERIODE MAAR
LOST HET PROBLEEM NIET
OP**

Een groot deel van de afname aan stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden komt voor rekening van de AMvB-Huisvesting. Bedrijven zijn wettelijk verplicht om in de planperiode te voldoen aan strengere emissie-eisen. Daarenboven zorgen beide alternatieven, vooral door de ontwikkelingen in de markt, voor een extra afname aan ammoniakdepositie op Natura 2000-gebieden. Echter het aandeel vanuit Salland op een vermindering achtergronddepositie lost het probleem van overbelasting niet op. Het scenario rundvee en ammoniak laat zien dat een deel van de huidige depositie op Natura 2000-gebieden wordt veroorzaakt door stalemissies van melkveehouderijen (ongeveer 50%). Invloed op ammoniakdepositie door intensieve veehouderijen in Salland speelt dus wel degelijk een rol.

